

Overheidsmanagement & Electronische Documentformaten Open Source en Open Standaarden

Nederland

September 2008

navigator service for IT & Telecom

MarketCap, Alphen (NB), september 2008
Raadhuisstraat 2c, 5131 AL, Alphen (NB)
www.MarketCap.nl

Samenstellers:
Alfred den Besten
Erik van Gurp

© Copyright MarketCap B.V.

Niets in dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van MarketCap en Adobe Systems Benelux.

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	4
Het onderzoek	5
Samenvatting	6
Driekwart managers overheid onbekend met Actieplan Heemskerk	7
ODF als formaat voor documentuitwisseling	8
Attitude t.o.v. ODF gebruik	9
Informatie en communicatie is belangrijk	11
Verwachtingen bij implementatie ODF gebruik	12
Effecten van overheidsbeleid m.b.t. OSOSS zijn gering	15
Meningen over OSOSS beleid verdeeld	16
Verwachtingen ontwikkeling aandacht OSOSS beleid	17
Wensen aangaande documentformaten	18
Gewenste documentformaten	19
Stellingen	20
Adobe Systems	22

September 2008

Voorwoord

Geachte lezer,

In 2007 kwam het bestandsformaat ODF voor het eerst op de radar van Adobe Systems Benelux. In de eerste helft van dat jaar omdat met name binnen de Belgische overheid actief werd gestuurd op ODF voor de uitwisseling van documenten en later dat jaar (eind 2007) werd het Actieplan Nederland Open in Verbinding gepresenteerd door Staatssecretaris van Economische Zaken Frank Heemskerk. Het "Plan Heemskerk" bevordert het gebruik van Open Standaarden en Open Source Software in alle (semi-)overheden. Onderdeel van dit plan is de geleidelijke invoering van de standaard ODF (Open Document Format) voor het lezen, schrijven, uitwisselen, publiceren en ontvangen van documenten. Het bestandsformaat PDF (per juli 2008 een officiële, internationale ISO-standaard) herbergt gelijksoortige doelstellingen: ook PDF is bedoeld voor uitwisseling en publicatie van documenten. Hoewel PDF en ODF op het oog maar een letter verschillen, schuilt achter die ene letter wel een wereld aan nuances. Wanneer deze nuances niet goed begrepen worden, kan er mogelijk een verkeerde perceptie over beiden bestandsformaten ontstaan.

De meest eenvoudige manier om uit te leggen wat de verschillen tussen ODF en PDF zijn, is dat ODF bedoeld is voor *reviseerbare* documenten, oftewel documenten die op enig ogenblik nog verder moeten worden aangepast, terwijl PDF bedoeld is voor de uitwisseling van finale *niet reviseerbare* documenten. Het plan Heemskerk zegt hier verder over: *.....Voorlopig wordt ODF gebruikt op hetzelfde niveau en als aanvulling op andere formaten die al in gebruik zijn (zoals PDF) en eventuele nieuwe open standaarden.*

Om de noodzakelijke kennisoverdracht te doen over de rol van ODF en PDF binnen het Actieplan Heemskerk, heeft Adobe Systems Benelux een aantal stappen gezet. In de eerste plaats is er een whitepaper geschreven in samenwerking met partijen als de Open Document Society en het programma Nederland Open in Verbinding (NOiV). Ook zij streven een beter begrip en bredere acceptatie van *beide* bestandsformaten na. Daarnaast heeft Adobe Systems Benelux MarketCap ingehuurd om een onderzoek te doen naar de attitude ten aanzien van en het feitelijke gebruik van ODF en PDF. Adobe Systems Benelux streeft er naar om te sturen op feitelijke vandaar de keuze voor een onafhankelijk onderzoeksbureau.

De onderzoeksresultaten zijn aan Adobe Systems Benelux gepresenteerd. De uitkomsten zijn op een verschillende punten opvallend te noemen en bieden een aantal aanknopingspunten om vervolgstappen op te definiëren. Een aantal staat al overeind zoals het organiseren van gezamenlijke seminars met NOiV en Open Document Society met als primaire doel om kennisoverdracht met betrekking tot documentformaten, zoals ODF en PDF te realiseren. Het secundaire doel is een bredere discussie op gang te brengen over de rol van het documentformaat en veel belangrijker nog de methodes om dit op termijn succesvol te implementeren. ODF en PDF kunnen in vrede naast elkaar leven en elkaar zelfs versterken. Beide formaten zijn aangemerkt als open standaard maar een open standaard is op zichzelf geen garantie voor betere interoperabiliteit.

Kennis en best practices over de toepasbaarheid zijn van belang en dit onderzoek onderstreept deze statement nog eens verder.

Met vriendelijke groet,

Colin van Oosterhout
Business Development Manager Acrobat
Adobe Systems Benelux

September 2008

Het onderzoek

MarketCap heeft in opdracht van Adobe Systems Benelux een enquête afgenomen onder managers werkzaam binnen de overheid. In totaal hebben 154 overheidsmanagers deelgenomen aan dit onderzoek. Een aantal feiten met betrekking tot de respondenten:

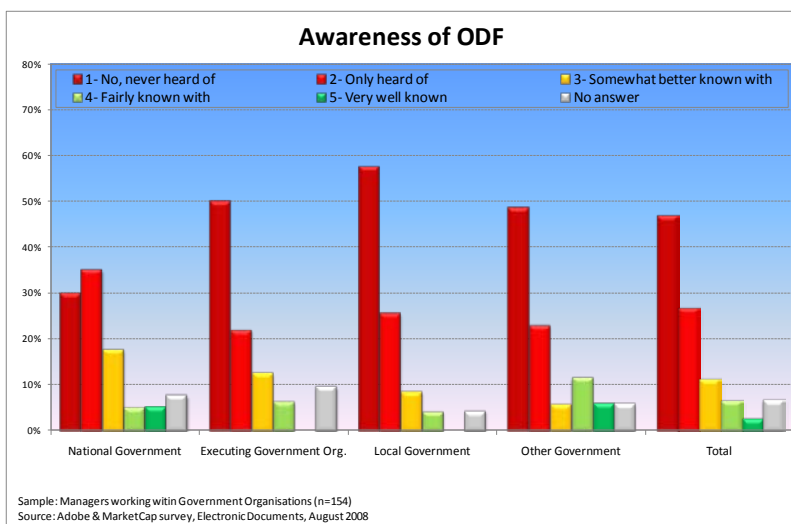
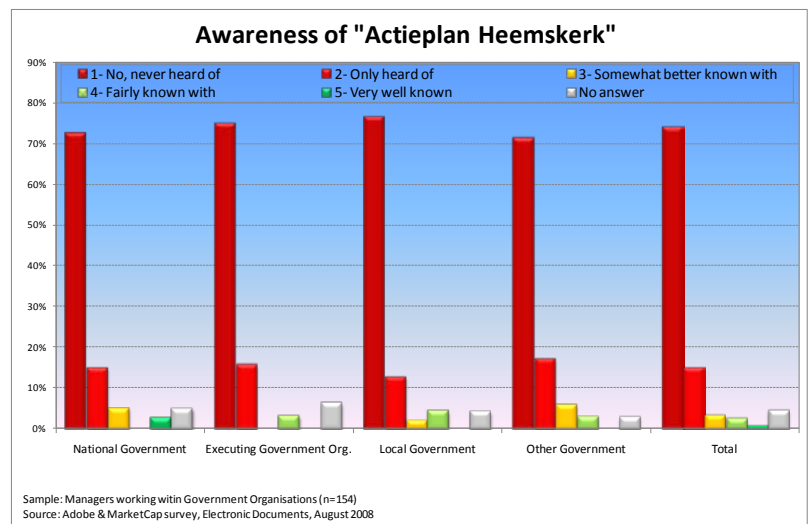
- overheidssector:
 - ca. 26% landelijke overheid
 - ca. 21% uitvoerende organisaties en diensten van landelijke overheid
 - ca. 30% gemeenten / gemeentelijke instellingen
 - ca. 23% overige overheidsinstanties
- organisatie omvang:
 - ca. 30% minder dan 200 FTE's
 - ca. 70% minimaal 200 FTE's
- geautomatiseerde werkplekken: ca. 2.000 per organisatie
- senior management:
 - ca. 30% IT managers
 - ca. 70% non-IT managers

Het onderzoek is uitgevoerd via een online panel, waarbij een geprogrammeerde scripting gebruikt is. Het grootste deel van de vragen waren zogenaamde "gesloten vragen" met "meerdere antwoordopties". Een deel van de vragen was een zogenaamde "open vraagstelling". Bij de meeste van deze vragen zijn naderhand de antwoorden gehercodeerd en gerubriceerd om zodoende toch een statistische verwerking uit te kunnen voeren. De interviews zijn afgenomen in augustus 2008.

Samenvatting

Een opvallende conclusie c.q. waarneming die op basis van het onderzoek gedaan kan worden, is het feit dat ondanks de aankondiging van "Actieplan Heemskerk" een groot deel van de overheidsmanagers totaal niet bekend is met dit actieplan. Dit betekent mogelijk dat de uitvoerbaarheid van het actieplan ter discussie kan komen te staan. Het is voor een manager binnen de overheid lastig om mee te werken aan een actieplan als je daar niet van op de hoogte bent.

Uit het onderzoek blijkt verder dat er verbeteringen noodzakelijk zijn m.b.t. de juiste communicatie over het actieplan of uitvoering van het actieplan vanuit de overheid gericht op overheidsmanagers. De meeste managers hebben bijvoorbeeld geen of onvoldoende informatie ontvangen omtrent de juiste implementatie en inzet van het documentformaat ODF. Dit betekent dat een eventuele implementatie daardoor in het geding kan komen of vertraging op kan lopen, maar ook dat een onjuiste implementatie het resultaat kan zijn.

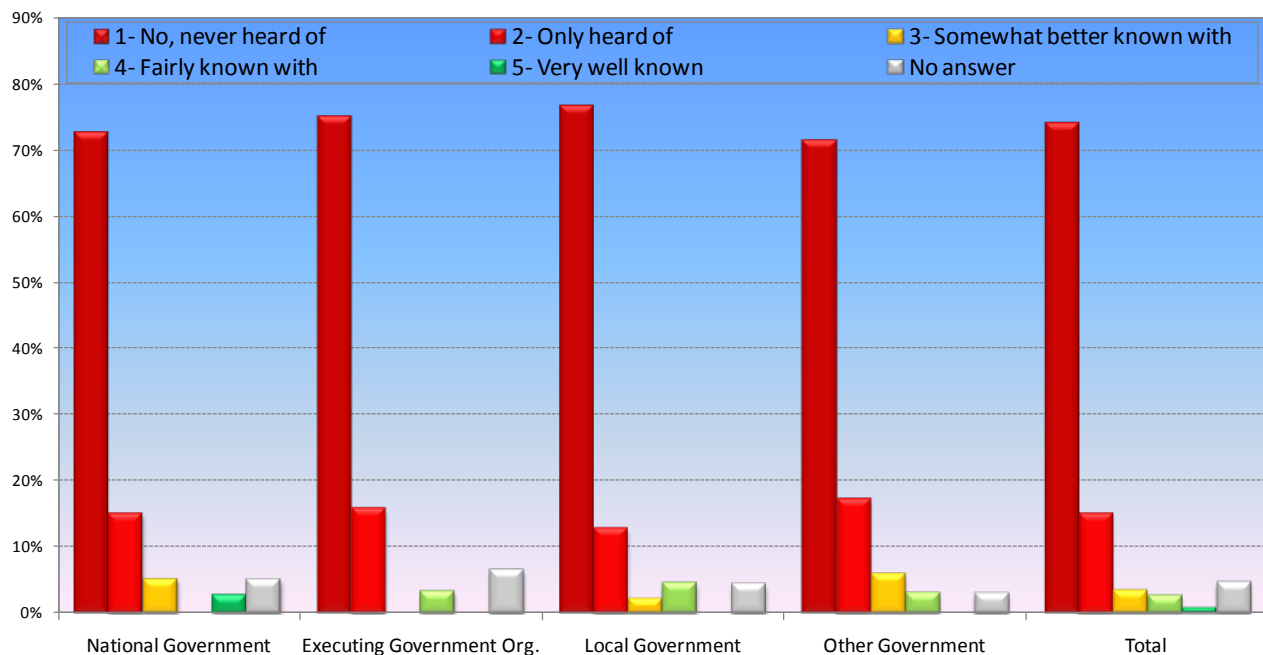
Een ander opvallend feit is dat de gemiddelde manager binnen de overheid niet weet wat ODF is. Het zal derhalve lastig zijn om een actieplan ten uitvoer te brengen als men niet bekend is met een fundamenteel onderdeel van dit betreffende actieplan. Het advies is dan ook om de komende jaren vooral veel aandacht aan communicatie en educatie te besteden, immers onbekend betekent veelal onbemand.

Driekwart managers overheid onbekend met Actieplan Heemskerk

In september 2007 werd het Actieplan Heemskerk (Nederland Open in Verbinding) geïntroduceerd. Het actieplan heeft als doel het gebruik van Open Source en Open Standaarden te bevorderen binnen de overheid / publieke instellingen. Een jaar later blijkt echter uit een onderzoek van MarketCap uitgevoerd in opdracht van Adobe Systems Benelux dat 74 procent van de geïnterviewde managers werkzaam binnen de overheid nog nooit van "Actieplan Heemskerk" gehoord heeft.

In augustus 2008 is een onderzoek uitgevoerd onder managers werkzaam binnen overheidsinstanties. Aan het onderzoek hebben 154 managers meegewerkt, waarvan 30 procent een IT-management functie had. De overige 70 procent van de ondervraagde managers was voornamelijk eindverantwoordelijk voor een departement, afdeling of business unit. In totaal 74 procent van deze ondervraagde managers is bijna 12 maanden na de lancering van "Actieplan Heemskerk" niet bekend met dit actieplan. Van de ondervraagde IT-managers is 63 procent niet op de hoogte en bij de niet IT-managers is dit bijna 79 procent. In totaal is ruim 3 procent van de ondervraagde managers echt goed op de hoogte van het actieplan.

Awareness of "Actieplan Heemskerk"

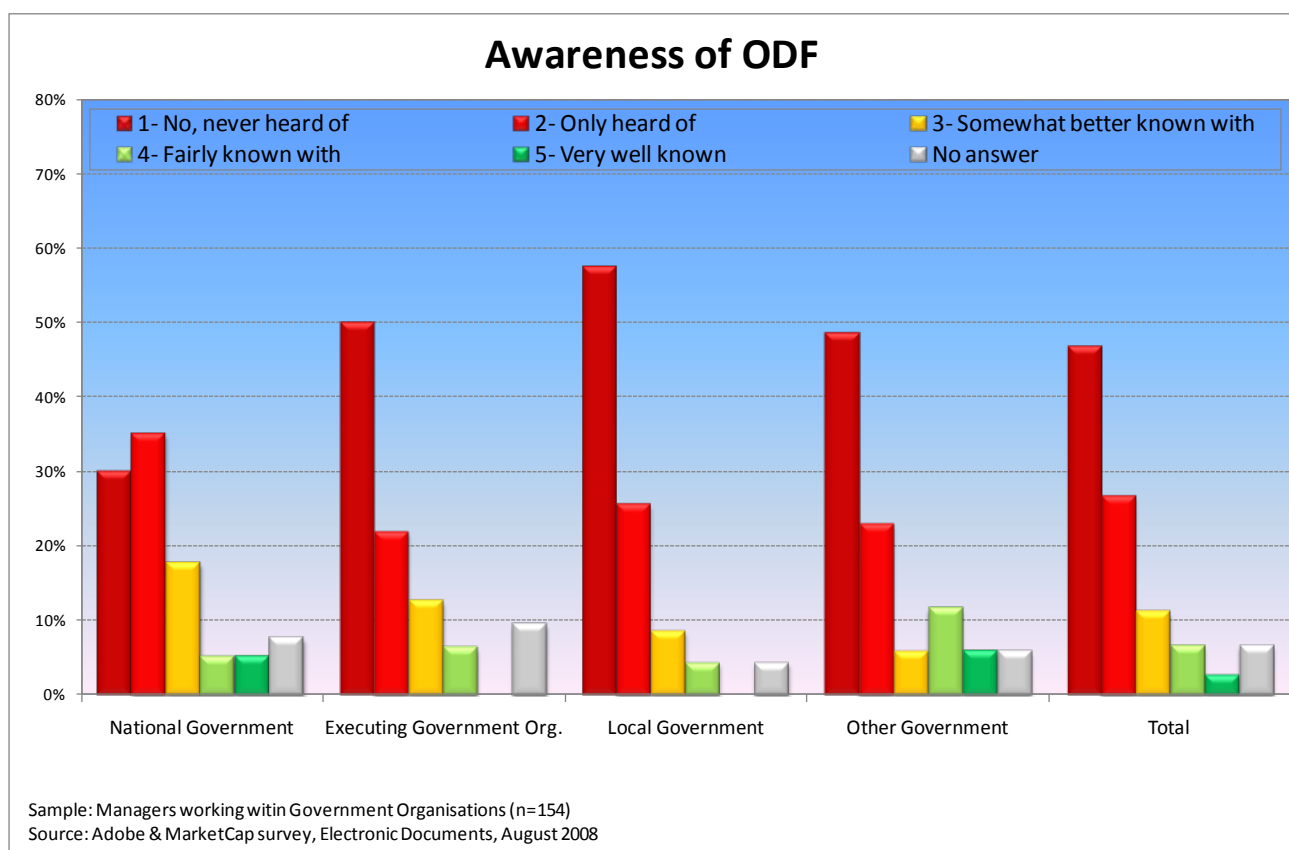

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

ODF als formaat voor documentuitwisseling

Een van de punten in het actieplan geeft aan dat de overheid zal starten met de invoering van ODF als formaat voor het lezen, schrijven, uitwisselen, publiceren en ontvangen van documenten onderling en met mede- / andere overheden, burgers en bedrijven. Een document gemaakt volgens de ODF-standaard kan, in elk willekeurig programma dat het ODF-formaat ondersteund, worden geopend en gebruikt. Voor de correcte uitvoering van (een deel) van Actieplan Heemskerk zou een goede bekendheid met ODF dus gewenst zijn.

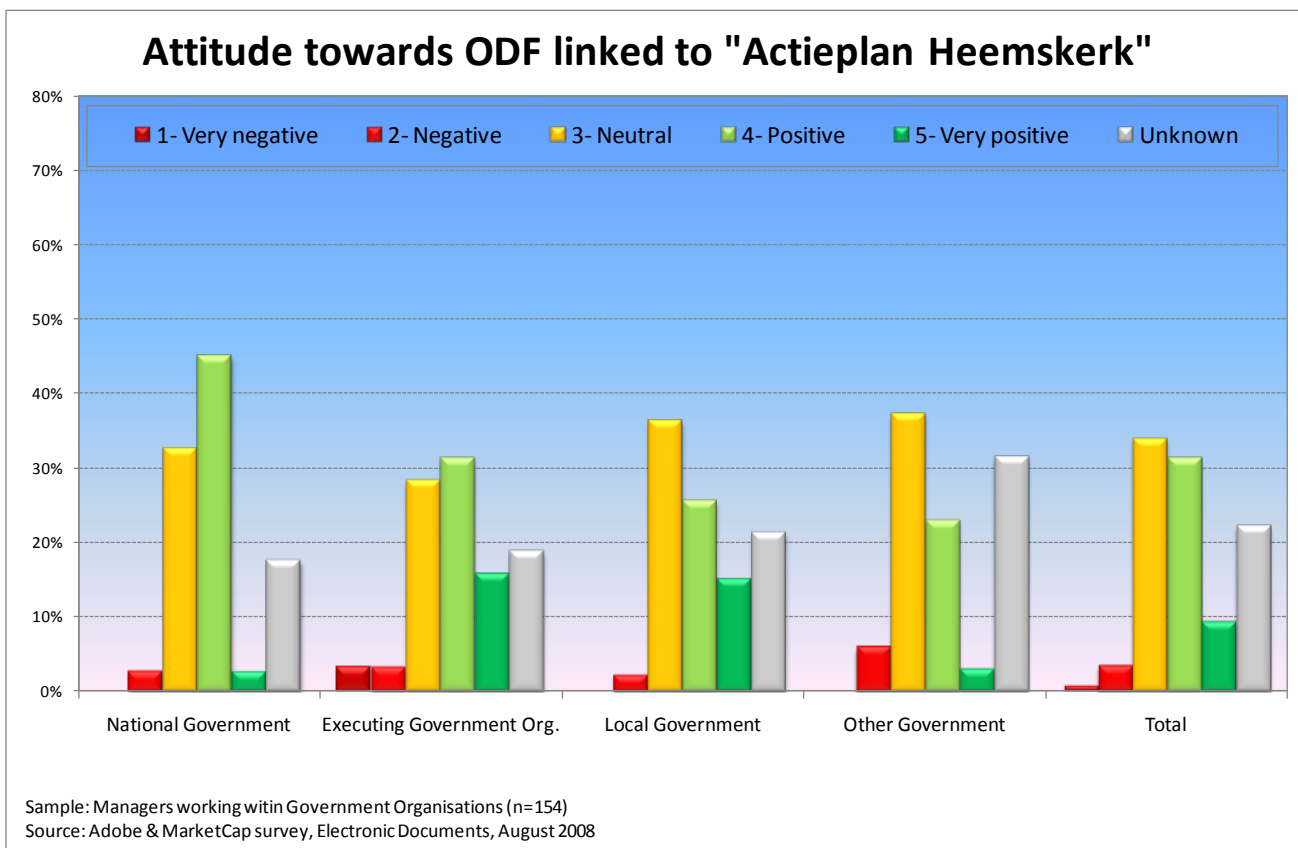
Echter uit het onderzoek blijkt dat circa 47 procent van de onderzochte overheidsmanagers aangeeft nog nooit van ODF gehoord te hebben. Nog eens circa 27 procent geeft verder aan alleen gehoord te hebben van ODF, maar eigenlijk niet meer dan dat. Slechts circa 9 procent van de managers geeft aan goed of zeer goed bekend te zijn met ODF. Hier is wel een verschil te constateren tussen de IT en de niet IT-managers. Van de ondervraagde IT managers heeft circa 52 procent nooit of beperkt gehoord van ODF. En is circa 28 procent goed geïnformeerd met betrekking tot ODF. Bij de niet IT-managers zijn deze percentages respectievelijk 82 procent en 1 procent.

Attitude t.o.v. ODF gebruik

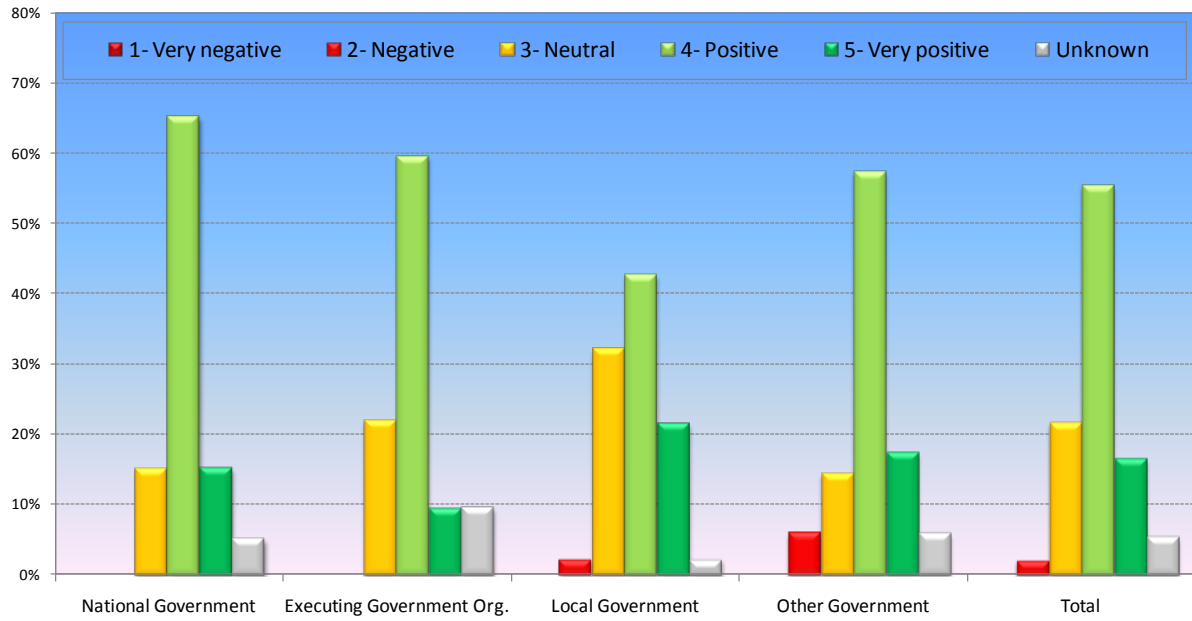
Op zich staan de ondervraagde managers niet negatief ten opzichte van het gebruik van ODF binnen de Nederlandse publieke sector. De grootste groep, in totaal circa 65 procent, staat neutraal of positief ten opzichte van gebruik van ODF. Bijna 4 procent geeft aan negatief of zelfs sterk negatief te zijn aangaande ODF. Circa 9 procent is uiterst positief. Ongeveer 22 procent kan of wil hier geen mening over geven. Opmerkelijk is wel dat de IT-managers wat meer uitgesproken zijn in hun mening dan de niet IT-managers. Bijna 7 procent van de IT-managers is negatief en circa 13 procent is uiterst positief. De groep die geen mening kan of wil geven is hier beperkt tot 4 procent.

Het lijkt erop dat de spreiding van de attitude ten opzichte van ODF gebruik te maken heeft met onduidelijkheid ten aanzien van het gebruik van ODF. Het is merkbaar dat er in de markt toch redelijk wat onduidelijkheid is over wat de toegevoegde waarde van ODF is en hoe ODF en PDF wel of niet vergelijkbaar en / of uitwisselbaar zijn. De grondslag van deze onduidelijkheid is waarschijnlijk het gebrek aan communicatie en inhoudelijke communicatie omtrent deze problematiek.

Momenteel is het meest gebruikte format voor documenten en documentuitwisseling PDF. Uiteraard is het ook interessant om te zien wat voor mening de overheidsmanagers ten aanzien van PDF hebben. Ten aanzien van het gebruik van PDF heeft geen enkele manager een zeer negatief beeld, slechts 2 procent heeft een negatief beeld. Overall is ongeveer 21 procent neutraal voor wat betreft het gebruik van PDF. Veruit het grootste deel van de respondenten is positief (55%) of zeer positief (16%) over de inzet van PDF als documentformaat. Slechts circa 5 procent geeft aan hierover geen mening te hebben. Het mag duidelijk zijn dat de gemiddelde overheidsmanagers zeker niet zal kiezen voor het gebruik van ODF uit onvrede over PDF.

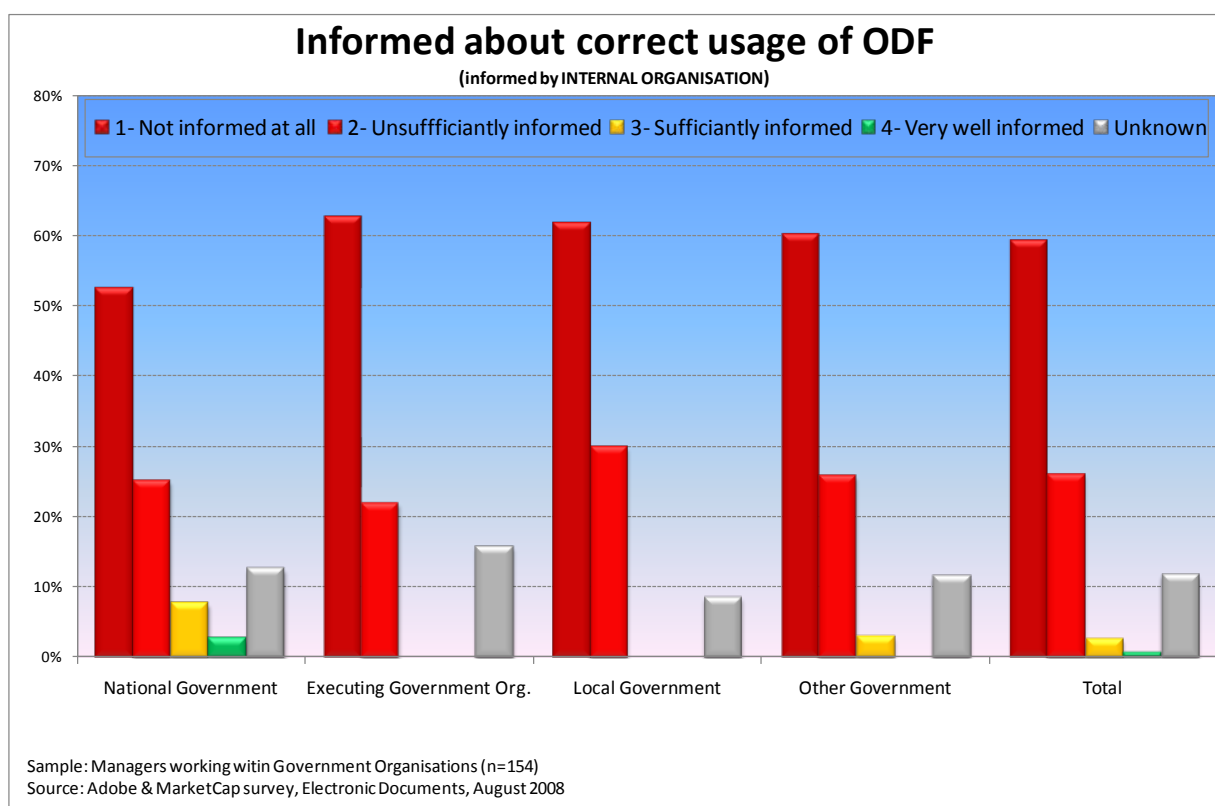
Attitude towards PDF

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Informatie en communicatie is belangrijk

Het feit dat in totaal circa driekwart van de ondervraagde managers niet bekend is met "Actieplan Heemskerk" zou teruggevoerd kunnen worden op de intensiteit en wijze van communiceren vanuit de overheid. Een belangrijk onderdeel van Actieplan Heemskerk is de invoering van het gebruik van ODF. Echter op de vraag in welke mate de managers door de overheid geïnformeerd zijn over de invoering en het correct gebruik van het ODF formaat binnen de organisatie, blijkt dat circa 59 procent daar niet over geïnformeerd is. Ruim een kwart van de ondervraagde managers geeft aan onvoldoende hierover geïnformeerd te zijn.

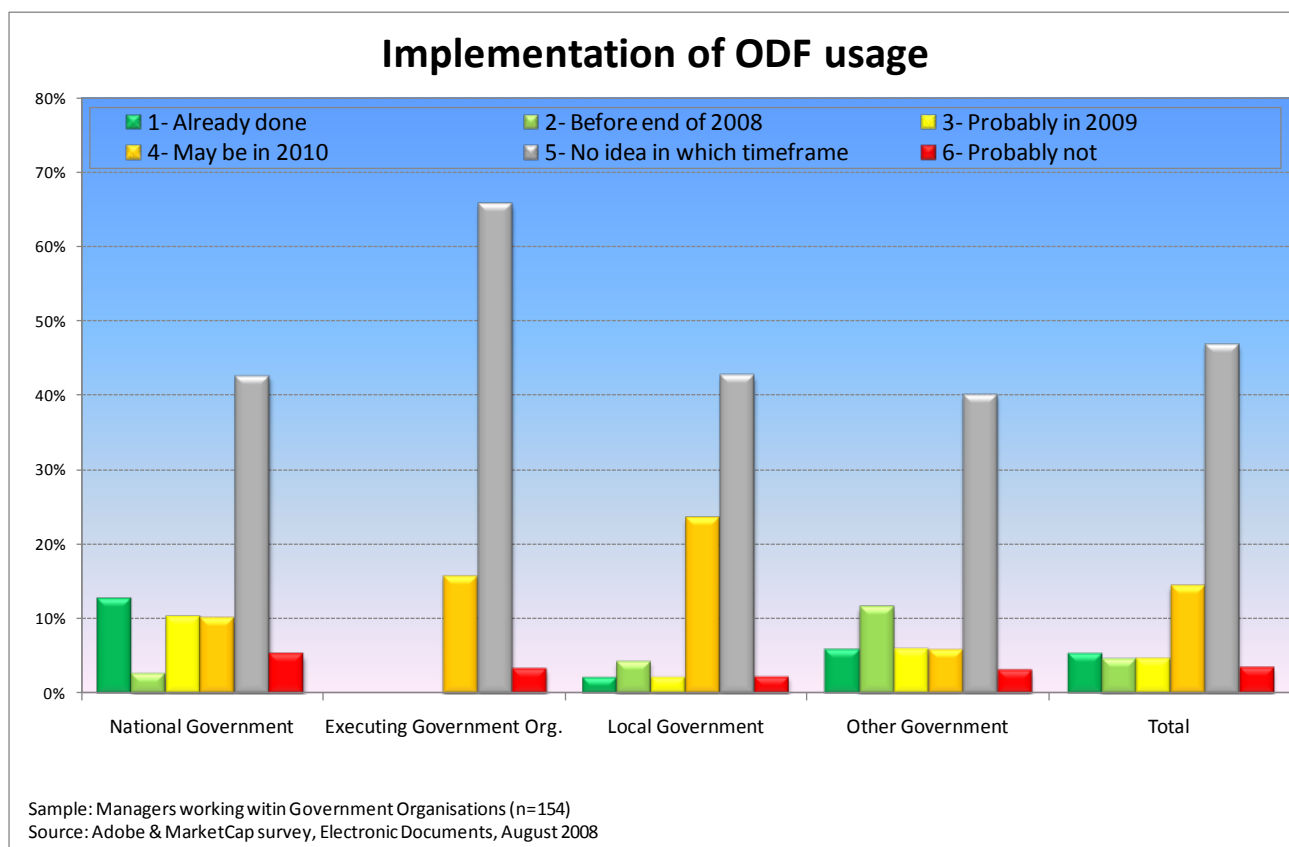

Bij elkaar blijkt dat circa 85 procent van de ondervraagde managers niet of nauwelijks omtrent de correcte invoering en het juiste gebruik van ODF geïnformeerd is. Dit is opmerkelijk daar het Actieplan bijna 12 maanden geleden gelanceerd is. Bij gebrek aan goede communicatie en informatie zullen overheidsmanagers niet of onjuist omgaan met de invoering van de verschillende elementen uit het Actieplan Heemskerk. Vooral het onjuist omgaan met de invoering is zorgelijk te noemen.

Verwachtingen bij implementatie ODF gebruik

Aan de ondervraagde managers is gevraagd naar de status van het implementeren van het gebruik van ODF. Hierbij geeft ruim 5 procent aan dat dit reeds in de eerste helft van 2008 of eerder gebeurd is. Het gaat hierbij wel voornamelijk om organisaties behorende tot de landelijke overheid. Een ongeveer gelijk percentage geeft aan dat de implementatie van ODF gebruik voor eind 2008 gerealiseerd zal zijn. Dit betekent dat circa 12 maanden na de lancering van Actieplan Heemskerk ongeveer 10 procent van de overheidsinstanties met ODF werkt. Bij de overige 90 procent van de organisaties verwacht bijna 5 procent in 2009 dit te gaan doen, terwijl circa 14 procent dit naar verwachting in 2010 zal doorvoeren.

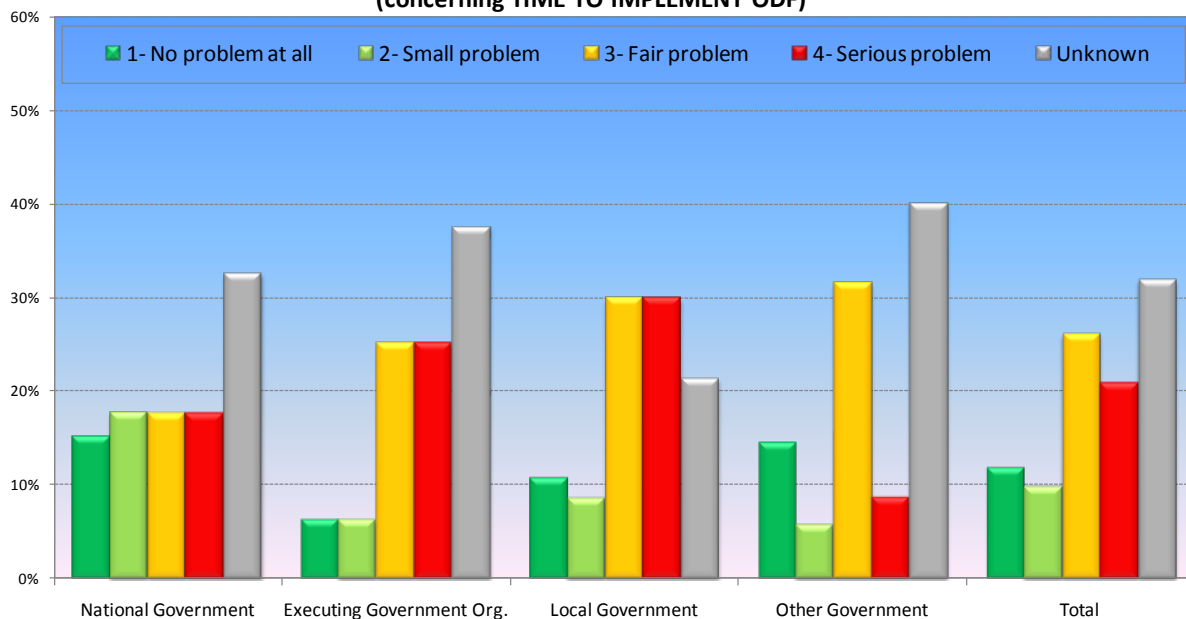
Als deze plannen uitgevoerd worden, zal naar verwachting bijna 30 procent van de overheidsinstanties eind 2010 met ODF werken. Veruit het grootste deel, circa 47 procent geeft aan totaal geen zicht te hebben binnen welke tijdsperiode het gebruik van ODF geïmplementeerd zal worden. Ongeveer 3 procent geeft aan dat men niet verwacht dat ODF gebruikt zal gaan worden. Tenslotte is circa 1 op de 5 ondervraagde managers niet op de hoogte van een plan om ODF te implementeren, waarbij dit bij circa 1 op de 14 IT-managers aan de orde is, terwijl dit bij bijna 1 op de 3 niet IT-managers het geval is.

Naast een tijdsplanning om te gaan implementeren is het ook van belang om te weten in hoeverre men problemen verwacht bij de invoering van het gebruik van ODF. Aan de overheidsmanagers is gevraagd in hoeverre men 'geen', 'kleine', 'redelijke' of zelfs 'grote' problemen verwacht bij de invoering van ODF gebruik binnen de eigen organisatie. Op gebied van 'voldoende interne ODF kennis' verwacht circa 38 procent met redelijke tot grote problemen geconfronteerd te worden.

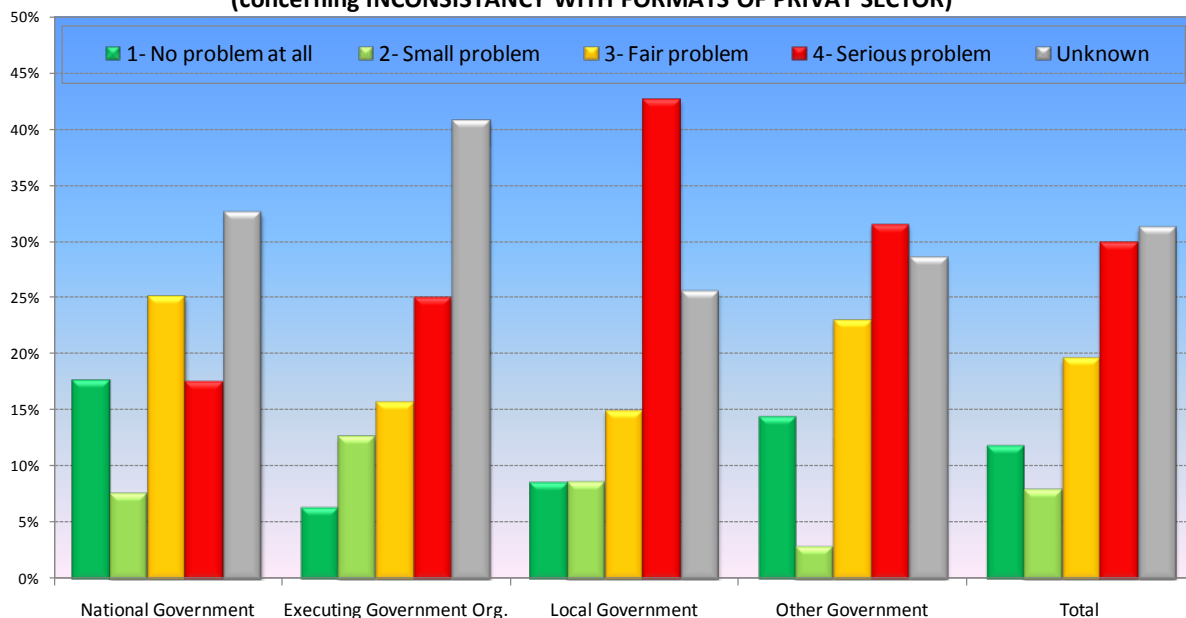
Overall 47 procent verwacht redelijke tot grote problemen met de "tijdsplanning" (de gegeven tijd voor implementatie). Circa 57 procent geeft aan redelijke tot grote problemen te verwachten door de onbekendheid van ODF bij burgers, bedrijven en leveranciers van de overheidsinstanties. Hieraan gerelateerd verwacht circa de helft van de ondervraagde managers dat er serieuze problemen met ODF gebruik zullen ontstaan door het afwijken van de gangbare documentformaten binnen de private sector.

Expected problems with ODF implementation (concerning TIME TO IMPLEMENT ODF)

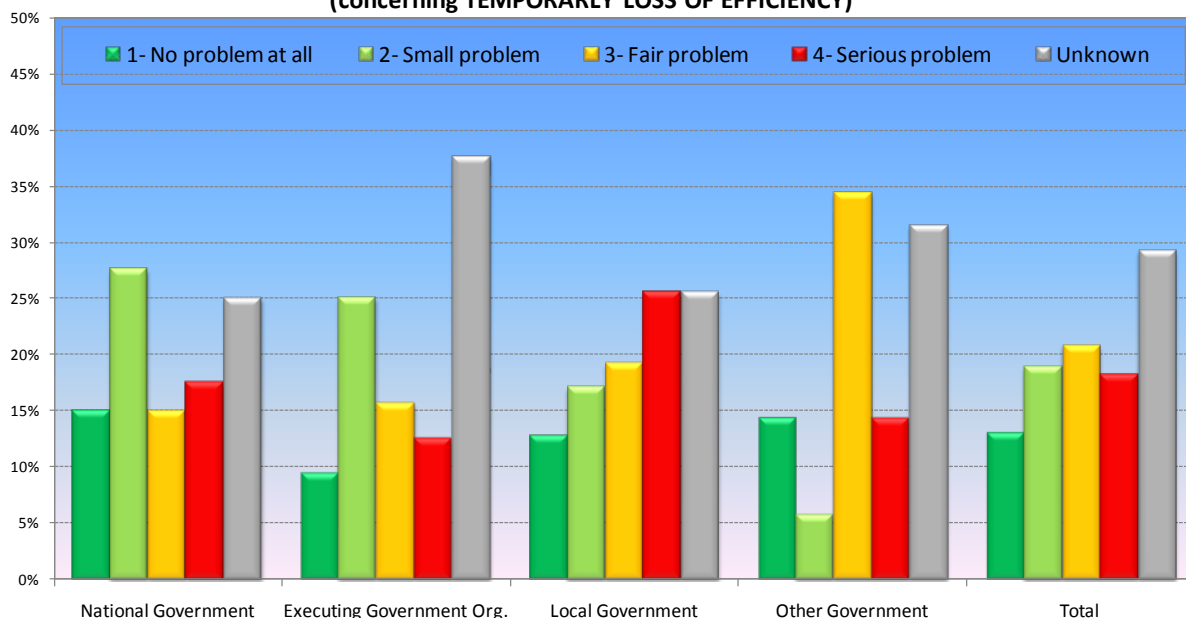
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning INCONSISTANCY WITH FORMATS OF PRIVAT SECTOR)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning TEMPORARILY LOSS OF EFFICIENCY)

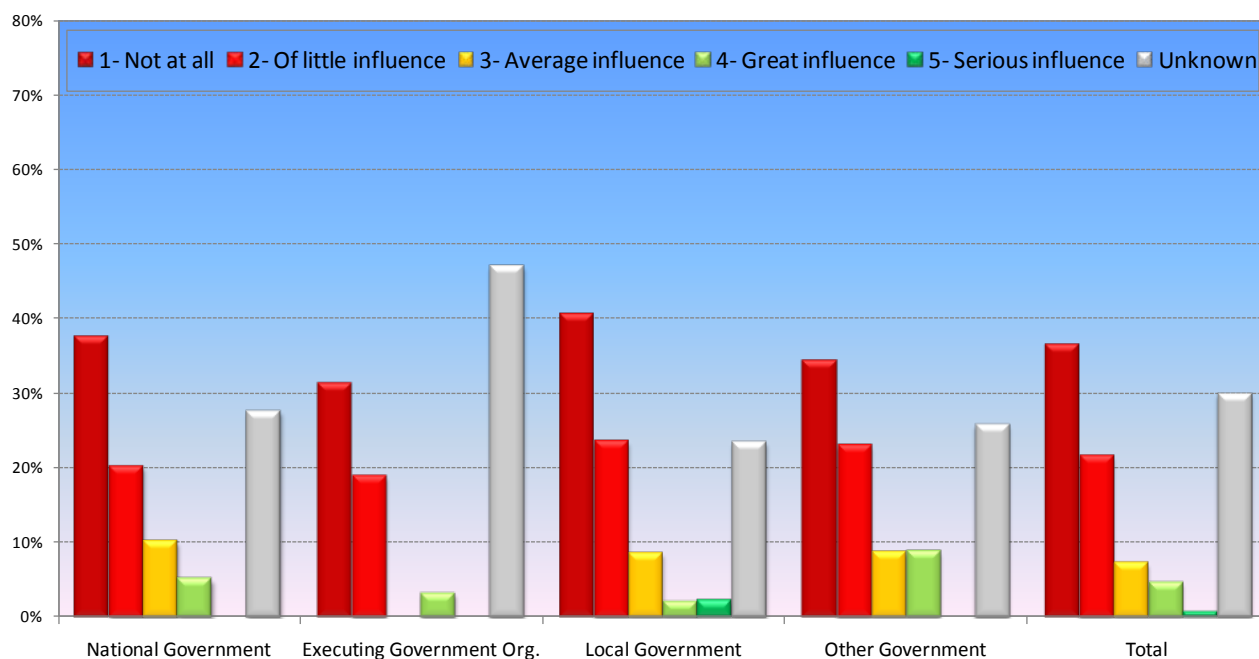

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Mate van effect overheidsbeleid m.b.t. OSOSS

Aan de overheidsmanagers is gevraagd in hoeverre het overheidsbeleid ten aanzien van het gebruik van Open Source Software en Open Standaarden al invloed heeft gehad op het ICT-beleid binnen de eigen organisatie. In totaal circa 36 procent van de managers geeft aan dat dit tot op heden geen enkele invloed heeft gehad en nog eens circa 21 procent meldt dat de invloed tot heden zeer gering geweest is. Bij circa 5 procent is er sprake van serieuze of grote invloed op het ICT-beleid. Opmerkelijk is verder dat circa 30 procent niet weet wat de invloed van het overheidsbeleid geweest is. Daaruit kan voorzichtig geconcludeerd worden dat bij deze 30 procent de invloed nooit groot geweest kan zijn.

Effect of OSOSS policy on Internal IT Strategy

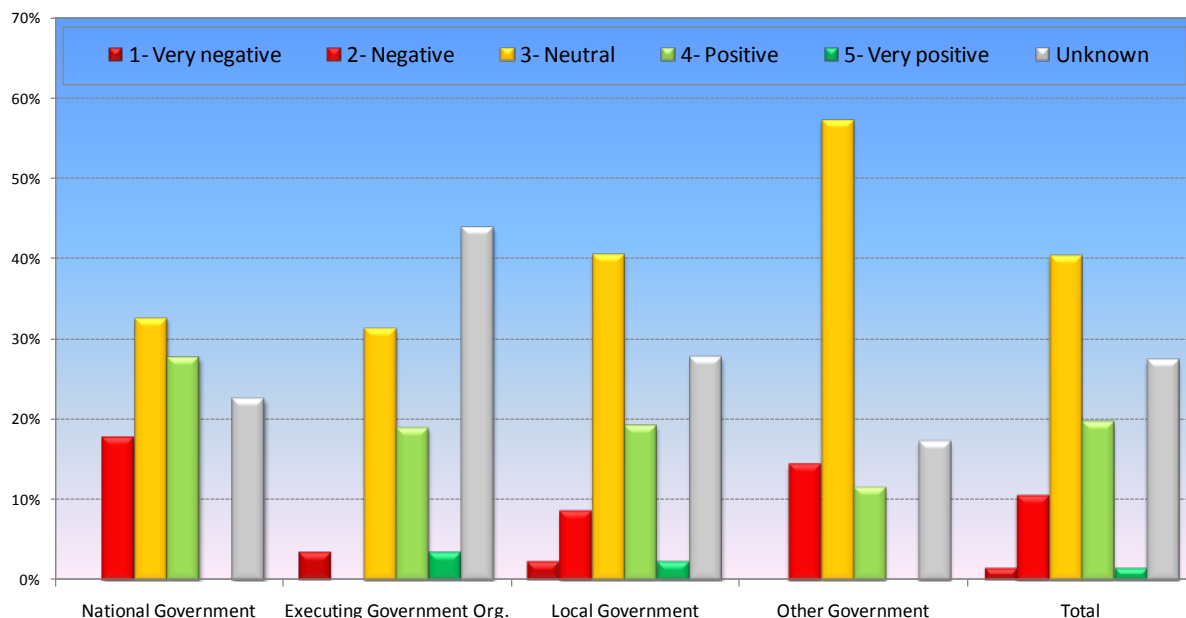

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Meningen over OSOSS beleid verdeeld

Navolgend is ook gevraagd wat in het algemeen de mening van de responderende managers over het Open Source en Open Standaarden beleid van de overheid is. Veruit het grootste deel, zijnde circa 40 procent, geeft aan dat zij een neutrale mening hebben. Met andere woorden men is niet positief en niet negatief. Overall circa 1 op de 5 managers is positief tot zeer positief over het overheidsbeleid. Daarentegen is bijna 1 op de 8 managers negatief of zelfs zeer negatief over het OSOSS beleid. Ruim 25 procent geeft aan daar geen mening over te hebben, dit zijn overigens wel allemaal niet IT-managers. Binnen de groep van IT-managers is er duidelijk sprake van een verdeelde mening. Circa 22 procent is negatief of zeer negatief, circa 43 procent is neutraal en circa 35 procent is positief of zeer positief.

General opinion about OSOSS policy

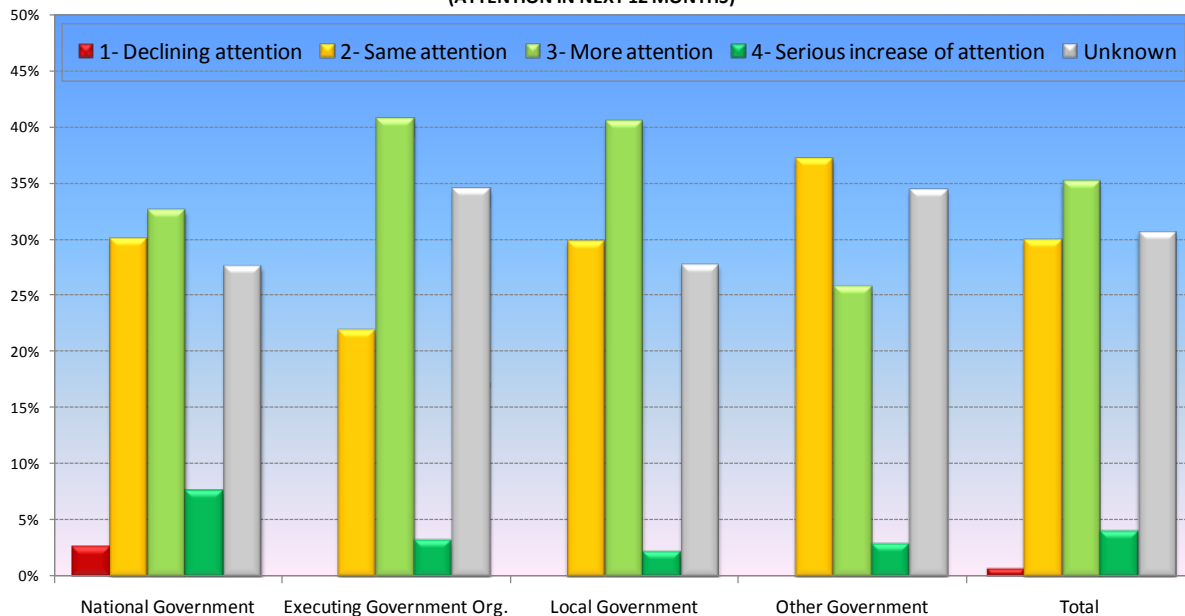
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Verwachtingen ontwikkeling aandacht OSOSS-beleid – DEZE ZIN KLOPT NIET?? Wil hij zeggen verwachtingen en ontwikkelingen t.a.v. de aandacht voor het OSOSS-beleid???

De afgelopen jaren is door de inzet van speciale programma's van het Ministerie van Economische Zaken, de stichting ICTU en de OSOSS organisatie veel aandacht geweest voor het OSOSS beleid van de overheid. De vraag is uiteraard of men verwacht dat deze aandacht blijvend zal zijn. De ondervraagde overheidsmanagers zijn over het algemeen van mening dat er sprake zal zijn van een gelijkblijvende aandacht, dan wel dat er zelfs meer aandacht voor het OSOSS beleid zal komen.

Expectations concerning OSOSS policy attention

(ATTENTION IN NEXT 12 MONTHS)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

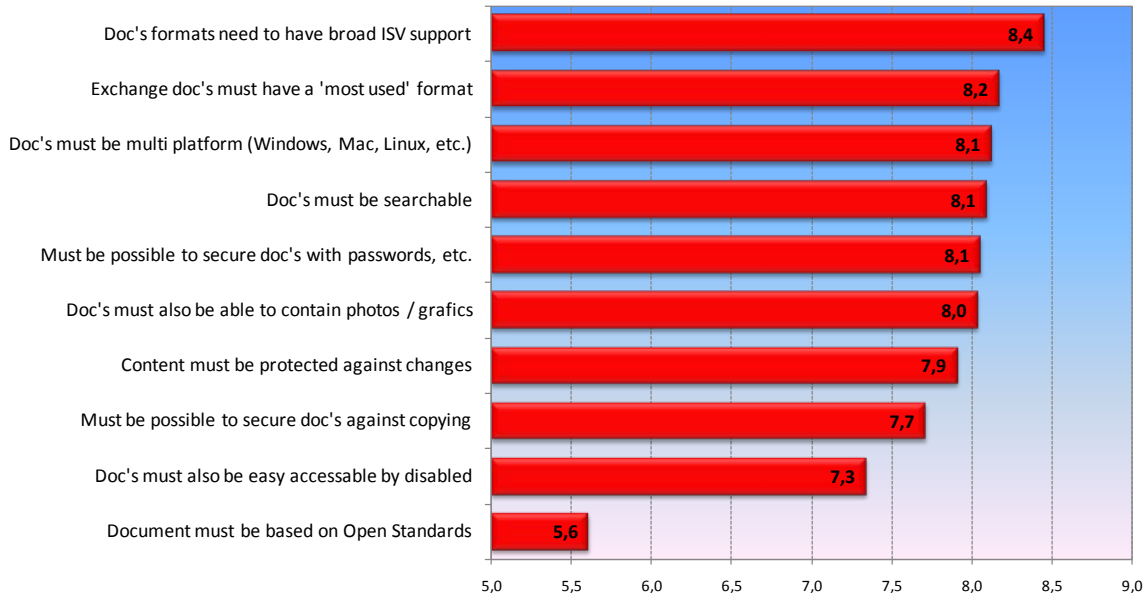
Wensen aangaande documentformaten

Aan de respondenten van dit onderzoek is gevraagd of men met betrekking tot documenten en het uitwisselen van documenten kon aangeven hoe belangrijk bepaalde punten c.q. aspecten zijn voor de eigen organisatie. Hierbij diende de mate van belang met een schoolcijfer aangegeven te worden.

Het hoogste cijfer (8,4) wordt gescoord voor het aspect: "De uit te wisselen documenten moeten het formaat hebben dat zeer breed wordt ondersteund door software producenten". Het lijkt erop dat men huiverig is om een documentformaat te gaan inzetten waarbij sprake is van onvoldoende ondersteuning door de IT-industrie. Dit kan mogelijk een knelpunt worden bij de verdere inzet van ODF. Het navolgende schema geeft een verder overzicht van de scores van de diverse aspecten. Hierbij valt nog wel op dat het aspect "Documenten moeten gebaseerd zijn op Open Standaarden" als relatief onbelangrijk ervaren wordt. Dit aspect scoort zelfs, en als enige aspect, een onvoldoende in de mate van belang. Men kan zich afvragen of de noodzaak tot het overgaan tot een Open Standaarden beleid wel echt leeft onder de uitvoerende managers binnen de overheid.

Importance of aspects concerning documents and exchange of documents

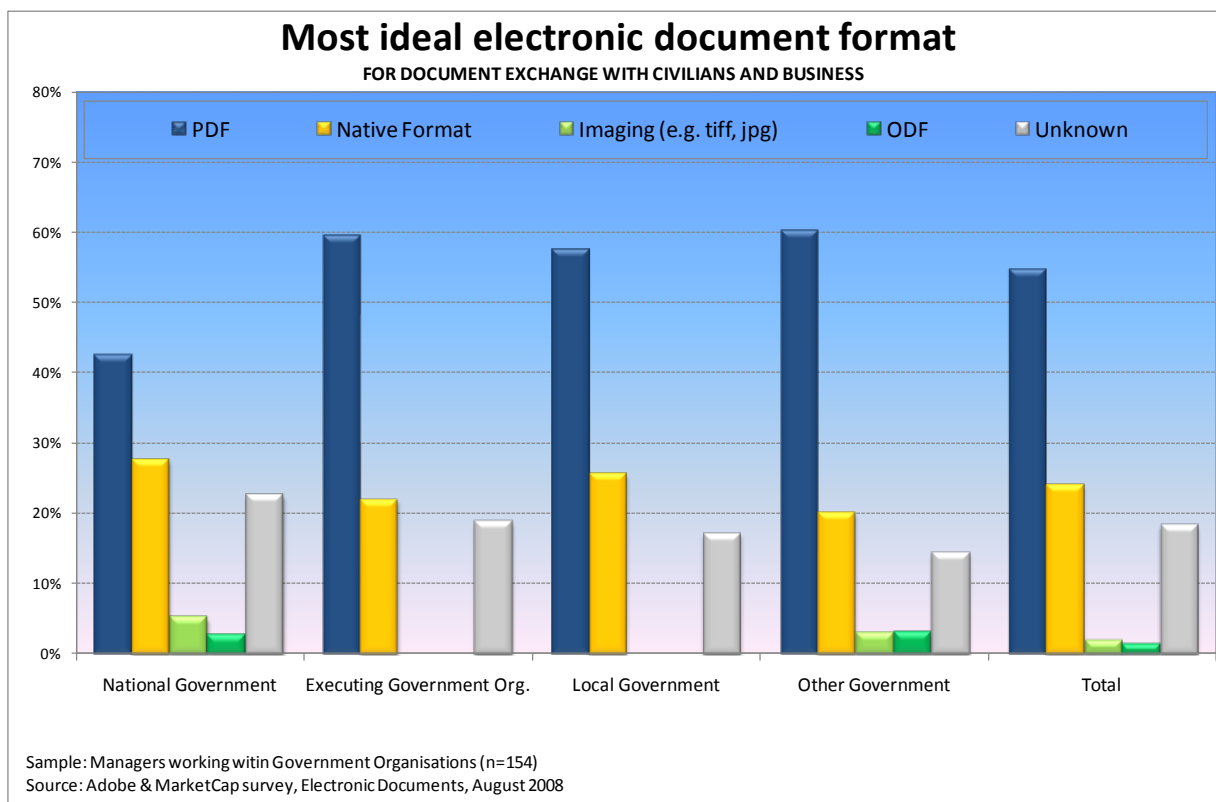
(LEVEL OF IMPORTANCE MEASURED IN SCHOOLGRADES)

Sample: Managers working witin Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Gewenste documentformaten

Uit het onderzoek blijkt verder dat op alle gebieden van de elektronische communicatie van de overheid de meest gebruikte formaten "Native" en "PDF" zijn. Met "Native" formaten worden de formaten bedoeld die voortkomen uit de kantoorapplicaties zoals ".doc" uit Microsoft Word en ".xls" uit Microsoft Excel. Naast het huidige gebruik is het ook zinvol om te achterhalen welk formaat men als "meest ideaal" beschouwd voor documentuitwisseling met burgers en/of bedrijven. Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat men twee formaten prefereert, namelijk "PDF" (55%) en "Native" (24%). De preferentie voor eventuele andere formaten is eigenlijk verwaarloosbaar. ODF wordt bijvoorbeeld slechts bij circa 1 procent gezien als het "meest ideale" formaat.

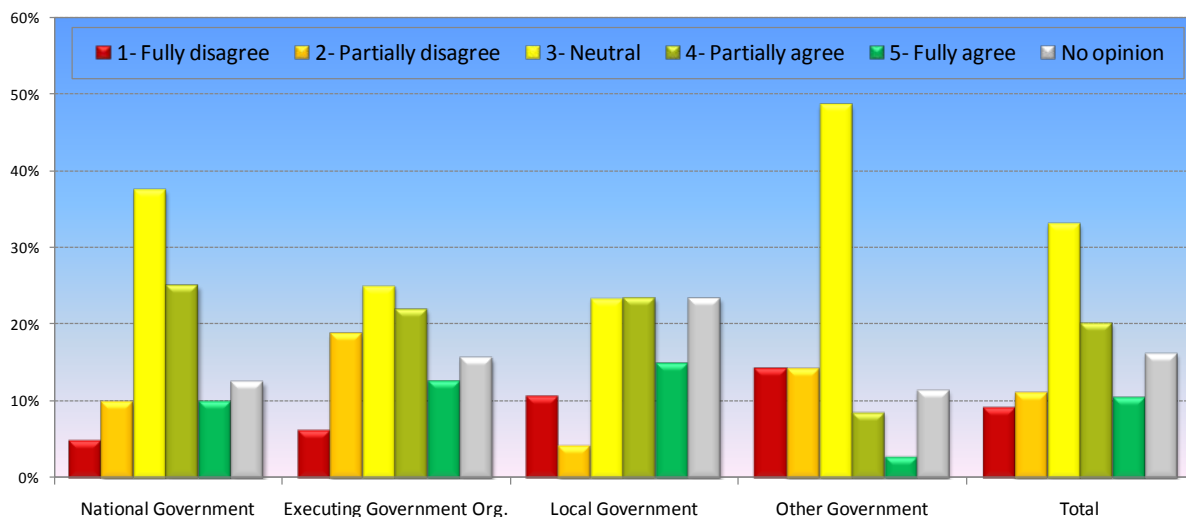
Stellingen

Aan de respondenten van dit onderzoek is een zevental stellingen voorgelegd, waarbij de mate van consensus van de stellingen gemeten is. Hierbij is op basis van een vijf puntschaal variërende van "volledig mee eens" tot "volledig mee oneens" de mate van consensus bepaald. Navolgend wordt de reactie op de twee meest opmerkelijke stellingen (qua mate van consensus) beschreven.

Alle communicatie van publieke organisaties moet per definitie gebeuren middels documenten op basis van Open Source / Open Standaarden.

Met deze stelling is circa 20 procent het geheel of gedeeltelijk niet eens, waarbij dit één van de stellingen is met een relatief lage consensus. Met name binnen de "overige overheidsinstanties" is men het met deze stelling relatief vaak oneens. Ongeveer een derde van de respondenten staat neutraal ten opzichte van deze stelling. In totaal circa 31 procent is het geheel of gedeeltelijk eens met deze stelling. Het feit dat circa 1 op 5 overheidsmanagers negatief is ten opzichte van deze stelling kan als een signaal worden beschouwd. Het valt aan te bevelen vanuit de overheid nog aanvullende communicatie in te zetten om zodoende een meer positieve attitude ten aanzien van het OSOSS beleid te realiseren.

Statement: All government communication should be done by using Open Source Software / Open Standards

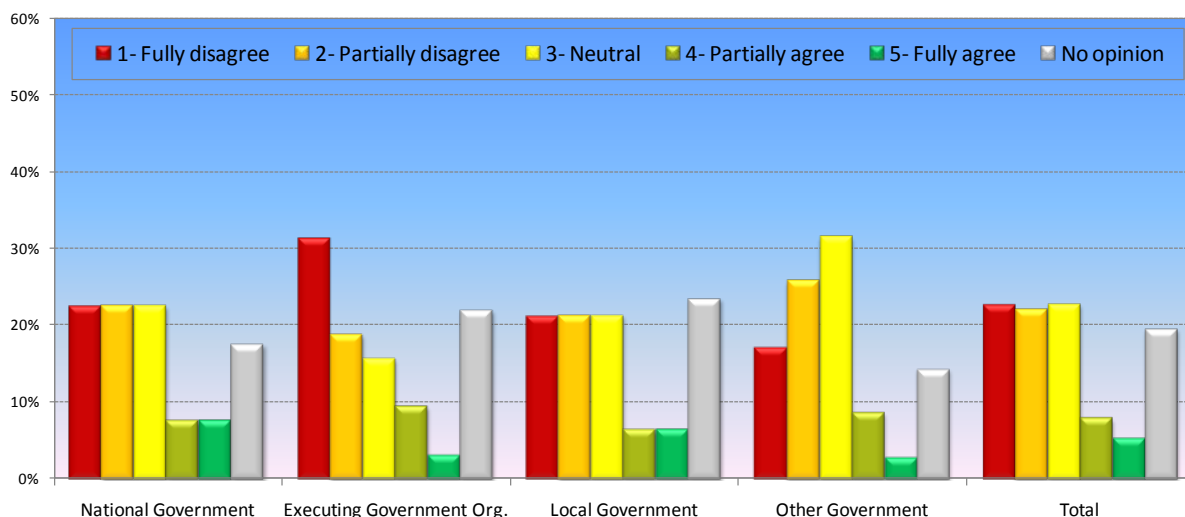

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Wij merken duidelijk dat burgers en bedrijven nadrukkelijk vragen om documenten op basis van Open Standaarden.

Dit is de stelling met de absoluut laagste consensus. Overall circa 43 procent van de respondenten is het geheel of gedeeltelijk oneens met deze stelling. Nog eens circa 23 procent staat hier neutraal tegenover. Slechts circa 13 procent is het geheel of deels eens met deze stelling. Dit betekent overigens dat slechts circa 1 op de 8 overheidsmanagers ondervindt dat burgers en bedrijven vragen om Open Standaarden. Geconcludeerd kan worden dat overheid toch rekening dient te houden met de standaarden welke in gebruik zijn bij burgers en het bedrijfsleven.

Statement: We recognize that civilians and companies clearly request documents based on Open Standards.

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

September 2008

Adobe Systems

Adobe wijzigt op revolutionaire wijze de manier waarop de wereld omgaat met ideeën en informatie. Al 25 jaar geven de succesvolle software en technologieën van ons bedrijf een nieuwe definitie aan werk, entertainment en persoonlijke communicatie, door nieuwe normen te stellen voor het maken en afleveren van inhoud waarbij mensen praktisch overal en altijd betrokken zijn. Of het nu gaat om rijke beelden in druk, op video en op film of om dynamische digitale inhoud voor tal van media, de impact van Adobe-oplossingen is duidelijk in iedere branche voelbaar voor iedereen die informatie creëert, bekijkt en er interactief mee werkt. Adobe is tevens een van 's-werelds grootste en meest gediversifieerde softwarebedrijven.

Adobe introduceerde in ??? de Adobe Acrobat®-software en het Adobe PDF-formaat (Portable Document Format), waarvoor het bedrijf zijn expertise op het gebied van desktopsoftware combineerde met zijn roots in Postscript-afdrukken. Acrobat en PDF betekenden een revolutie voor samenwerking en het delen van informatie, doordat zij mensen wereldwijd in staat stelden om digitale documenten exact zoals bedoeld af te leveren op verschillende computerplatforms en in verschillende toepassingen, net zoals Postscript dat had gedaan voor papieren documenten.

Acrobat had snel succes en tegenwoordig is PDF niet alleen de feitelijke norm voor overheden en bedrijven die documenten delen via het web, bedrijfsintranet en e-mail maar ook per juli 2008 een officiële ISO-standaard. Adobe's streven om een revolutie teweeg te brengen in de manier waarop mensen omgaan met ideeën en informatie is vandaag nog even sterk als in 1982. Voor vrijwel alle afbeeldingen in tijdschriften, op reclameborden en in advertenties (of bij films of op tv en digitale apparatuur) is op de een of andere manier gebruikgemaakt van Adobe software. Met zijn focus op vernieuwing blijft Adobe nieuwe manieren zoeken waarop de wereld informatie maakt en beleeft en met informatie omgaat.

Van desktopoplossingen tot oplossingen voor bedrijven

Tegenwoordig zorgt het krachtige technologieplatform van Adobe, gebaseerd op de Adobe PDF- en Flash-technologie, voor een grote verbetering van de manieren waarop mensen informatie maken, beheren en leveren en met informatie omgaan. De gratis Adobe Reader®- en Flash Player-software (die al wordt gebruikt op honderden miljoenen computers, mobiele telefoons en slimme apparatuur wereldwijd) stelt mensen overal in staat samen te werken en met informatie en inhoud om te gaan, via internet, bedrijfstoepassingen en online vergaderingen of via dynamische digitale documenten. De mogelijkheden van het technologieplatform van Adobe worden verder uitgebreid door een grootschalig netwerk van andere leveranciers van oplossingen die toepassingen ontwikkelen die aantoonbare zakelijke voordelen bieden in een reeks van verschillende branches.

Klanten wereldwijd bedienen

Adobe-oplossingen worden dagelijks gebruikt door veel van de grootste organisaties ter wereld in een reeks van branches, zoals uitgeverijen, de overheid, financiële dienstverlening, telecommunicatie en onderwijs. Adobe mag onder meer Hearst Magazines, de Amerikaanse belastingdienst, de Deutsche Bank, Nokia, Yahoo! Inc., de University of California in Los Angeles (UCLA), SAP, Wal-Mart en duizenden andere toonaangevende organisaties wereldwijd tot zijn klanten rekenen.

De belangrijkste klantsegmenten zijn:

- Kenniswerkers en bedrijven: bedrijven en overheidsinstellingen gebruiken desktop- en serveroplossingen van Adobe om hun productiviteit, samenwerking en bedrijfsprocessen binnen en buiten de organisatie te verbeteren.
- Creatieve professionals en ontwerpers: met Adobe-oplossingen zorgen ontwerpers, uitgevers, fotografen en videografen ervoor dat merken en producten opvallen in overvolle markten, door aantrekkelijke inhoud te ontwerpen voor levering in drukvorm, op het web, voor video en op mobiele apparatuur.
- High-end consumenten: allerlei verschillende liefhebbers gebruiken de populaire oplossingen van Adobe om afbeeldingen en inhoud te ontwikkelen, te verfijnen en in drukvorm en op allerlei verschillende digitale apparaten af te leveren.
- Partners en ontwikkelaars: het technologieplatform van Adobe stelt ontwikkelaars, system integrators en producenten van software in staat om dynamische toepassingen te bouwen die inspelen op de vraag van het bedrijfsleven naar betere mogelijkheden om interactief met informatie te werken.

Sterke cultuur en betrokkenheid bij de gemeenschap

Het langdurige succes van Adobe is gebaseerd op zijn vernieuwende bedrijfscultuur en zijn ervaren werknemers in landen overal ter wereld. Het bedrijf stond in 2007 op nummer 31 van de lijst "De beste bedrijven om voor te werken" van het blad FORTUNE en stond bovendien op de vijftiende plaats van de lijst met "Beste werkplekken in India". Het bedrijf versterkt ook de gemeenschappen waarin zijn werknemers wonen en werken door leningen en in-kind bijdragen te verstrekken, zoals gratis software, vrijwilligersondersteuning en softwaretraining voor non-profitorganisaties.

Documentstandaarden binnen de overheid

PDF & ODF: voorbij vreedzame co-existentie

Colin van Oosterhout
Business Development Manager
Adobe Systems Benelux

- Rond 2006/2007 geleidelijke invoering van ODF binnen de Belgische overheid.
- In september 2007 wordt het plan “Nederland Open in Verbinding” aangeboden aan het Parlement.
- Dit plan is bedoeld om het gebruik van *open standaarden* en *open source software* binnen de centrale overheid, lagere overheden en de (semi) publieke sector te versnellen.
- Met de aanname van dit plan treden twee belangrijke principes in werking:
 - “comply-or-explain (and commit).” Officieel vanaf december 2007 maar in ieder geval vanaf april 2008 zal de overheid zich toelagen op een brede adoptie en toepassing van open standaarden. Een basis lijst van open standaarden is beschikbaar (en wordt verder uitgebreid).
 - Geleidelijke invoering van de standaard ODF (Open Document Format) voor het lezen, schrijven, uitwisselen, publiceren en ontvangen van documenten (januari 2009)

Waarom deze persbriefing?

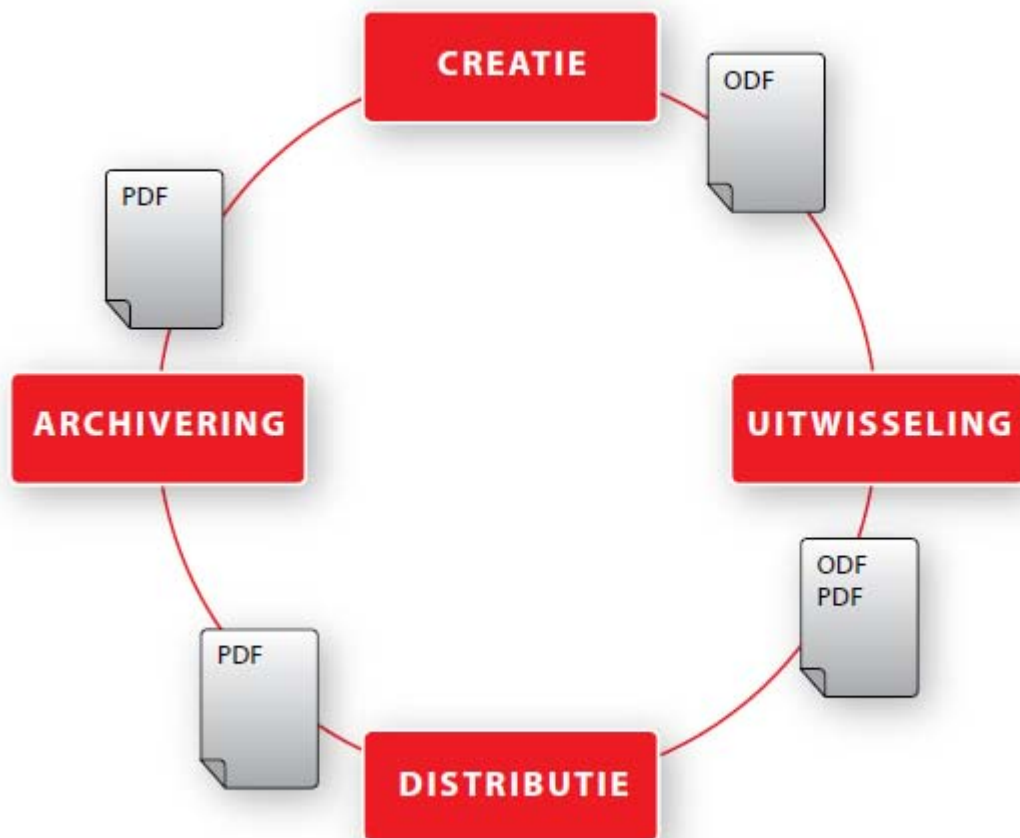
- Het plan “Nederland Open in Verbinding” raakt twee gebieden:
 - Open Source Software
 - Open Standaarden
- Adobe is de bedenker en belangrijkste innovator van het PDF-bestandsformaat en voert daarnaast een aantal belangrijke technologieën. In relatie tot Open Source en Open Standaarden, kunnen verkeerde percepties ontstaan over de rol die Adobe zou kunnen spelen in de ondersteuning en uitvoer van het Actieplan Heemskerk.
- Om een juiste, ondubbelzinnige perceptie te krijgen is het nodig om:
 - Duidelijkheid te scheppen over de Open Standaarden-visie van Adobe
 - Duidelijkheid te scheppen over de relatie tussen ODF en PDF
 - Bronnen aan te duiden voor meer informatie

Resultaten van onze activiteiten

- **Whitepaper over de rol van documentformaten binnen de overheid**
 - In samenwerking met diverse partijen
 - Brede distributie binnen de centrale – en lagere overheden
- **Onderzoek MarketCap**
 - Bekendheid en attitude met bestandsformaten PDF/ODF
 - Bekendheid met “Actieplan Heemskerk”
- **Veel nieuwe allianties**
 - NOIV, Open Document Society, ISOC
- **Gezamenlijke plannen voor kennisoverdracht**
 - Seminars met NOIV en Open Document Society

De bottomline van de whitepaper...

Voorbij vreedzame co-existentie...

- PDF en ODF convergeren
 - Functioneel – beide ondersteunen bijvoorbeeld revisieprocessen.
- PDF en ODF vullen elkaar aan
 - Na creatie van een ODF document kan een conversie naar PDF worden gedaan om vandaaruit samengevoegd te worden met andere bestandstypes die zijn geconverteerd in PDF.
- PDF en ODF kunnen in *hybride* vorm samenwerken
 - Een ODF als attachment in de bestandscontainer PDF.
- Marktpartijen, belangenorganisaties en de overheid kunnen prima samenwerken!

Volgende stappen

- Alles wat vandaag wordt aangehaald is onderdeel van een doorlopend proces.
 - Volgende versie Whitepaper onder open licentie.
 - Kennisoverdracht door de gezamenlijke partijen.
- Meer formele samenwerking tussen Adobe en de Open Document Society
- Meten en sturen op feitelijkheden
 - MarketCap resultaten.

Adobe

Documentstandaarden binnen de overheid

P D F E N O D F T O E G E L I C H T

Inhoud

Inleiding	7
Open standaarden en open source	9
Open standaarden voor documenten: PDF en ODF	15
Overheden en open documentstandaarden	17
Een toekomst met open documenten: PDF en ODF	19

Colofon

Deze white paper werd gemaakt in opdracht van Adobe Systems Benelux B.V.

Hoogoorddreef 54a

1101 BE Amsterdam ZO

Tel: +31 20 65 11 200

Fax: +31 20 65 11 300

www.adobe.com

© 2008 Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van Adobe Systems Benelux B.V. De redactie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Voorwoord

Voor de meesten van ons is het gebruik van de computer al lang niet meer iets om iedere dag bij stil te staan. U komt op kantoor, doet de computer aan, en eenmaal ingelogd begin u te tikken. Veel is van tevoren ingesteld: het soort document, de plaats waar het opgeslagen wordt, de huisstijl waar het aan moet voldoen, de mensen die het allemaal met een cc'tje of bcc'tje toegezonden moeten krijgen.

Soms kan er aanleiding zijn om even stil te staan bij de praktijk van alledag en u af te vragen of het ook beter kan, beter moet misschien zelfs. De overheid heeft dat voor ons gedaan in het actieplan Nederland Open in Verbinding (NOiV). Nu is er natuurlijk meer overheidsbeleid dan een gemiddeld mens kan lezen, maar in dit geval is het voor iedereen die ook maar iets te maken heeft met beleid of met documenten, de moeite waard om de achtergrond van dat actieplan te kennen. Iedereen die bij de overheid werkt of met de overheid te maken heeft zal vroeger of later (maar waarschijnlijk vroeger) in aanraking komen met de consequenties van het plan.

Het is van belang om te werken met documentformaten die internationaal gestandaardiseerd zijn en die nu en in de toekomst goed uitwisselbaar zijn. Wie zo'n 20 jaar terug al met de computer werkte zal zich nog herinneren hoe dat ging; een ander besturingssysteem (MS Dos), andere software voor tekstverwerking (Word Perfect), en diskettes. Mocht u al een manier vinden om een oud bestand van de diskette in te lezen, dan is het resultaat in uw tekstverwerker van vandaag vermoedelijk een onleesbare en onopgemaakte brij van letters en cijfers. En al zeker niet dat mooie werkstuk van toen.

Zouden we in die tijd hebben gewerkt met internationale, open standaarden, dan zou uw computer van vandaag er geen enkele moeite mee hebben. Het is niet moeilijk u voor te stellen hoe het gebruik van een dergelijke standaard dus grote voordelen biedt. Voor het behoud van documenten, het archiveren ervan, en het beheer van ons gezamenlijke gedachtengoed.

Er zijn nog meer voordelen. Computers worden steeds gespecialiseerder en diverser in hun hardware en software. Als er al een tijd is geweest dat één model PC, één soort besturingssoftware en één tekstverwerkingprogramma dominant waren, dan ligt die inmiddels ver achter ons. Het is dus essentieel om te beschikken over goede definities van (internationale) standaarden, om ervoor te zorgen dat iedereen, waar ook ter wereld, zonder problemen of drempels in staat is om informatie uit te wisselen. Ook om daarin het stuur zelf in handen te hebben en niet in handen te laten van bedrijven of overheden. Dáár gaat het dus om: de gebruiker helpen om altijd en overal te kunnen werken en communiceren met zijn informatie, met zijn bestanden.

Informatie is zo essentieel in ons leven van vandaag, dat geen enkele onnodige belemmering voor het beheer van, de toegang tot en de uitwisseling van informatie overeind mag blijven. Ziehier de waarde van 'open': open in verbinding.

In deze white paper heeft Adobe helder en duidelijk uitgelegd welke belangrijke open standaarden er zijn en in welke omstandigheden deze het best te gebruiken zijn. Kort gezegd: wat zijn open standaarden en wat doet u met PDF- en ODF-bestanden, de twee belangrijkste internationale standaarden voor documenten.

Een white paper voor de geïnteresseerden om snel door te lezen, en voor de wat minder geïnteresseerden om in ieder geval op het bureau te laten liggen. Goede kans dat het u binnenkort alsnog goed van pas komt.

Bert Bakker
Voorzitter OpenDoc Society
www.opendocsociety.org

Inleiding

Ieder document volgt een bepaalde levenscyclus: van creatie tot aan archivering. Bij iedere fase in de levenscyclus van een document wordt u met specifieke uitdagingen geconfronteerd. De eerste stap, een elektronisch document maken, is eenvoudig. U zorgt voor de juiste inhoud en slaat het document op. Uitwisseling en distributie van documenten vereisen al iets meer overdenking.

Hoe zorgt u er bijvoorbeeld voor dat mensen die andere hardware en software gebruiken, uw document toch kunnen openen en het precies zo kunnen bekijken en afdrucken zoals u bedoeld had?

Hoe beveiligt u uw document, zodat slechts een specifieke groep mensen een bepaald aantal bevoegdheden heeft?

Hoe kunt u ervoor zorgen dat uw document over tien jaar nog steeds eenvoudig toegankelijk is, gezien de snelheid waarmee de IT-wereld verandert?

Het Portable Document Format (PDF) is ontwikkeld om op deze vragen een antwoord te bieden. PDF 1.7 is in juli 2008 een officiële, internationale ISO-standaard geworden (ISO 32000). Sinds de introductie in 1993 is PDF een de facto standaard geworden voor het uitwisselen van documenten waarvan de inhoud niet kan worden gewijzigd. In de loop der tijd is PDF geleidelijk uitgebreid met extra mogelijkheden, zoals beveiligingsbeheer en toegankelijkheid voor mensen met een visuele of motorische handicap.

De afgelopen jaren zijn er nieuwe open standaarden op de markt gekomen voor het uitwisselen van bewerkbare documenten. De belangrijkste daarvan is Open Document Format (ODF). ODF, PDF en andere documentstandaarden worden vaak als één categorie beschouwd, namelijk Open Document Exchange Formats (ODEF). Open Document Exchange Formats zorgen ervoor dat mensen kunnen profiteren van *best of breed* oplossingen. Het belang van openheid is ook erkend door Europees commissaris Neelie Kroes, die sterk benadrukte dat niemand zou moeten worden gedwongen om merkspecificaties te gebruiken. Nu het nieuwe beleid van de Nederlandse overheid voor open standaarden is geformuleerd (Nederland Open in Verbinding*), is het van belang om te begrijpen wat de relatie tussen deze verschillende indelingen is.

* *Het volledige plan van Nederland Open in Verbinding is te vinden op <http://www.noiv.nl/noiv>*

Toespraak Neelie Kroes, Europees commissaris voor mededinging, 'Being open about standards', Open Forum Europe - ontbijtseminar, Brussel, 10 juni 2008

"De Commissie heeft een eigen rol. We moeten niet afhankelijk zijn van één leverancier, we moeten geen gesloten standaarden accepteren en we moeten weigeren ons te laten opsluiten in een bepaalde technologie, waardoor we de volledige controle over onze informatie dreigen kwijt te raken. Deze opvatting komt voort uit een rotsvast begrip van de werking van markten – we vragen niet om een revolutie, maar om een intelligente en haalbare oplossing. Maar we moeten meer doen dan alleen garanderen dat onze commerciële beslissingen worden genomen met volledig inzicht in de langetermijneffecten."

"Ik herken slimme zakelijke beslissingen direct, en kiezen voor open standaarden is inderdaad een slimme zakelijke beslissing."

De volledige toespraak is te vinden op <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7681>

Waarom hanteren we zowel ODF als PDF? De belangrijkste reden hiervoor is dat deze bestandsformaten verschillende toepassingen hebben. ODF is een formaat, gericht op het maken en bewerken van documenten, automatisch gegenereerd uit uiteenlopende bronnen (zoals databases), of bewerkt door andere gebruikers. PDF is het ideale definitieve formaat waarmee het document tot in de lengte van dagen gefixeerd wordt. Om die reden zijn PDF en ODF bestandsformaten die complementair zijn. Het doel van deze white paper is om uit te leggen hoe beide formaten optimaal kunnen worden gebruikt in een effectieve en open documentinfrastructuur. Daarnaast worden de verschillen tussen ODF en PDF uitgelegd in het licht van open standaarden/open source software en wordt stilgestaan bij de stappen die de Nederlandse regering onderneemt met betrekking tot het gebruik.

(Niet) het juiste bestandsformaat gebruiken

Wat zijn de risico's van het verspreiden van een definitief document met een bestandsindeling die bedoeld is voor bewerking? De Britse regering kwam daar in september 2005 op pijnlijke wijze achter, toen minister van Binnenlandse Zaken Charles Clarke een tekstbestand met nieuwe antiterrorwetgeving via e-mail aan leden van de oppositie stuurde. Door de optie "Wijzigingen bijhouden" in een tekstverwerkingsapplicatie aan te zetten, konden de ontvangers de revisiehistorie gedeeltelijk bekijken. In het definitieve document werd steun uitgesproken voor omstreden plannen om terrorismeverdachten tot drie maanden zonder proces vast te houden, maar uit de oorspronkelijke tekst van Clarke bleek dat hij zijn twijfels over dergelijke maatregelen had. Het gevolg: een grote politieke rel.

Open standaarden en open source

Eén van de belangrijkste redenen voor de populariteit van zowel ODF als PDF is dat het open standaarden zijn. In de IT-betekenis van het woord gaat het bij een standaard (of norm) om een goed gedocumenteerde specificatie. Hierdoor kunnen systemen en applicaties zodanig worden ontworpen dat ze eenvoudig aansluiten op andere systemen en applicaties, waardoor interoperabiliteit wordt bereikt.

Tot voor kort werd in de IT-industrie voornamelijk gebruik gemaakt van merkgebonden specificaties (ook wel gesloten standaarden genoemd). Deze specificaties waren in principe eigendom van één bedrijf dat ze had ontwikkeld. Derden konden ze – in het beste geval – alleen gebruiken tegen betaling van licentiekosten. Zodra een dergelijke gesloten standaard zich op de markt had bewezen, betekende dat een aanzienlijke stijging van de verkoop van de bijbehorende producten. Bovendien konden bedrijven dankzij merkspecificaties hun dominante marktpositie op het ene gebied uitbreiden tot aangrenzende gebieden door standaarden te ontwikkelen voor interoperabiliteit.

Vanaf midden jaren negentig begonnen overheden en eindgebruikers echter belangstelling te krijgen voor open standaarden. Door de aard van gesloten standaarden waren zij gedwongen nieuwe producten aan te schaffen bij hun bestaande leveranciers, zelfs als dat product minder aantrekkelijk of duurder was dan alternatieven van andere leveranciers.

Deze beweging leidde uiteindelijk tot de ontwikkeling van open standaarden: specificaties die iedereen mag gebruiken voor een nominaal bedrag of, nog mooier, voor niets. Voorbeelden van zulke standaarden zijn de webopmaaktaal HTML en het internetprotocol IP. Aanvankelijk waren veel grote IT-bedrijven huiverig om open standaarden te gebruiken. Maar naarmate overheden ze hoger op hun inkoopprioriteitenlijst begonnen te zetten, nam de steun voor open standaarden geleidelijk toe.

Op dit moment nemen open standaarden een belangrijke positie in en worden ze alom gebruikt. Er zijn nog steeds veel merkspecificaties in gebruik, maar hun dominante positie wordt steeds zwakker. Men gaat er alom van uit dat open standaarden op den duur overal zullen domineren, op een paar nichegebieden na.

Open standaarden voor de EC

In het 'European Interoperability Framework for pan-European eGovernment Services'^{*} formuleert de Europese Commissie de volgende minimumvereisten waaraan een specificatie moet voldoen om als open standaard te gelden:

- De standaard wordt ontwikkeld en onderhouden door een non-profitorganisatie en de permanente ontwikkeling vindt plaats op basis van een open besluitvormingsprocedure die beschikbaar is voor alle geïnteresseerde partijen (consensus of meerderheidsbeslissingen, enzovoort).
- De standaard is gepubliceerd en het document met de specificatie van de standaard is gratis of voor een nominaal bedrag verkrijgbaar. De standaard moet gratis of voor een nominaal bedrag mogen worden gekopieerd, gedistribueerd en gebruikt.
- Het intellectuele eigendom – mogelijk aanwezige patenten – van (delen van) de standaard wordt onherroepelijk beschikbaar gesteld op een royaltyvrije basis.
- Er gelden geen beperkingen voor het hergebruik van de standaard.

Open source

Een begrip dat vaak in samenhang met open standaarden wordt gebruikt, is open source. Hoewel deze white paper voornamelijk over open standaarden gaat, gaan we hieronder kort in op het begrip open source, zodat er geen verwarring kan ontstaan. Open standaarden en open source zijn twee fundamenteel verschillende dingen. Open standaarden hebben gewoonlijk betrekking op een methode om systemen of applicaties met elkaar te verbinden, terwijl open source te maken heeft met de openheid van het systeem of de applicatie zelf.

^{*} *Europese Commissie - Europese services voor eGovernment (IDABC). European Interoperability Framework for pan-European eGovernment Services. Brussel, België <http://europa.eu.int/idabc/3761> (10 mei 2008)*

Open source software is software waarvan de broncode gratis beschikbaar is, zodat iedereen de software kan bekijken, gebruiken, wijzigen en distribueren zonder voor een licentie te betalen. Twee van de bekendste voorbeelden van open source software zijn Linux en de internetbrowser Firefox. Vroeger werd open source software vooral ontwikkeld door vrijwilligers die samen een non-profitorganisatie vormden. Tegenwoordig houden ook IT-bedrijven zich hiermee bezig. Bekende namen zijn IBM, Novell, Hewlett Packard en Sun Microsystems. Verder zien we een continue verschuiving in marktaandelen door nieuwe spelers die open source software en de daarmee samenhangende bedrijfs- en/of ontwikkelmethoden gebruiken voor nieuwe initiatieven (Compiere, SugarCRM, Zimbra, Alfresco).

De reden waarom open source en open standaarden vaak in één adem worden genoemd, is dat beide bijdragen aan een meer open IT-omgeving en voorkomen dat gebruikers afhankelijk worden van een specifieke leverancier. De begrippen zijn echter niet van elkaar afhankelijk: het is mogelijk – en zelfs vrij gebruikelijk – dat closed source software open standaarden ondersteunt. Omgekeerd kan open source software ook met gesloten standaarden werken, hoewel dat minder vaak voorkomt. Ook kan door het gebruik van open standaarden een grotere groep ontwikkelaars bij projecten worden betrokken; door te kiezen voor gesloten standaarden bestaat altijd het risico dat een project wordt uitgesloten als een interessant platform voor andere ontwikkelaars van open source software en open source projecten als geheel.

Een opmerking over openheid

De mate van openheid van open source software en open standaarden varieert. Wat wel en niet mag, hangt af van de exacte voorwaarden van de licentie, die erg kunnen verschillen. Daardoor doen zich in de markt regelmatig verhitte debatten voor over de vraag wat open software en open source precies is. Vaak is het een semantische kwestie. Een voorbeeld: hoewel de Europese Commissie algemene definities heeft vastgesteld zoals de definitie van Open Source Initiative (OSI), gebruiken de meeste lidstaten eigen, afwijkende versies.

Definitie van Open Source Initiative (OSI)

De Open Source Definition (OSD) is gedefinieerd door OSI en wordt ondersteund door de Europese Commissie. De definitie bestaat uit tien punten en geeft aan wat kan worden beschouwd als open source software. De Nederlandse definitie van open source software is gebaseerd op de OSD.

OSD

Open source betekent meer dan alleen toegang tot de broncode. De distributievoorwaarden van open source software moeten aan de volgende criteria voldoen:

1. Gratis herdistributie

De licentie mag geen enkele partij verbieden de software te verkopen of weg te geven als onderdeel van een gecombineerde softwaredistributie die programma's uit verschillende bronnen bevat. In de licentie zullen geen royalty's of andere kosten voor een dergelijke verkoop worden geëist.

2. Broncode

Het programma moet broncode bevatten, en distributie in de vorm van broncode en in gecompileerde vorm moet zijn toegestaan. Als een bepaald onderdeel van een product niet met broncode wordt gedistribueerd, moet duidelijk worden gepubliceerd hoe de broncode kan worden verkregen, bij voorkeur tegen redelijke reproductiekosten of via gratis downloaden via het internet. De broncode moet de geprefereerde vorm zijn waarin een programmeur het programma zou wijzigen. Het opzettelijk aanpassen van broncode is niet toegestaan. Tussenvormen, zoals de uitvoer van een preprocessor of conversieprogramma, zijn niet toegestaan.

3. Afgeleide producten

De licentie moet wijzigingen en afgeleide producten en de distributie daarvan toestaan onder dezelfde voorwaarden als de licentie van de oorspronkelijke software.

4. Integriteit van de broncode van de auteur

De licentie mag distributie van de broncode in gewijzigde vorm uitsluitend beperken als de licentie de distributie van "patchbestanden" samen met de broncode toestaat met als doel het wijzigen van het programma op het moment van ontwikkelen. De licentie moet distributie van software die is ontwikkeld op basis van gewijzigde broncode, expliciet toestaan. De licentie mag eisen dat afgeleide producten een andere naam of een ander versienummer krijgen dan de oorspronkelijke software.

5. Geen discriminatie van personen of groepen

De licentie mag geen personen of groepen personen discrimineren.

6. Geen discriminatie van toepassingen

De licentie mag niemand verbieden het programma te gebruiken voor een specifieke toepassing. Gebruik van het programma in een bedrijf of voor genetisch onderzoek mag bijvoorbeeld niet worden verboden.

7. Distributie van licentie

De rechten die aan het programma zijn verbonden moeten gelden voor iedereen die het programma via herdistributie ontvangt, zonder dat deze partijen worden genoodzaakt een aparte licentie aan te schaffen.

8. Licentie mag niet specifiek voor een product zijn

De rechten die aan het programma zijn verbonden, mogen niet afhangen van het feit dat het programma deel uitmaakt van een bepaalde softwaredistributie. Als het programma uit die distributie wordt verwijderd en wordt gebruikt of gedistribueerd binnen de licentievoorwaarden van het programma, moet iedereen die het programma via herdistributie heeft ontvangen, dezelfde rechten hebben als zijn verleend in het kader van de oorspronkelijke softwaredistributie.

9. Licentie mag geen beperkingen inhouden voor andere software

De licentie mag geen beperkingen inhouden voor andere software die samen met de gelicentieerde software wordt gedistribueerd. De licentie mag bijvoorbeeld niet eisen dat alle andere programma's die op hetzelfde medium worden gedistribueerd, open source software moeten zijn.

10. Licentie moet technologieneutraal zijn

Geen enkele bepaling in de licentie mag gebaseerd zijn op een bepaalde technologie of een bepaald type interface.

Het zou te ver gaan om in deze white paper alle verschillen te bespreken tussen de verschillende licenties en hun juridische implicaties. Houd er echter rekening mee dat het altijd verstandig is om te vragen naar exacte definities van deze begrippen wanneer die ter sprake komen, met name in een juridische context.

Bestandsindelingen voor documenten, of die nu bedoeld zijn voor tekst, spreadsheets of iets anders, zijn al langer onderwerp van gesprek. Voor software-leveranciers was het gebruik van een eigen bestandsindeling een effectieve manier om klanten aan zich te binden, en dat is het nog steeds. Lange tijd was ASCII het enige plattetekstformaat waarmee tekstdocumenten eenvoudig op verschillende platformen en in verschillende applicaties konden worden geopend.

Dit werkte niet voor documenten met grafische elementen, zoals tabellen, formulieren of afbeeldingen. Om hier iets aan te doen en om uitwisselen en afdrucken van documenten op verschillende platformen mogelijk te maken zonder de visuele opmaak te veranderen, kwam Adobe in 1993 met het Portable Document Format (PDF).

PDF

Sinds de introductie van PDF waren de specificaties ervan al vrij snel publiekelijk beschikbaar, zodat iedereen hulpmiddelen, viewers of zelfs applicaties kon bouwen om PDF-bestanden te genereren. Toen Adobe de Acrobat Reader (nu Adobe Reader) korte tijd later gratis ter beschikking stelde, werd PDF al snel de de facto standaard voor het uitwisselen van statische documenten via internet. In de tussentijd bouwde Adobe een heel bedrijf op rond de Acrobat-software voor het maken van PDF-bestanden.

In de jaren daarna bleef Adobe de bestandsindeling ontwikkelen: in een periode van dertien jaar kwamen maar liefst zeven nieuwe versies uit. Bij elke nieuwe PDF-release kwam ook een nieuwe versie van de gratis Reader uit, die altijd volledig terugwaarts compatibel was. Met andere woorden: documenten die in 1993 zijn gemaakt, kunnen vandaag – vijftien jaar later – nog steeds probleemloos worden bekeken. Tegenwoordig ondersteunt vrijwel iedere applicatie voor documentverwerking PDF, en bijna elke computergebruiker ter wereld kan PDF-bestanden gewoon openen en lezen met Adobe Reader. Adobe Reader staat op 90% van alle desktop-pc's met een internetaansluiting.

Terugkijkend kan worden gesteld dat PDF één van de eerste uiterst succesvolle de facto standaarden was in de geschiedenis van de IT, en nu een open standaard geworden is. Sterker nog: bijna 2000 bedrijven en organisaties hebben PDF-hulpmiddelen ontwikkeld op basis van de gratis beschikbare PDF-specificaties.

De nieuwste versie, PDF 1.7, dateert uit 2006. Tot dat moment was Adobe als enige verantwoordelijk voor de ontwikkeling van PDF. In 2007 stelde Adobe echter het PDF 1.7-formaat beschikbaar aan de Association for Information and Image Management (AIIM), die de specificatie in december 2007 aan de ISO voorlegde. PDF 1.7 is in januari 2008 door de ISO goedgekeurd en is in juli 2008 gepubliceerd als ISO 32000.

Samen met verschillende organisaties en bedrijven in de industrie heeft Adobe ook meegewerkt aan een aantal op PDF gebaseerde ISO-standaarden voor specifieke toepassingen:

- PDF/X voor drukkerijen en grafische bedrijven, in de vorm van ISO 15930 (gepubliceerd in 2001)
- PDF/A voor archivering, in de vorm van ISO 19005 (gepubliceerd in 2005)
- PDF/E voor het uitwisselen van technische tekeningen (gepubliceerd in juni 2008)

ODF

ODF (ISO/IEC 26400) is een bestandsformaat voor het maken van elektronische kantoordocumenten, zoals tekstbestanden, spreadsheets en presentaties, waarbij de documenten volledig bewerkbaar blijven. De indeling is van oorsprong gebaseerd op de XML-indeling van OpenOffice.org, een reeks open source kantoorapplicaties die nu wordt ondersteund door een groot aantal IT-giganten, zoals IBM, Google, Novell en Sun Microsystems. ODF is tussen 2002 en 2005 ontwikkeld door de Organization for the Advancement of Structured Information Standards (OASIS) en is in november 2006 een ISO-standaard geworden.

Omdat ODF een relatief nieuwe specificatie is, wordt de indeling nog niet zo algemeen gebruikt als PDF of de bestandsformaten van Microsoft Office. Toch wordt het belang ervan alom erkend, en veel applicatieleveranciers hebben al besloten ODF in hun producten te integreren. Ook internationale organisaties zoals NATO hebben inmiddels voor ODF als nieuwe documentstandaard voor bewerkbare bestanden gekozen.

Overheden en open documentstandaarden

Interessant is dat niet de gebruikers de drijvende kracht achter acceptatie van ODF zijn noch de leveranciers. De belangrijkste drijvende kracht achter het momentum van ODF lijkt de publieke sector te zijn, gesteund door een zeer actieve beweging voor open standaarden en open source. Overal ter wereld wordt ondersteuning voor ODF toegevoegd als verplicht vereiste voor het inkoopbeleid van overheden. Als gevolg daarvan zetten steeds meer overheidsinstanties zich actief in voor ODF, vaak in het kader van een migratie naar de OpenOffice.org-producten en/of Linux. Voorbeelden hiervan zijn het Finse ministerie van Justitie, de Oostenrijkse stad Wenen en de Duitse stad München.

Dit is niet zo vreemd natuurlijk: omdat overheden nu eenmaal administratieve organisaties zijn, hebben ze per definitie documentintensieve processen. Bij die processen zijn vaak verschillende overheidsorganisaties en derden betrokken, en omdat alles transparant moet zijn, moeten ook de processen zelf zorgvuldig worden gedocumenteerd. Als gevolg daarvan hebben overheden, als het gaat om op documenten gebaseerde processen, meer problemen met gesloten standaarden dan andere bedrijfstakken. Bovendien is er vaak sprake van politieke druk: het is vanzelfsprekend dat overheidsorganisaties moeten werken met uitwisselbare bestandsformaten die voor iedereen toegankelijk zijn. Omdat open source software en open standaarden inmiddels werkbare alternatieven bieden, eisen steeds meer politici dat de publieke sector een eind gaat maken aan de afhankelijkheid van enkele software-leveranciers voor hun technologische oplossingen of ondersteuning.

Dit is op zich geen nieuwe ontwikkeling, sterker nog: veel overheidsorganisaties hebben al jaren programma's voor het vergroten van de openheid. Zo was bijvoorbeeld een van de doelen van het Action Plan 2000 van de Europese Commissie, het stimuleren van het gebruik van open source software in de publieke sector. Deze programma's waren echter meestal niet verplicht en hadden een vrij beperkt bereik. In de praktijk betekende dit, dat daadwerkelijke implementaties van open source software en open standaarden vaak niet aan de doelstellingen voldeden. Het vervangen van een volledige applicatie- en documentinfrastructuur is een uiterst gecompliceerd proces, dat veel managers en IT-beheerders, eenmaal voor de keus gesteld, liever aan zich voorbij laten gaan.

Sinds kort proberen verschillende regeringen het opnieuw, ditmaal met een meer verplicht karakter. Zo moeten in België alle afdelingen van de federale regering vanaf 1 september 2007 ODF kunnen lezen, en vanaf 1 september 2008 moet de uitwisseling van alle bewerkbare documenten worden gedaan met ODF. Sinds 1 januari 2008 eist Denemarken dat alle publieke IT-oplossingen gebruikmaken van relevante open standaarden (inclusief PDF en ODF), tenzij ze dringende redenen kunnen aanvoeren om dat niet te doen. Noorwegen heeft in december 2007 besloten dat het gebruik van HTML, ODF en PDF vanaf 2008 verplicht zal zijn voor alle documentatie die wordt uitgewisseld tussen overheidsinstanties.

Nederland Open in Verbinding

Met de publicatie op 22 januari 2008 van het actieplan Nederland Open in Verbinding, dat op 12 december 2007 was goedgekeurd door het parlement, schaarde ook Nederland zich achter het principe van open standaarden. Doel van het actieplan is het stimuleren van het gebruik van open source software en open standaarden door nationale en lokale overheden en andere (semi-)publieke sectoren. Wat bestandsformaten voor documenten betreft, zijn de volgende twee actielijnen in het plan het meest relevant:

- Overheden en instellingen uit de (semi-)publieke sector voeren vanaf 2 april 2008 (Rijksdiensten) of 31 december 2008 (mede-overheden en overige instellingen) bij de inkoop van ICT-producten en services het "comply-or-explain and commit"-principe in voor het toepassen van open standaarden bij nieuwe implementaties en upgrades.
- Vanaf april 2008 zullen Rijksdiensten ODF ondersteunen voor het lezen, schrijven en uitwisselen van documenten, naast de huidige bestandsformaten. Andere overheidsniveaus en overige instellingen volgen zo snel mogelijk, maar uiterlijk december 2008. Doel is dat overheidsorganisaties in 2015 alleen nog gebruik maken van open standaarden voor het elektronisch verwerken en uitwisselen van documenten.

Op 5 maart 2008 heeft de Nederlandse regering ook een lijst met geprefereerde open standaarden gepubliceerd. In deze lijst wordt ODF genoemd als standaard voor het uitwisselen van bewerkbare documenten, en PDF/A voor de lange termijn archivering van niet-bewerkbare documenten. PDF 1.7/ ISO 32000 staat nog niet op de lijst, hoewel de verantwoordelijke commissie heeft aangegeven dat dit in de toekomst zou kunnen veranderen. In deze context is het goed om op te merken dat in het algemeen alleen standaarden zullen worden gepubliceerd die aanzetten tot veranderingen binnen de Nederlandse overheid.

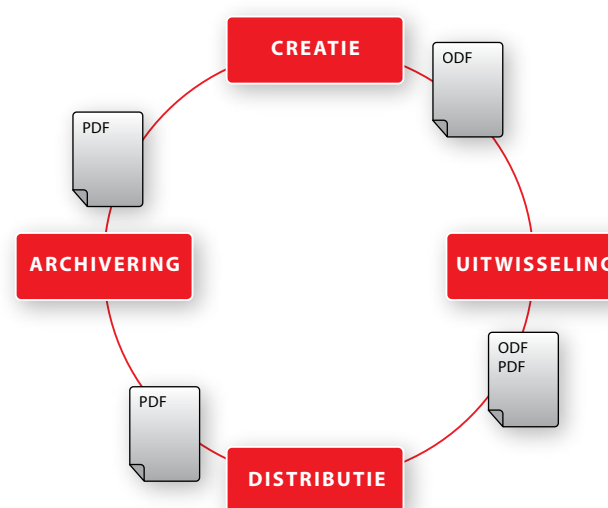

Een toekomst met open documenten: PDF en ODF

Bij het implementeren van een open documentinfrastructuur is het van belang dat overheden zich niet alleen op de technologie concentreren, maar ook op de toepassing van de technologie. Met andere woorden: het uiteindelijke doel moet niet zijn om over te stappen op zo weinig mogelijk open standaarden, maar om de juiste open standaard voor de juiste toepassing te vinden.

In theorie kunnen zowel ODF als PDF worden gebruikt voor praktisch elke documentgerelateerde taak, of het nu gaat om het bewerken van niet-definitieve documenten of het uitwisselen van definitieve documenten. Daarom zou je kunnen volhouden dat één van deze standaarden voldoende is voor een open documentarchitectuur.

ODF en PDF sluiten elkaar echter niet uit, maar vullen elkaar aan.

Levenscyclus van documenten en open standaarden

De levenscyclus van een document bestaat in principe uit vier verschillende stadia, die elk hun eigen eisen stellen: creatie, uitwisseling, distributie en archivering.

Creatie

Tijdens het stadium van het creëren van inhoud heeft de maker van het document waarschijnlijk een groot aantal toepassingen en hulpmiddelen nodig, zoals spreadsheets, tekstverwerkers en presentatiesoftware. Hij of zij brengt vaak (al dan niet ingrijpende) wijzigingen aan en zal waarschijnlijk het liefste werken met de vertrouwde interface van zijn of haar favoriete Office-programma. Voor dit soort taken is ODF geschikter dan PDF, aangezien het speciaal voor deze toepassingen is ontworpen.

Uitwisseling

In een professionele omgeving wordt een document zelden door één persoon gemaakt. De auteur zal zeer waarschijnlijk feedback vragen van medewerkers of collega's voordat het document aan een groter publiek wordt rondgestuurd. In veel gevallen wordt het gehele document gemaakt in een proces van samenwerking tussen verschillende mensen. In deze fase kunnen zowel ODF als PDF worden gebruikt, afhankelijk van de vereisten. Als alle deelnemers elkaar goed kennen en vertrouwen en dezelfde toegangsrechten tot het document hebben, is ODF de beste keus. Als het echter wenselijk is om de bewerkingrechten te beperken tot een klein aantal deelnemers – bijvoorbeeld om er zeker van te zijn dat alle wijzigingen duidelijk worden gemarkeerd – verdient PDF de voorkeur.

Distributie

Zodra het document af is, moet het worden gedistribueerd onder de doelgroep. In dit stadium is beveiliging een belangrijke vereiste. Vooral als het document gevoelige gegevens bevat, is het noodzakelijk dat het uitsluitend kan worden geopend, gelezen en afgedrukt door mensen die daarvoor toestemming hebben. PDF is voor dit doel heel geschikt, dankzij geavanceerde beveiligingsvoorzieningen.

Archivering

De laatste fase van de levenscyclus van een document breekt aan wanneer het in een digitaal archief wordt opgeborgen. Bij archivering is één vereiste absoluut cruciaal: het document moet uit het archief kunnen worden gehaald en worden bekeken in precies dezelfde indeling als waarin het is gearchiveerd. Dat is niet zo eenvoudig als het klinkt, gezien de snelheid waarmee software voor documentverwerking in de loop der jaren verandert. Eind jaren negentig was WordPerfect bijvoorbeeld het meest populaire formaat voor documenten. Tegenwoordig beschikt vrijwel niemand meer over de software die nodig is om deze oudere documenten te openen, laat staan om dezelfde weergave te verkrijgen.

PDF, en met name PDF/A, is ideaal om deze problemen te voorkomen. PDF/A is specifiek ontwikkeld voor archiveringsdoeleinden en speciaal uitgerust om zowel de inhoud, de structuur en de opmaak van een document oneindig lang te bewaren.

Al met al kan worden gezegd dat PDF en ODF elkaar uitstekend aanvullen in de verschillende stadia van de levenscyclus van documenten. Een goed voorbeeld hiervan zal de nieuwste versie van OpenOffice.org 3 zijn, het kantoorsoftwarepakket van Sun. OpenOffice.org 3, dat volgens planning najaar 2008 uitkomt, zal hybride PDF-bestanden kunnen opslaan die kunnen worden bekeken als PDF en bewerkt als ODF. Zo ontstaat een effectieve combinatie van het beste van twee werelden, en wordt een belangrijke stap voorwaarts gezet naar acceptatie van open documentstandaarden in de gehele industrie.

Samen bieden ODF en PDF in potentie een solide basis voor een open documentinfrastructuur. Overheden zouden er goed aan doen dit te erkennen en zorgvuldig te kijken naar de vereisten voor elke documentgerelateerde taak, voordat ze voor één specifieke standaard kiezen. Als ze dat doen, kan een echt open documentinfrastructuur uiteindelijk werkelijkheid worden.

Nawoord

PDF en ODF. Op het oog verschillen ze maar één letter. Achter die ene letter schuilt wel een wereld aan nuances die bij gebrek aan voldoende informatie niet goed begrepen zal worden. Goede kennisoverdracht over dit onderwerp is noodzakelijk. Analoog aan de manier waarop PDF en ODF elkaar niet in de weg zitten maar eerder complementair zijn, is bij het uitwerken van dit document de coalitie gezocht met een aantal partijen in Nederland die eveneens kennisoverdracht over de mogelijkheden van open standaarden en open source software nastreven. Bijzondere dank gaat in dat kader uit naar Fabrice Mous, van het programma Nederland Open in Verbinding (NOiV). Daarnaast wil ik ook dank laten uitgaan naar Michiel Leenaars van de Internet Society (ISOC) in Nederland. Door hun beider inbreng is de nodige verdieping in deze publicatie gekomen.

De rol van documentformaten is momenteel een belangrijk thema binnen de overheid. Waar ODF al op de standaardlijst van de Nederlandse overheid staat, wordt op het moment van schrijven de laatste consultatieronde gedaan om hetzelfde te doen voor PDF/A, een ISO-standaard voor de lange termijn archivering van elektronische documenten. In juli 2008 is wereldwijd PDF 1.7 (ISO 32000) gepubliceerd, een ontwikkeling waardoor er bredere toepassingsmogelijkheden rondom het PDF formaat gaan ontstaan. In de meest recente versie van OpenOffice.org is het mogelijk om hybride documenten aan te maken: PDF documenten, bedoeld als finaal format, waar binnen de bestandscontainer een ODF document is opgenomen om als reviseerbaar onderdeel te dienen. Het zijn wat dat betreft interessante tijden waarin Adobe zich, samen met een aantal andere partijen committeert om instrumenten voor samenwerking en veranderingen binnen de Nederlandse overheid aan te dragen. Kennisoverdracht is een belangrijk onderdeel in dit proces dat ongetwijfeld verder zal doorgaan.

Colin van Oosterhout
Business development manager Acrobat
Adobe Systems Benelux

Met dank aan:

resultaten Government Management survey

Agenda:

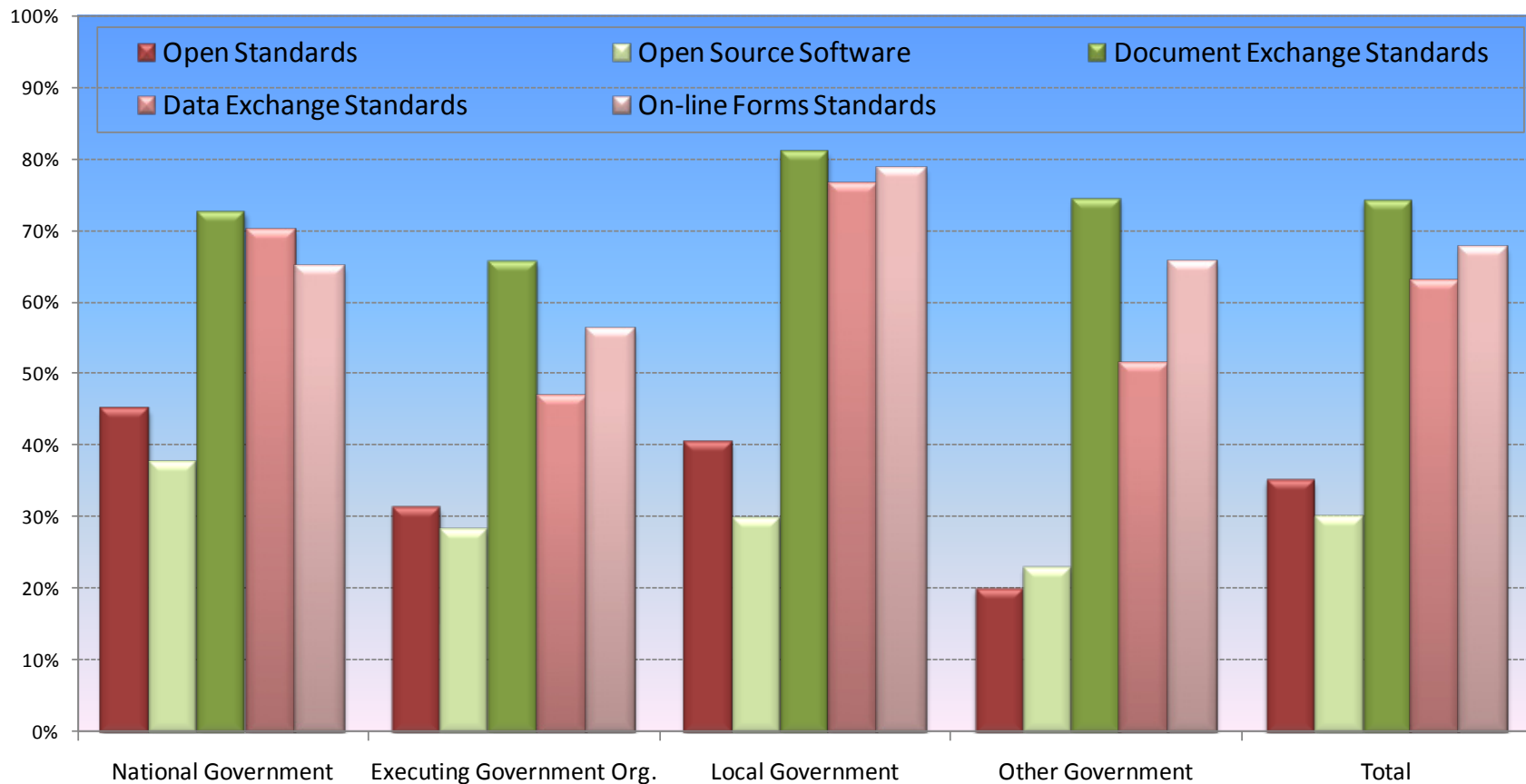
- over de survey
- aspecten IT beleid
- ontwikkeling documentenstroom
- segmentatie typen documenten
- gebruik document formaten
- ODF & Actieplan Heemskerk
- beleid op gebied OSOSS
- samenvatting

over de survey

- **Total respons: n=154**
- **Overheidsorganisaties:**
 - ca. 26% landelijke overheid
 - ca. 21% uitvoerende diensten
 - ca. 30% gemeenten
 - ca. 23% overige overheid
- **Organisation size:**
 - ca. 30% <200 FTE's
 - ca. 70% >=200 FTE's
- **Geautomatiseerd werkplekken: ca. 2.000**
- **Senior management:**
 - ca. 30% IT managers
 - ca. 70% non-IT managers

Aspecten welke onderdeel uitmaken van IT beleid

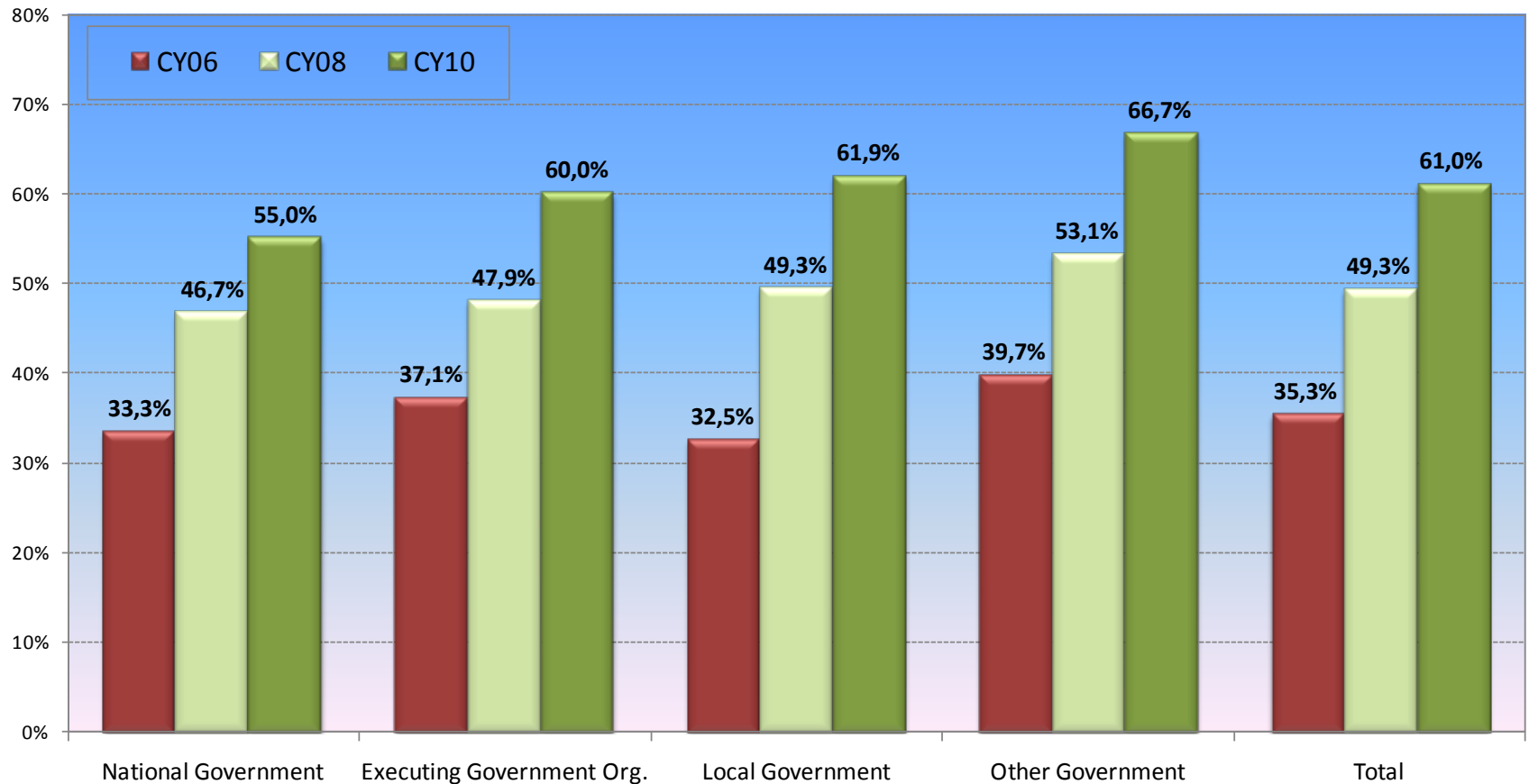
Aspects which are part of the IT policy of the organisation

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

ontwikkeling van documentenstroom 2006 - 2010

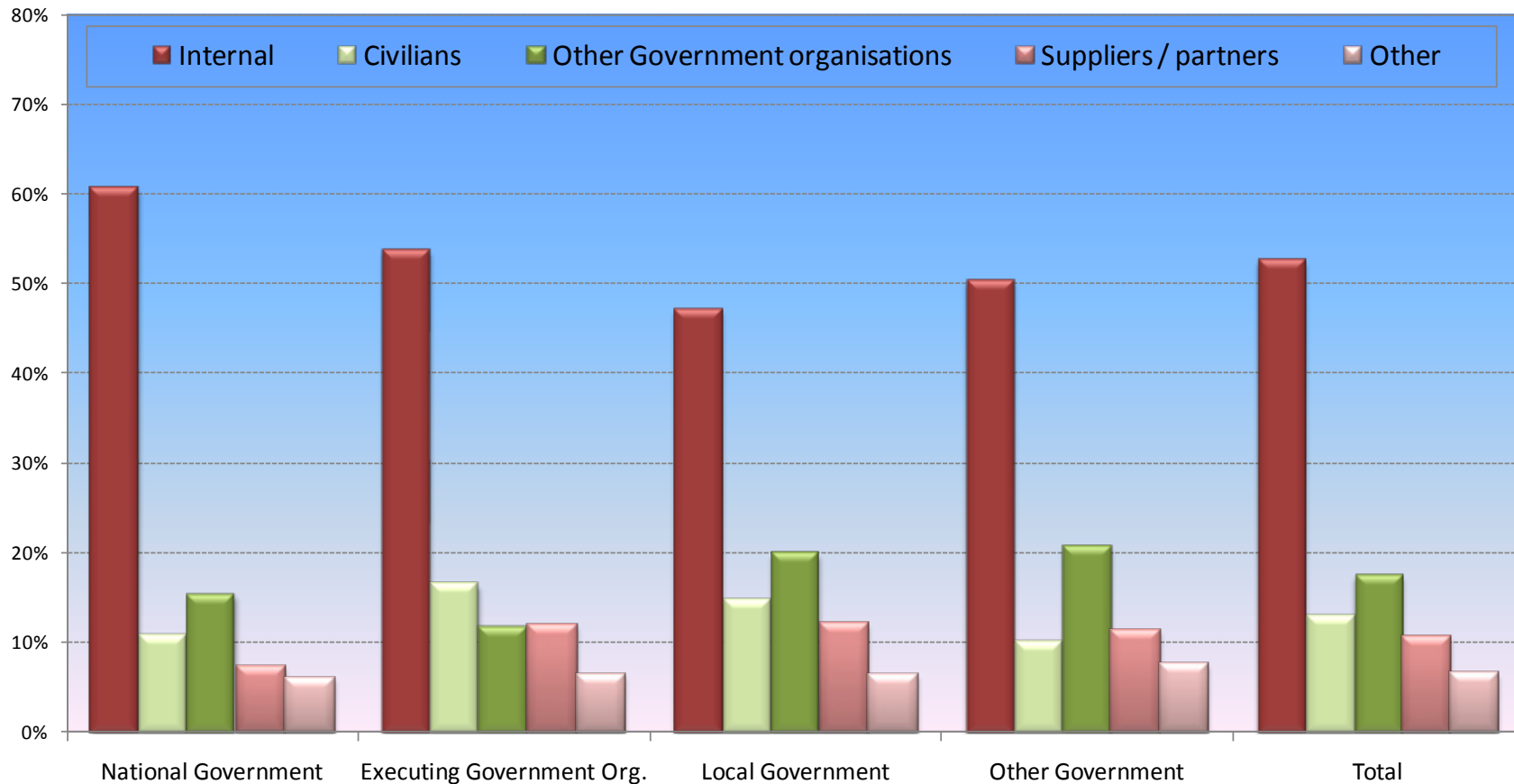
Document flow of organisation: Percentage Electronic Format

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

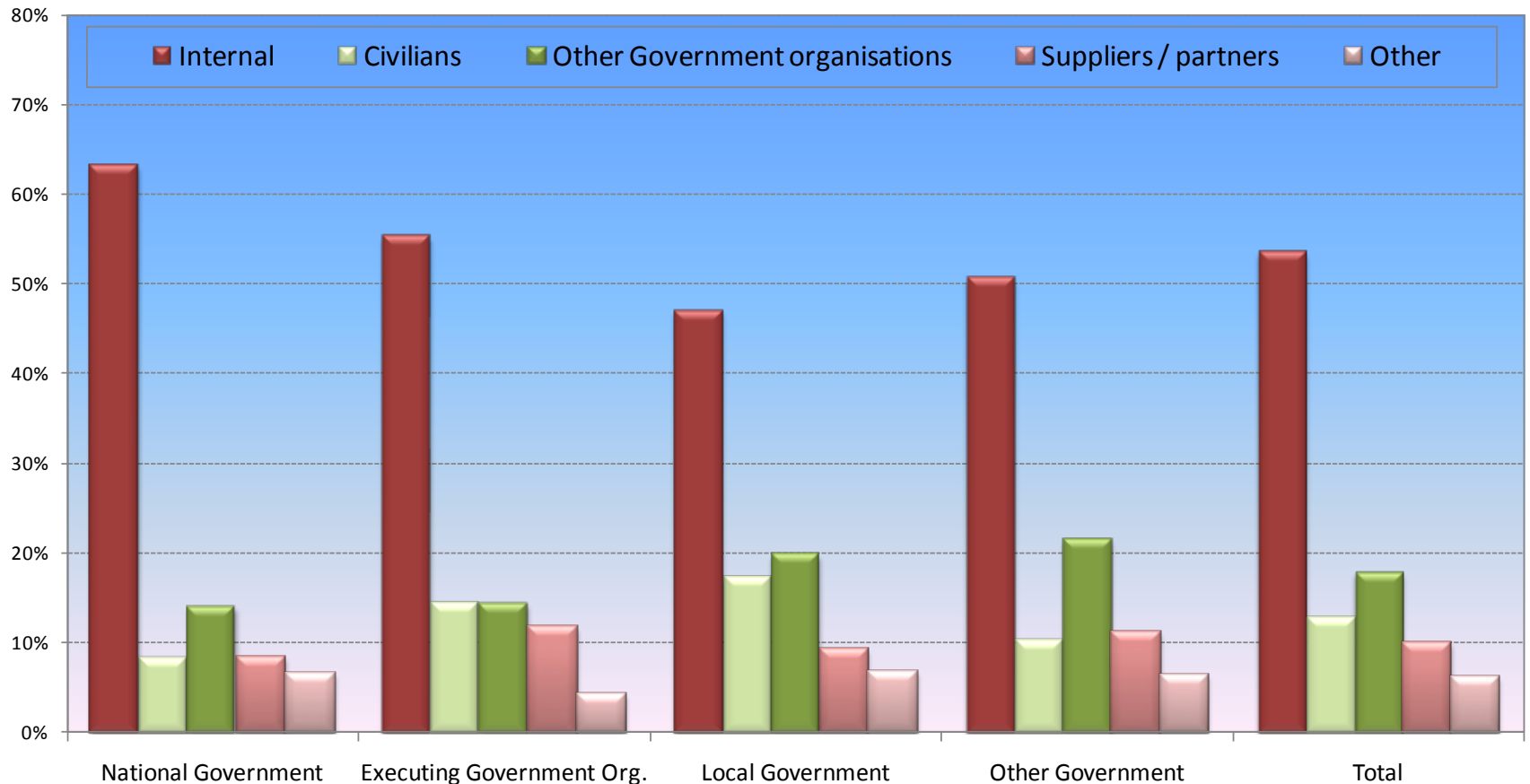
Segmentatie types digitale documenten als onderdeel van totale documentenstroom

Document flow: Percentage of incoming documents by sender

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Document flow: Percentage of outgoing documents by receiver

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

gebruik document formaten

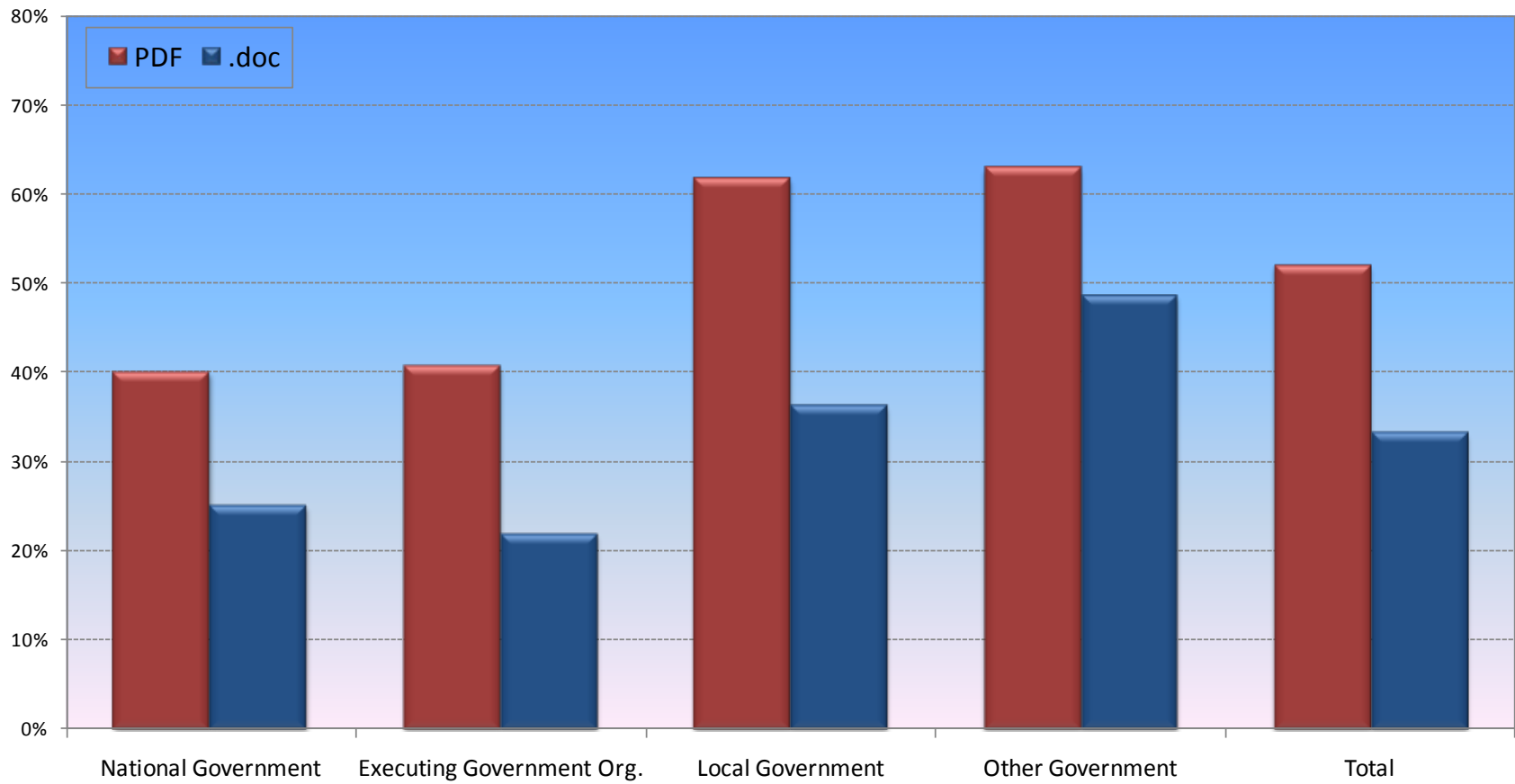
Samenvatting gebruik:

- Native formaat (.doc / .xls / .ppt)
- PDF
- ODF

Voor communicatie:

- interne binnen eigen organisatie
- met burgers
- met overheidsinstanties
- met leveranciers / partners

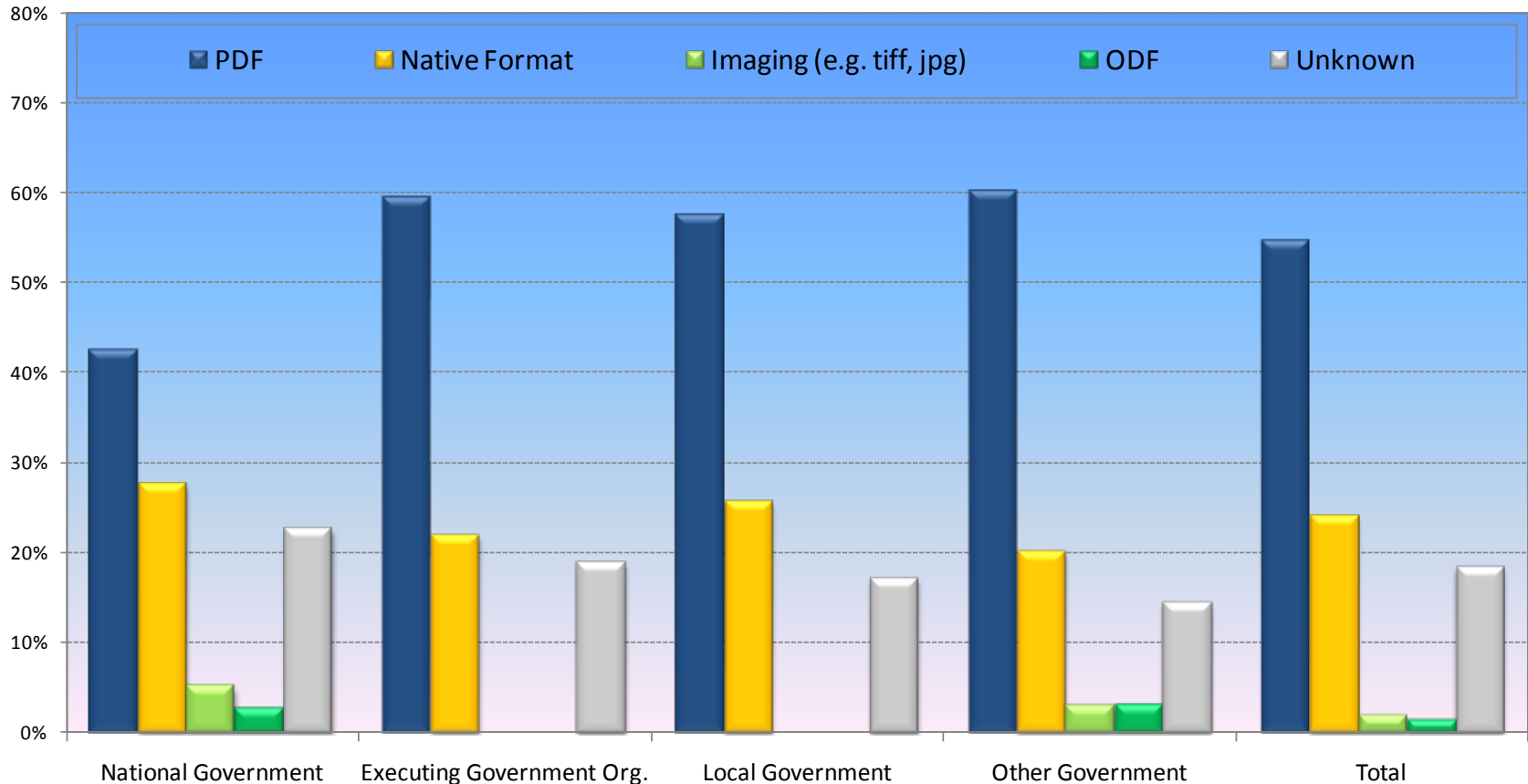
Top 2 used document formats for internet downloads

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Most ideal electronic document format

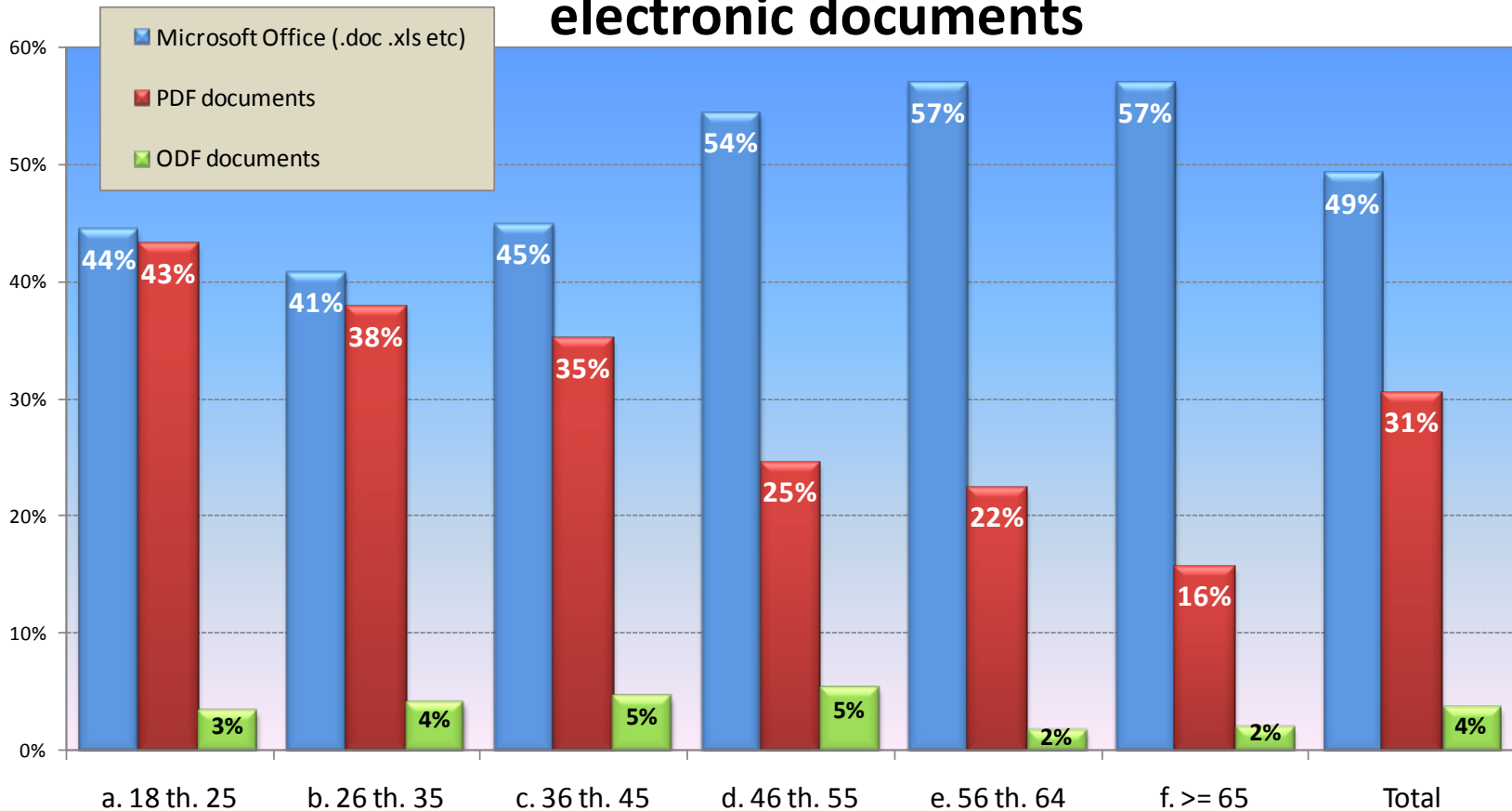
FOR DOCUMENT EXCHANGE WITH CIVILIANS AND BUSINESS

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Consumers at home

Preferred type for receiving/reading more formal electronic documents

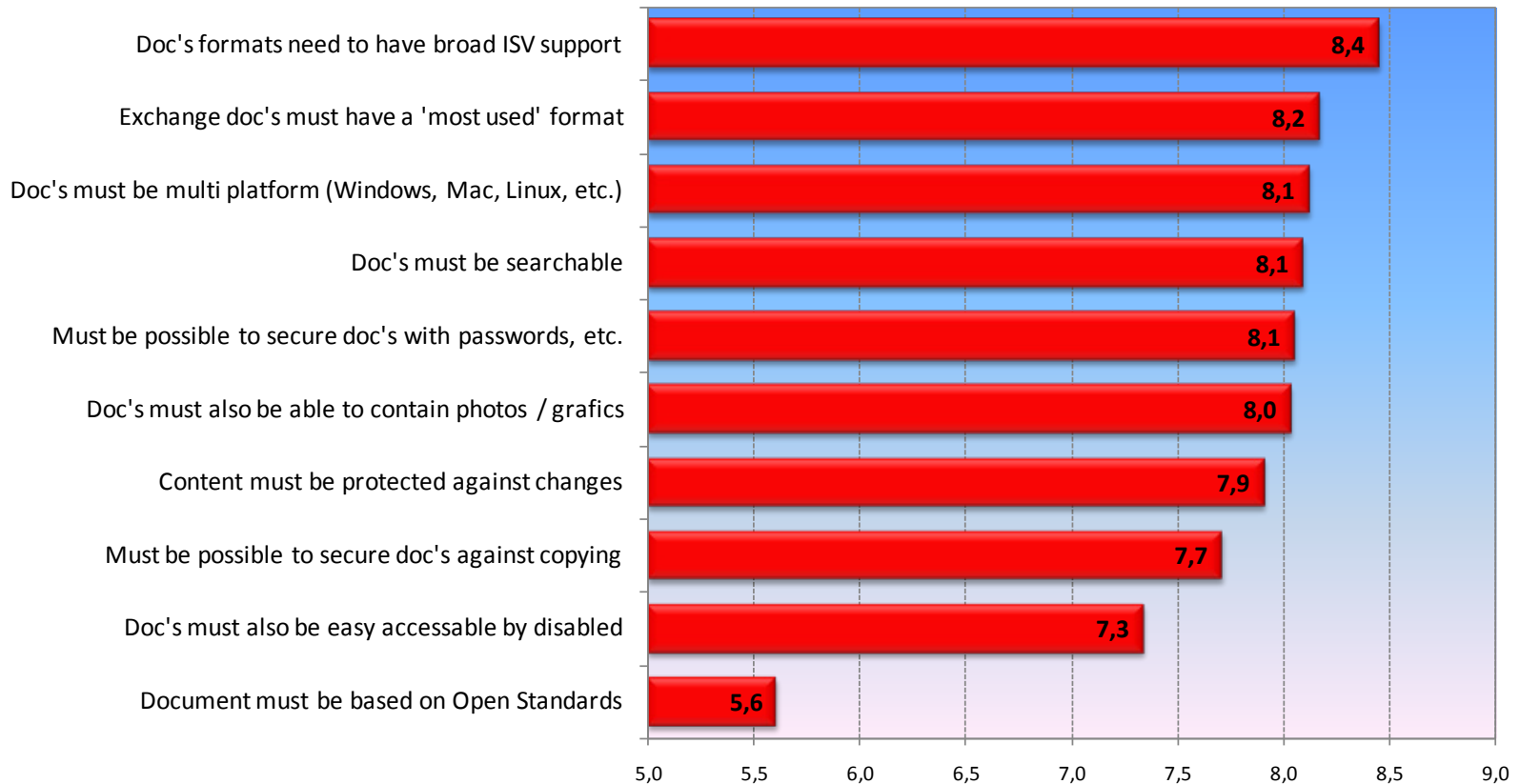

Sample: All respondents (n=790)

Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Importance of aspects concerning documents and exchange of documents

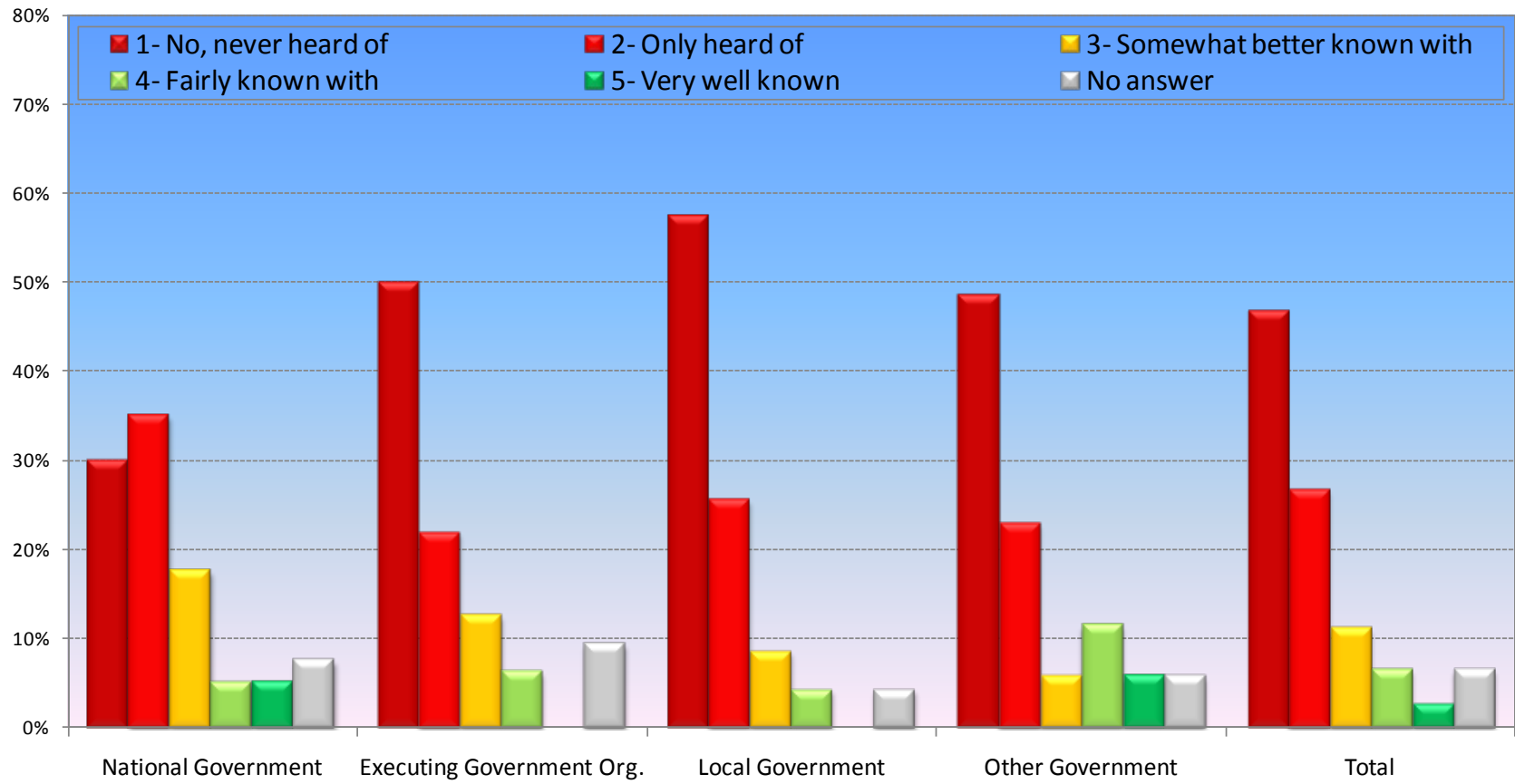
(LEVEL OF IMPORTANCE MEASURED IN SCHOOLGRADES)

Sample: Managers working witin Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

ODF & “Actieplan Heemskerk”

Awareness of ODF

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Awareness ODF format

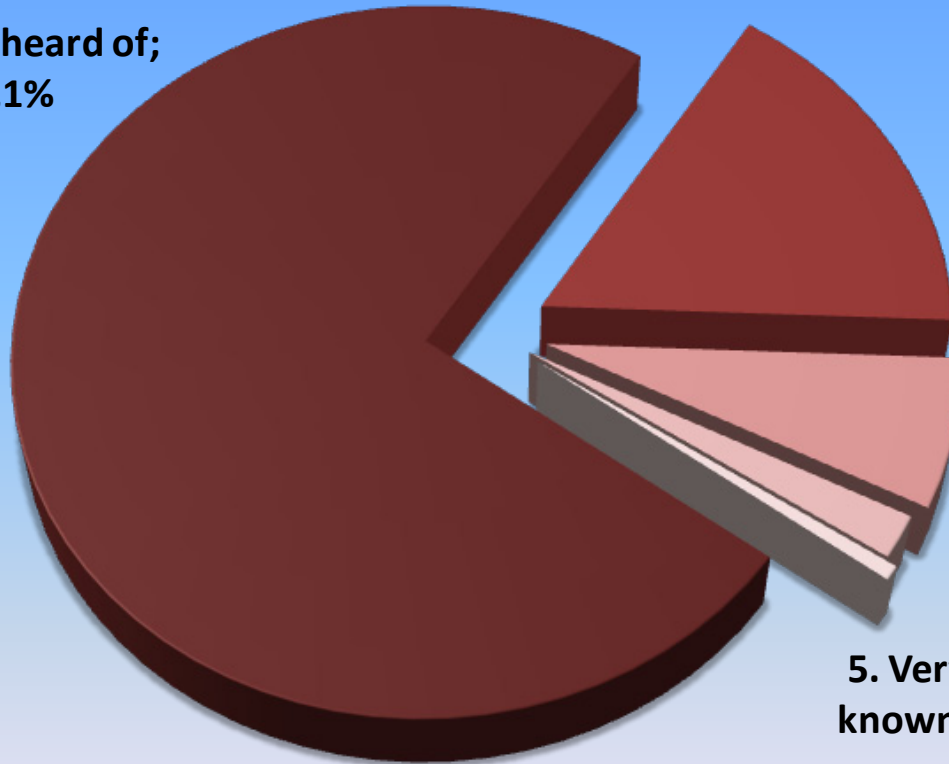
**1. Never heard of;
74,1%**

**2. Known by
name/term;
16,6%**

**3. Somewhat
familiar; 6,8%**

**4. Reasonably
familiar; 2,0%**

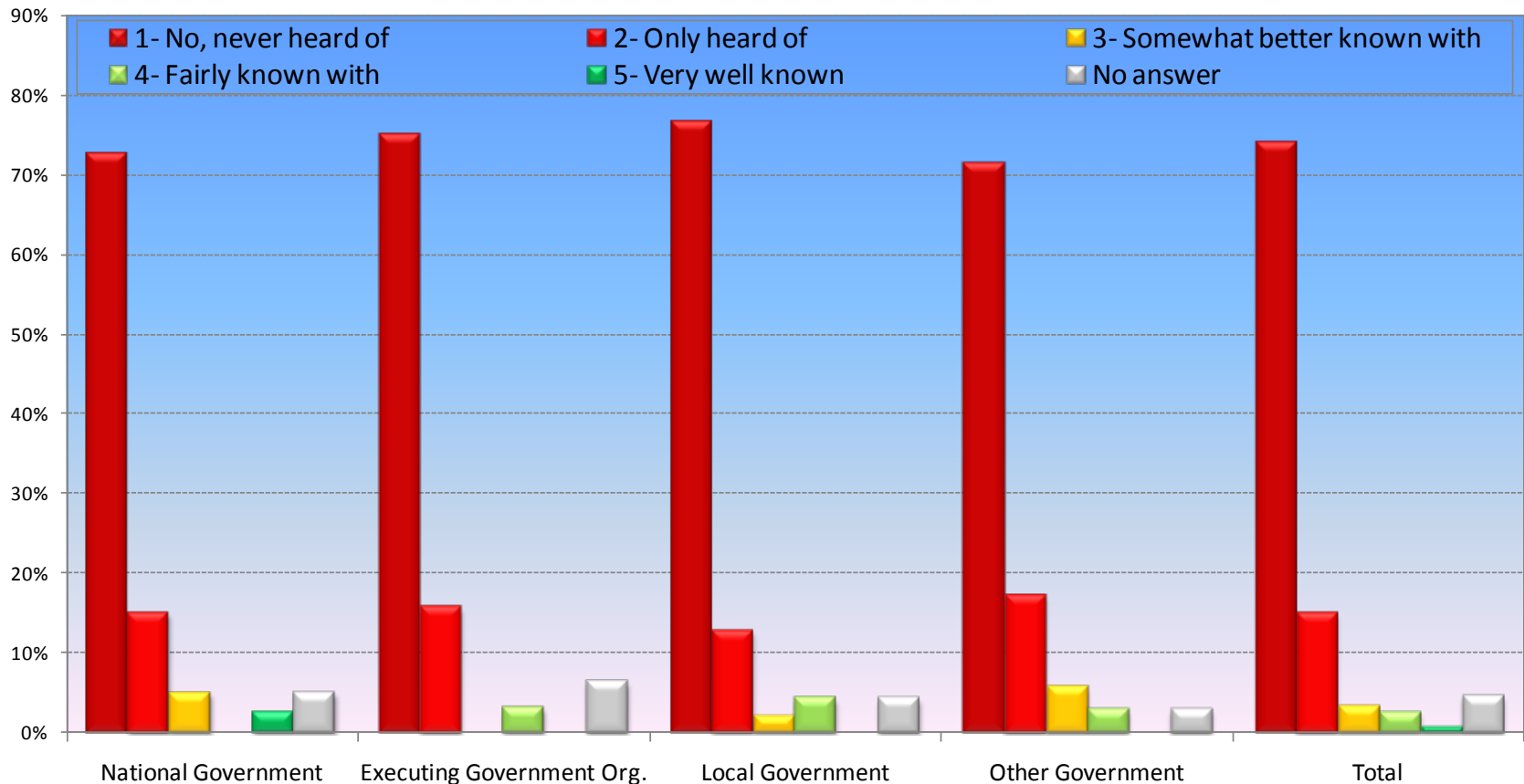
**5. Very well
known; 0,7%**

Sample: All respondents (n=790)

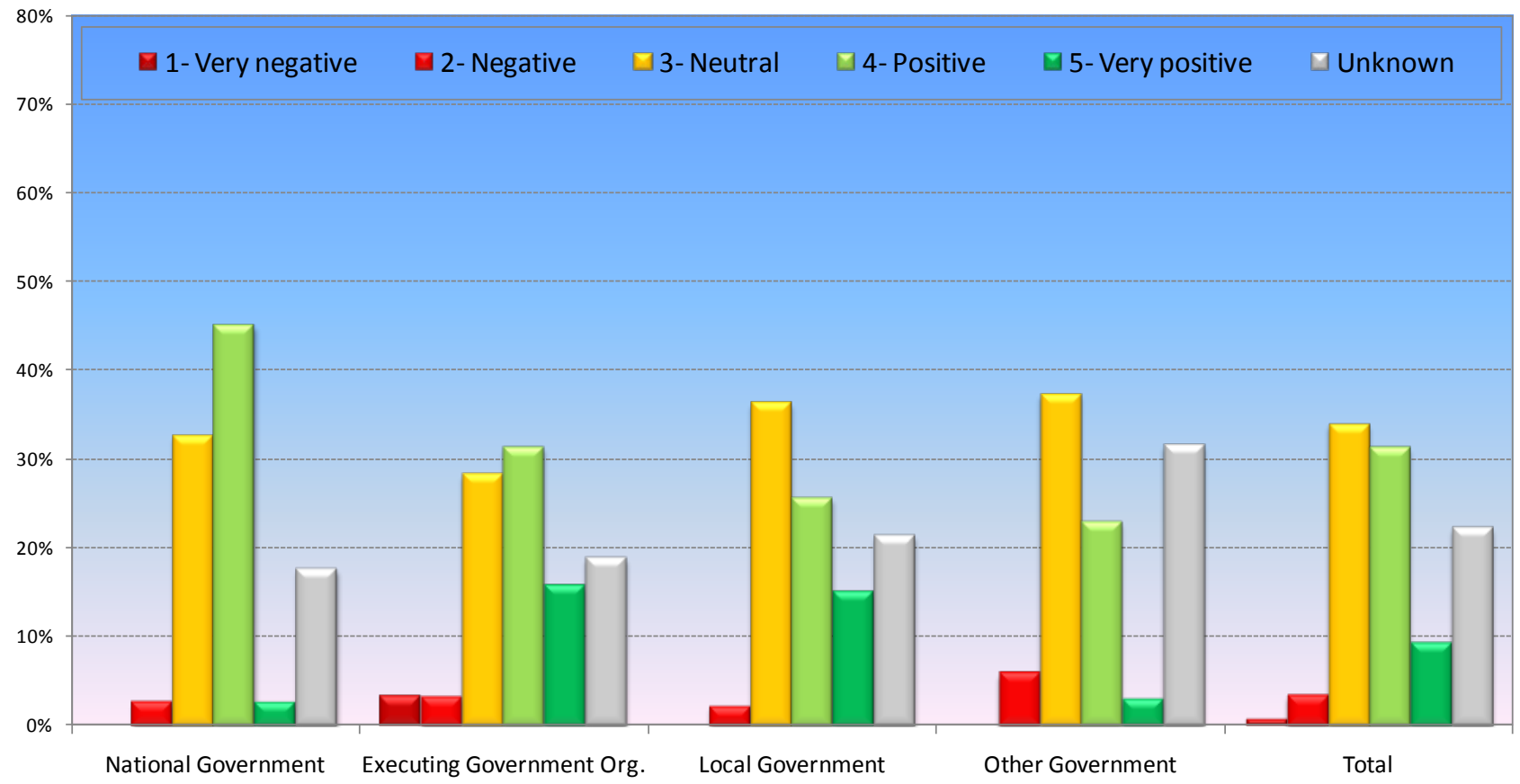
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Awareness of "Actieplan Heemskerk"

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

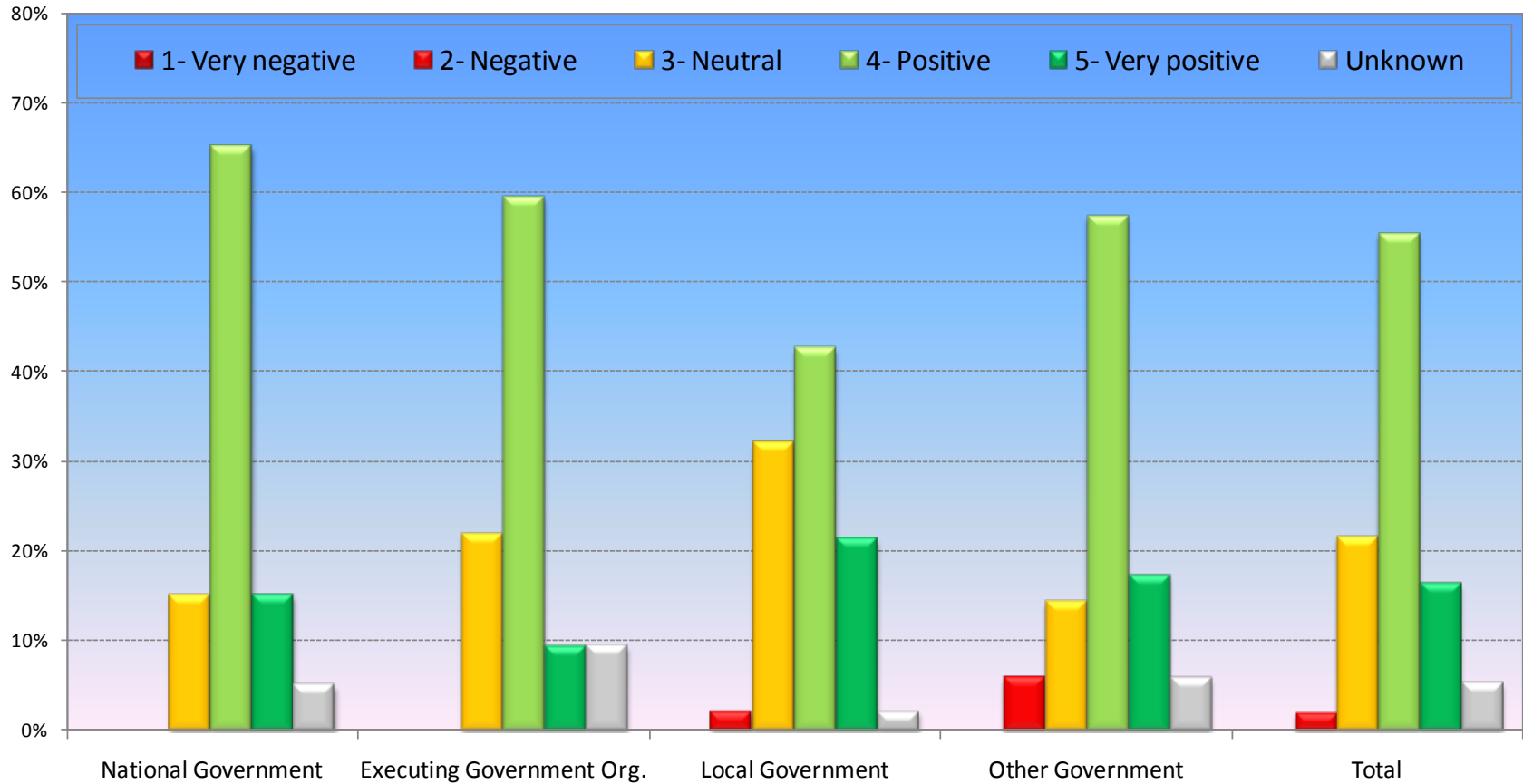
Attitude towards ODF linked to "Actieplan Heemskerk"

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

- **Belangrijkst pluspunt ODF:**
 - onbekend / weet geen pluspunt
 - uitwisselbaarheid
 - geen vendor / applicatie afhankelijkheid
 - uniformiteit / standaarden / open
- **Belangrijkste obstakel ODF:**
 - onbekend / weet geen obstakel
 - interne kennis van ODF
 - veranderingen binnen huidige applicaties
 - conversie van huidige documenten
 - markt acceptatie / algemene document standaard
 - acceptatie interne IT organisatie
 - geen noodzaak voor extra standaarden

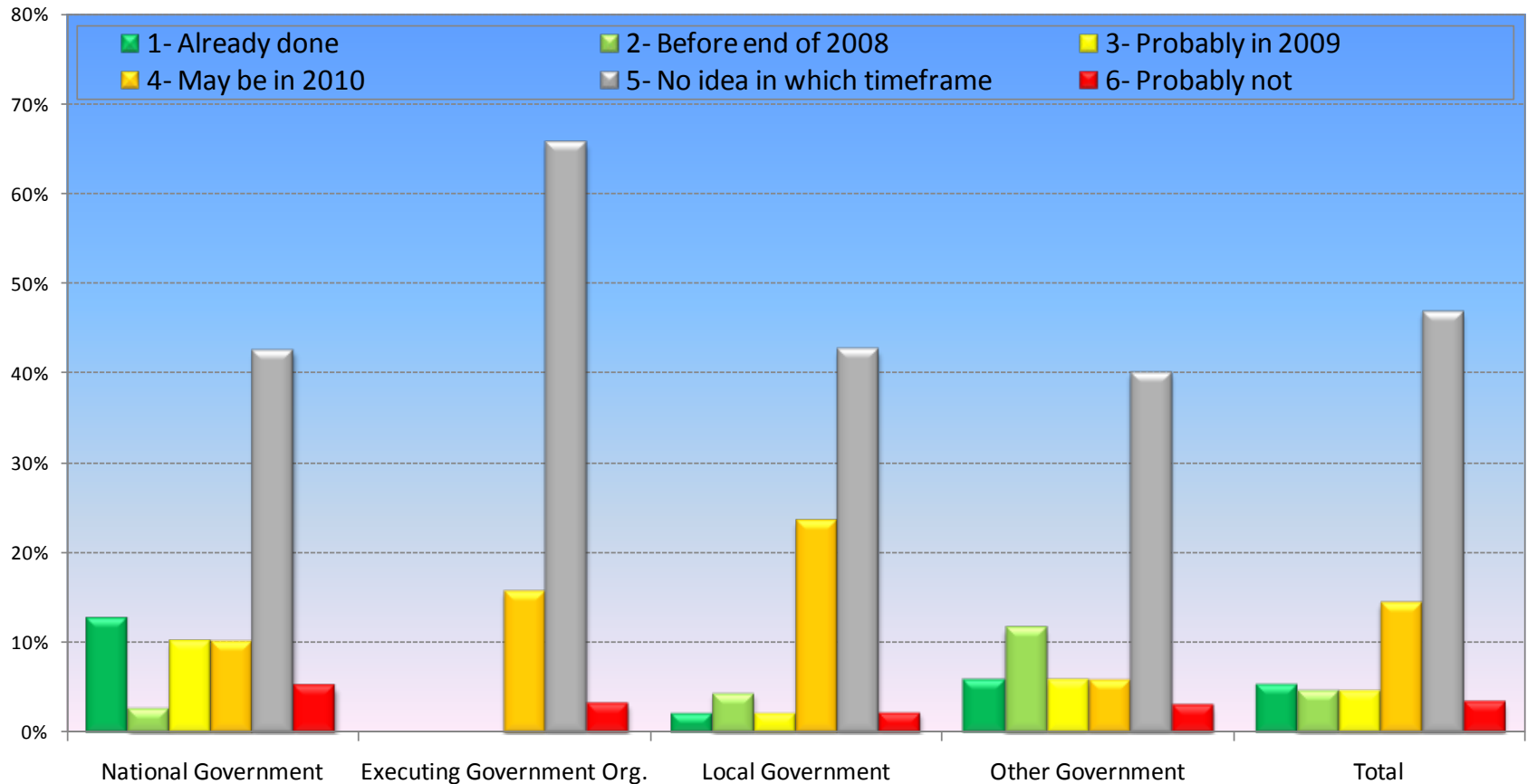
Attitude towards PDF

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

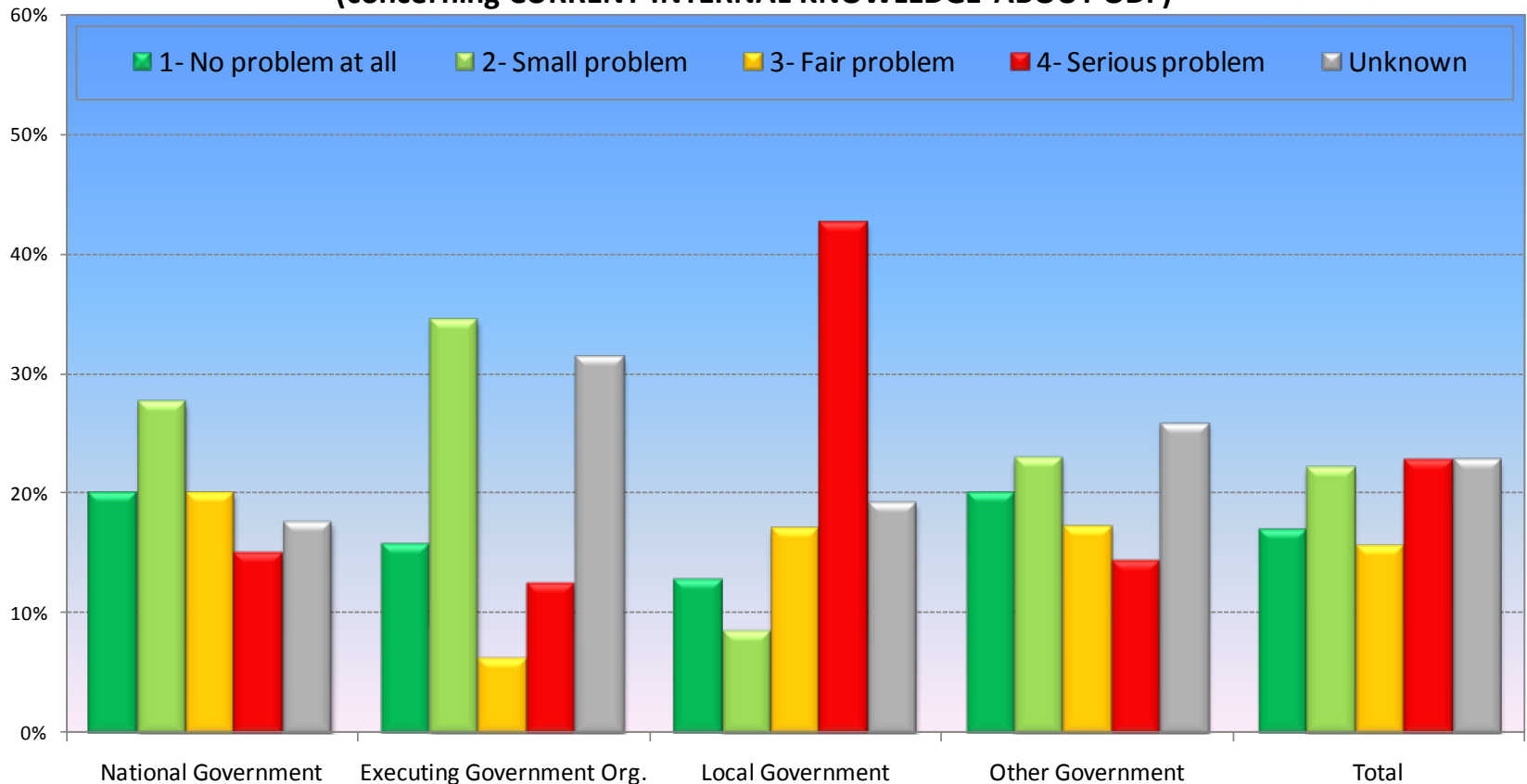
- **Belangrijkste pluspunt PDF:**
 - defacto standaard
 - standaard met brede (inter) nationale acceptatie
 - bekendheid product
 - veilige document
 - gebruikersgemak
 - reader download 'gratis'
- **Belangrijkste obstakel PDF:**
 - onbekend / kan geen obstakel noemen
 - geen obstakels
 - niet gemakkelijk documenten aanpassen
 - reader noodzakelijk
 - software benodigd voor veranderingen "niet gratis"

Implementation of ODF usage

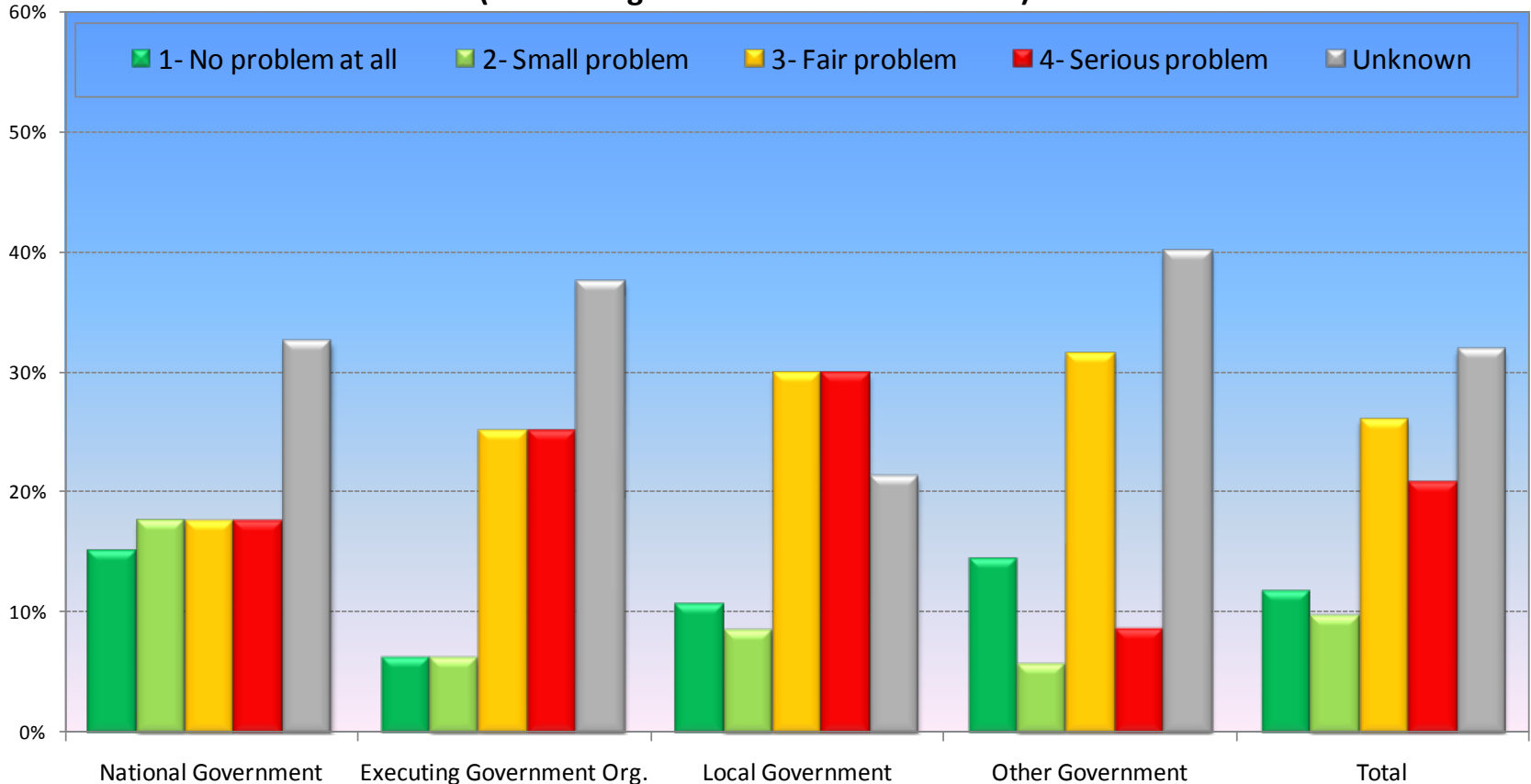
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning CURRENT INTERNAL KNOWLEDGE ABOUT ODF)

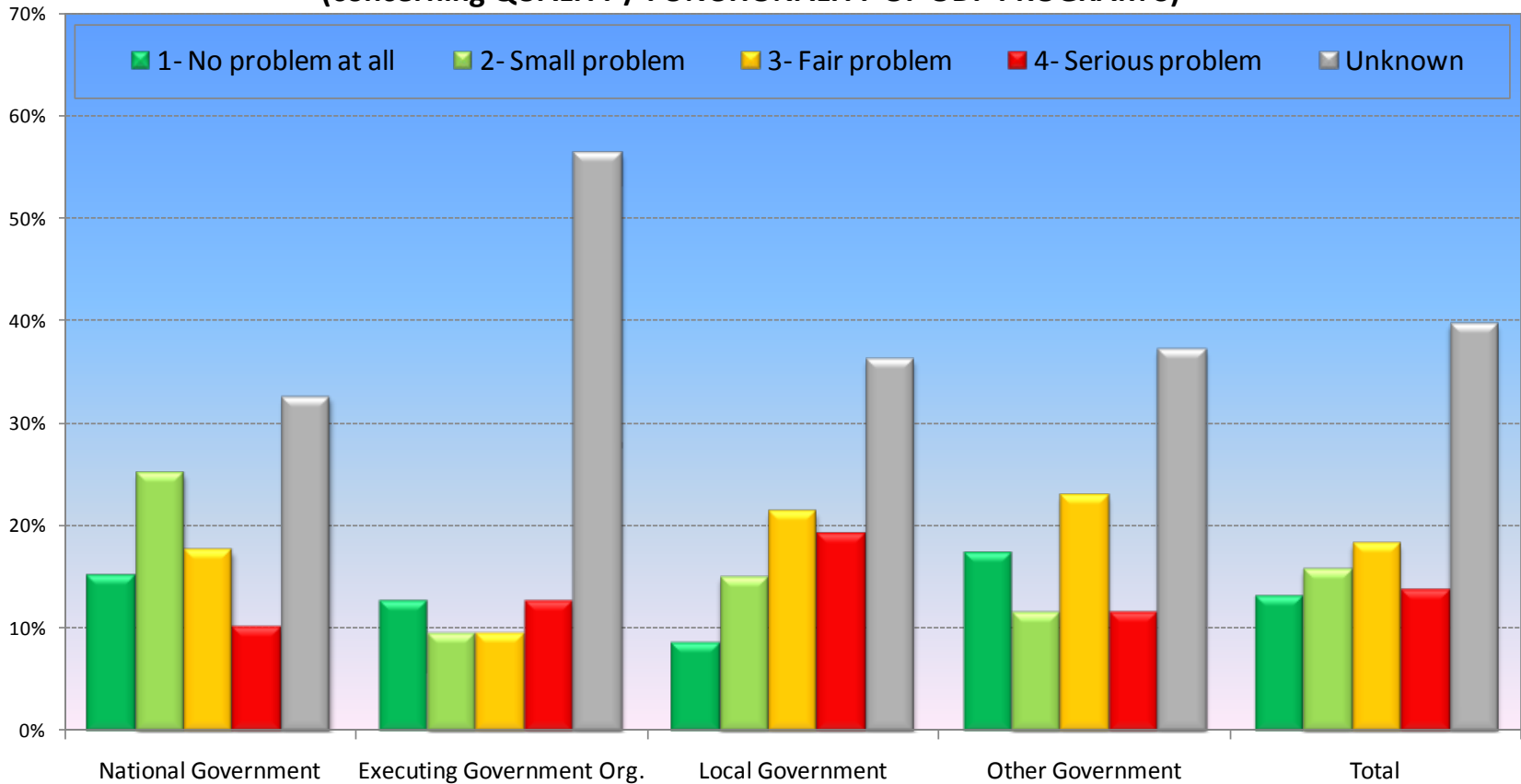
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning TIME TO IMPLEMENT ODF)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

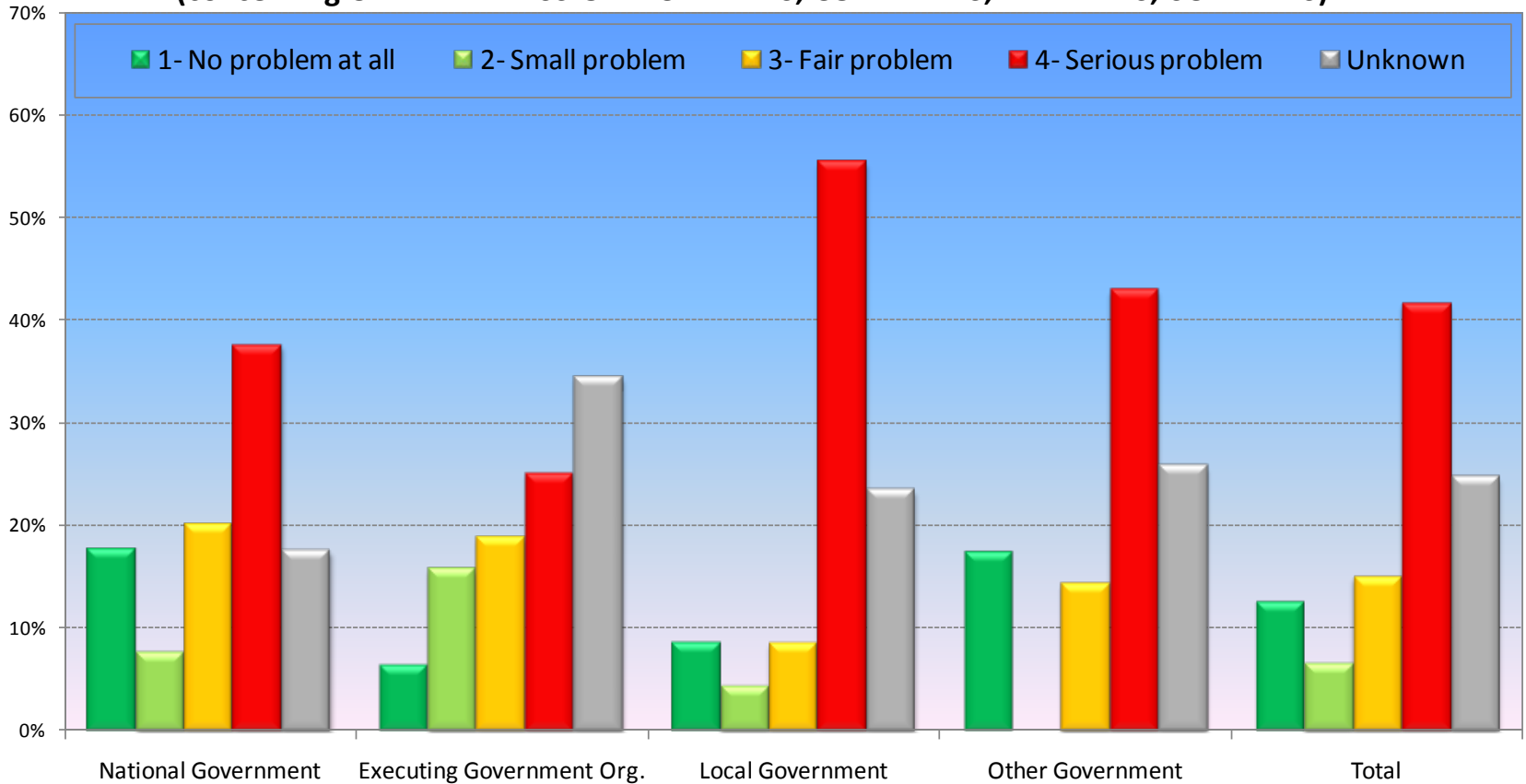
Expected problems with ODF implementation (concerning QUALITY / FUNCTIONALITY OF ODF PROGRAM'S)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

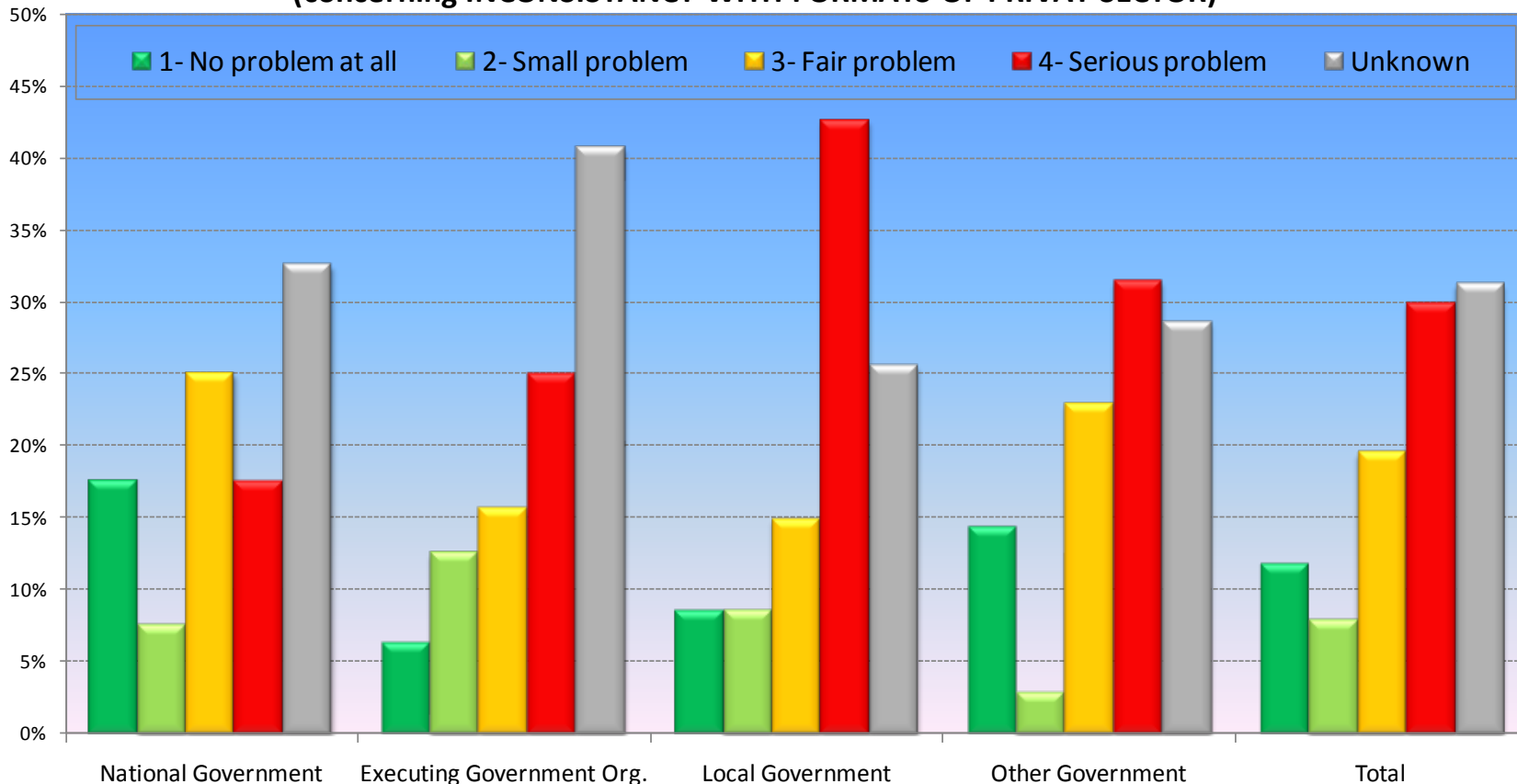
Expected problems with ODF implementation

(concerning UNAWARENESS ODF: CIVILIANS, COMPANIES, PARTNERS, SUPPLIERS)

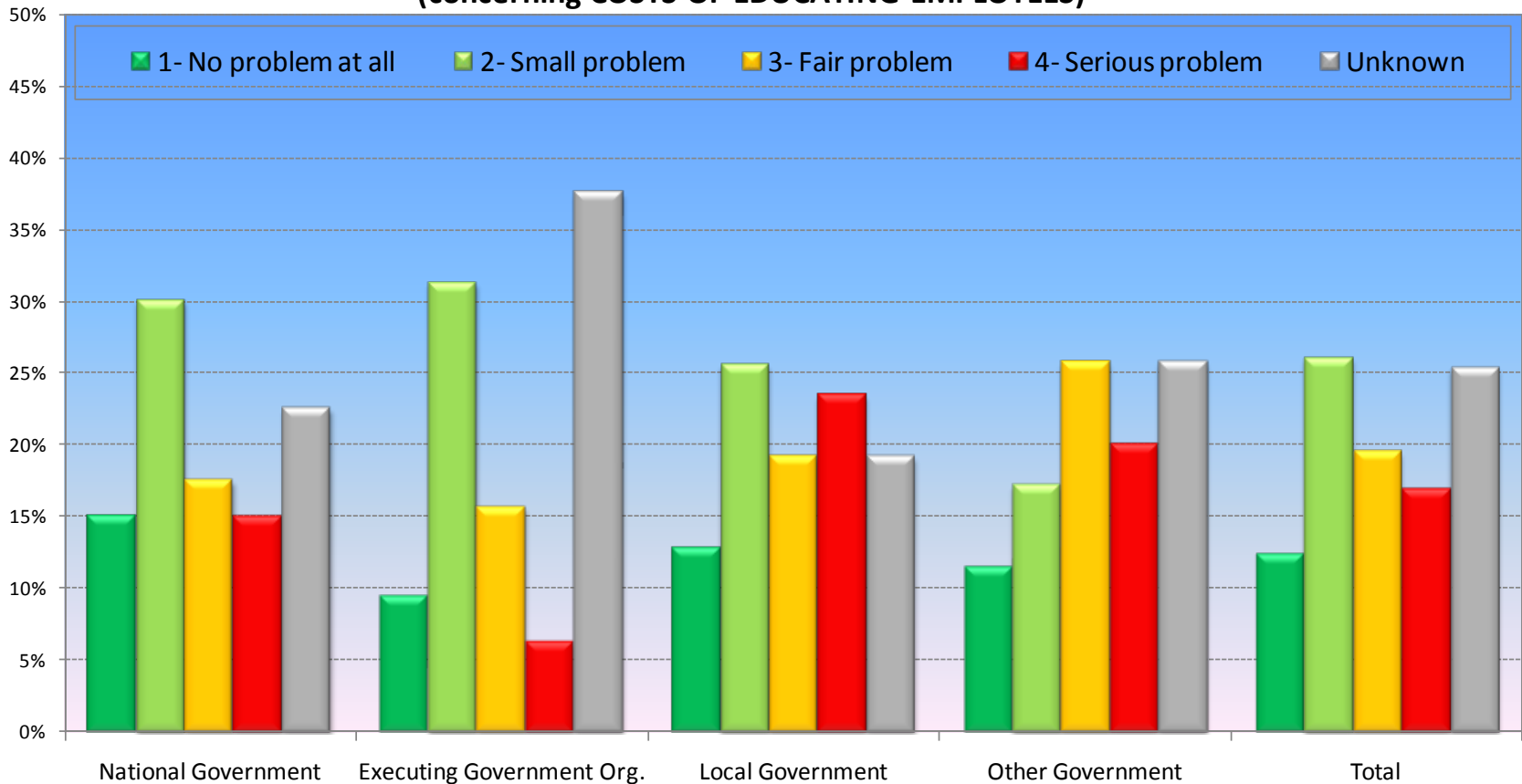
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning INCONSISTANCY WITH FORMATS OF PRIVAT SECTOR)

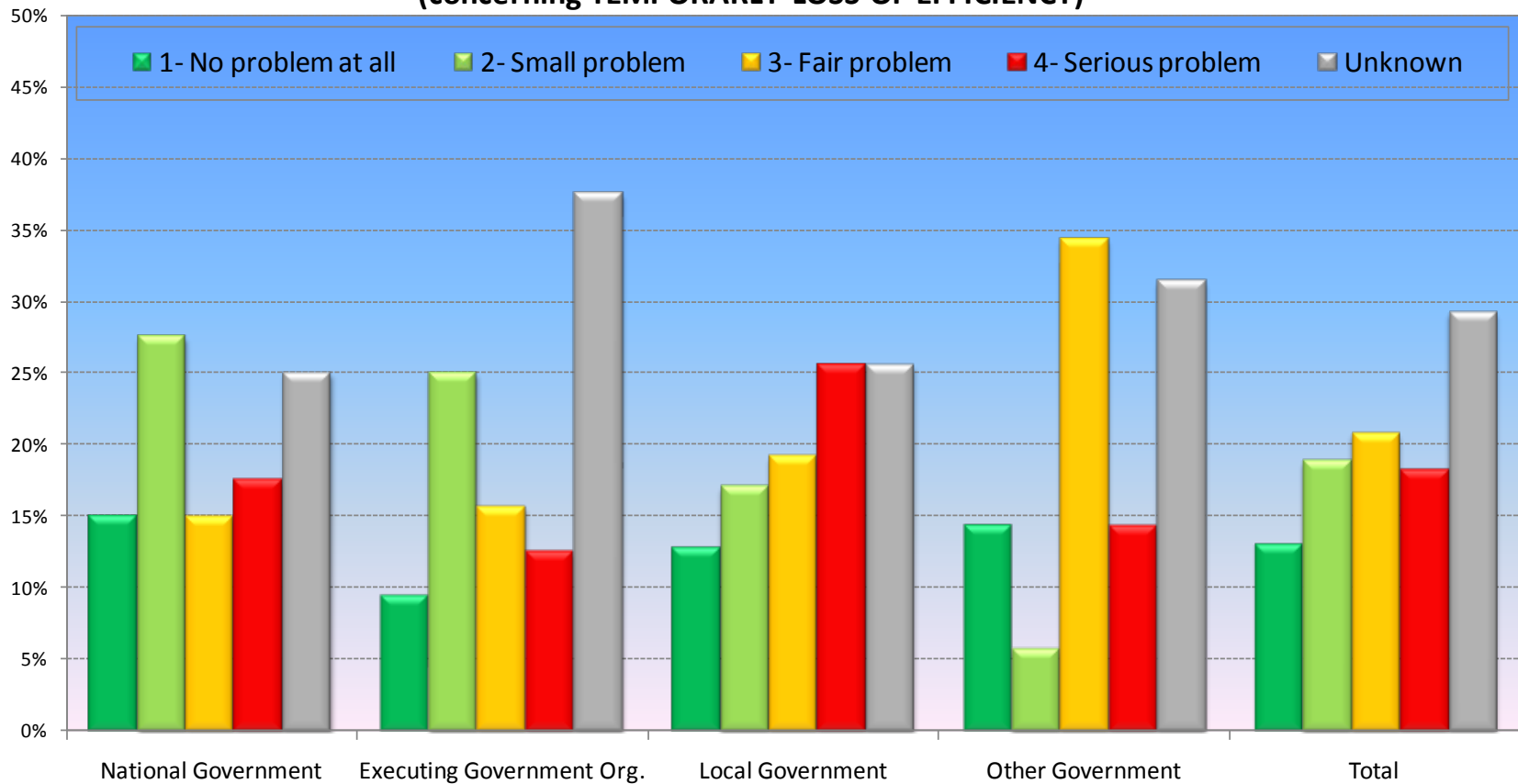
Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected problems with ODF implementation (concerning COSTS OF EDUCATING EMPLOYEES)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

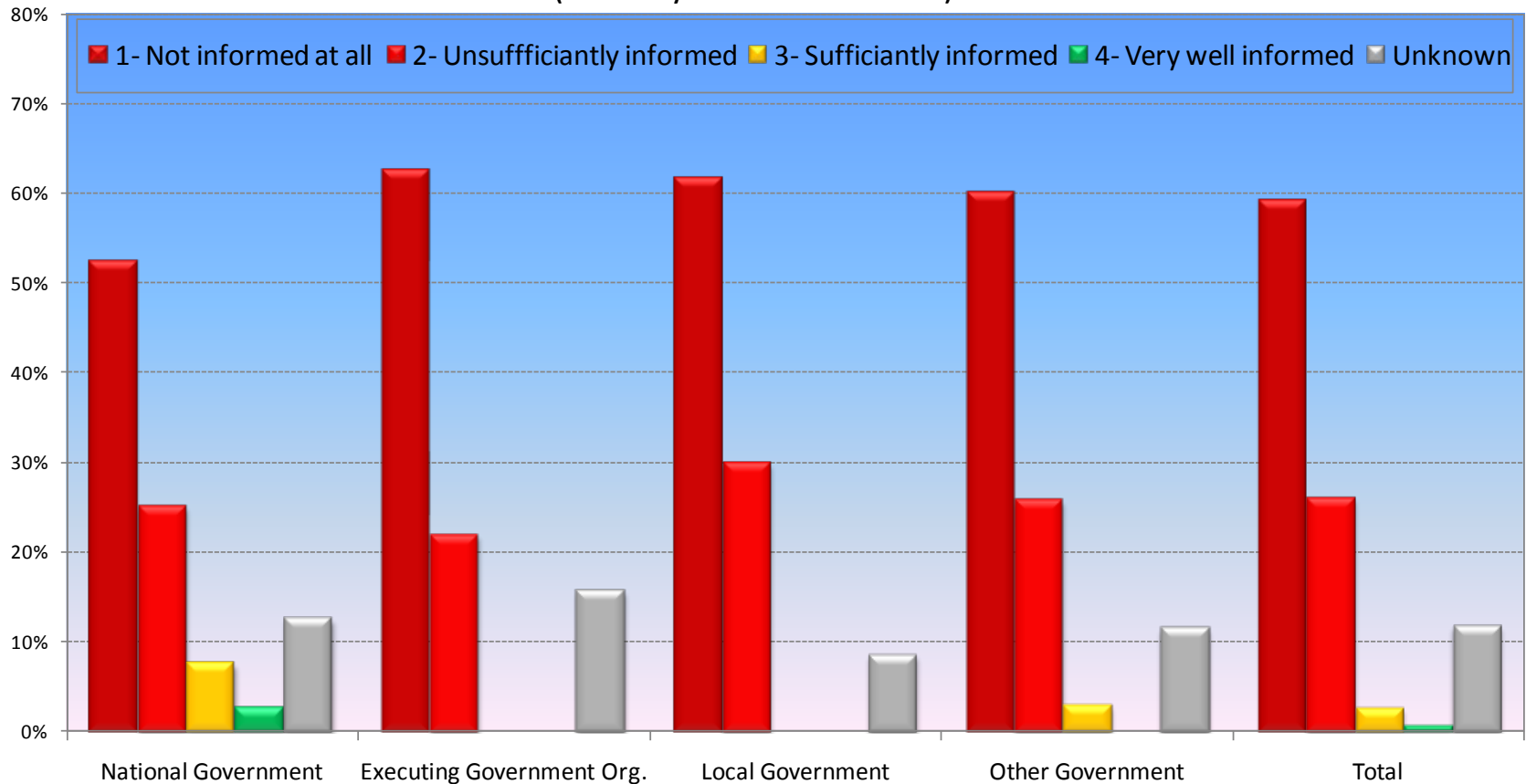
Expected problems with ODF implementation (concerning TEMPORARILY LOSS OF EFFICIENCY)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

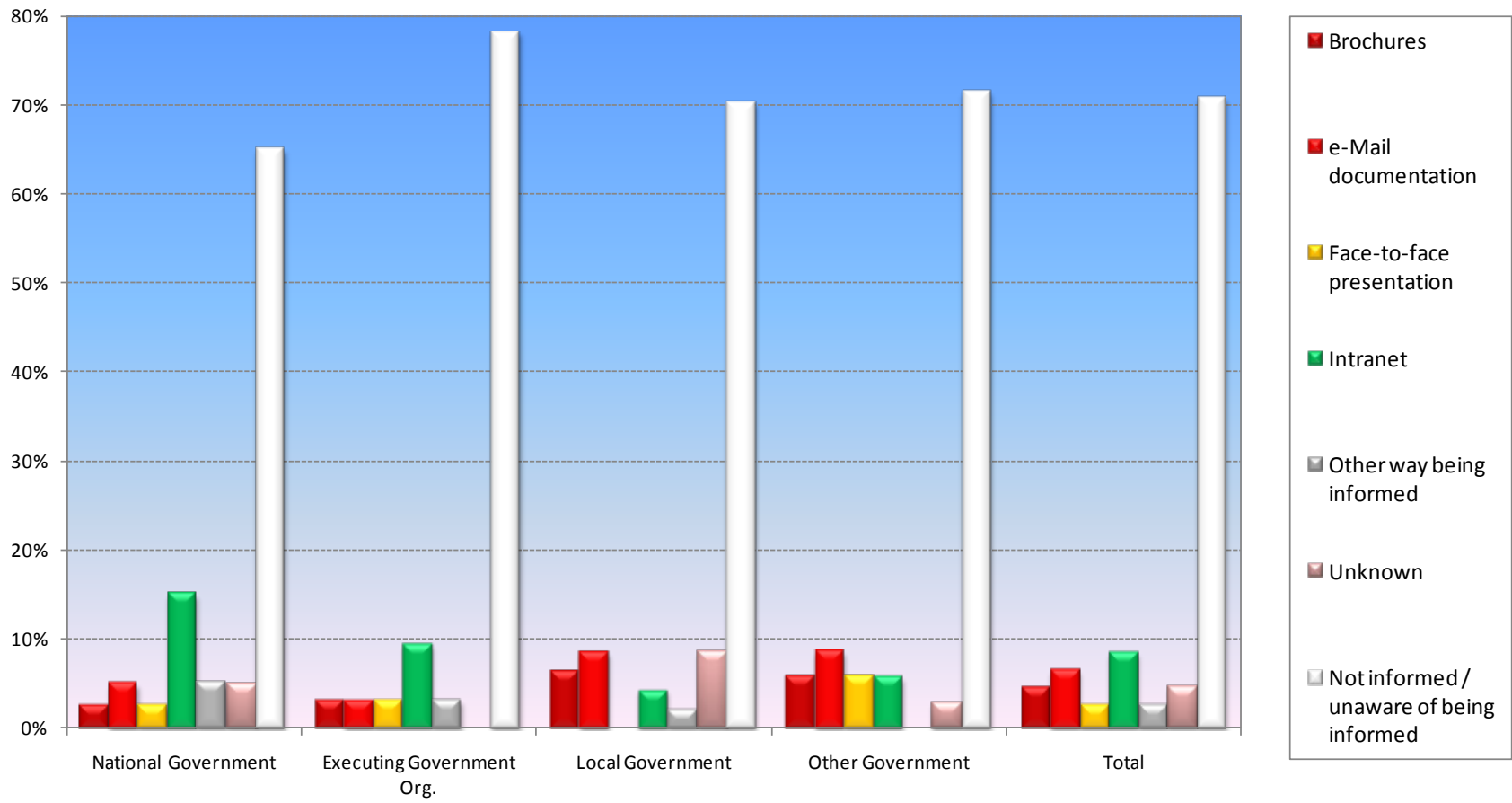
Informed about correct usage of ODF

(informed by INTERNAL ORGANISATION)

Sample: Managers working witin Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

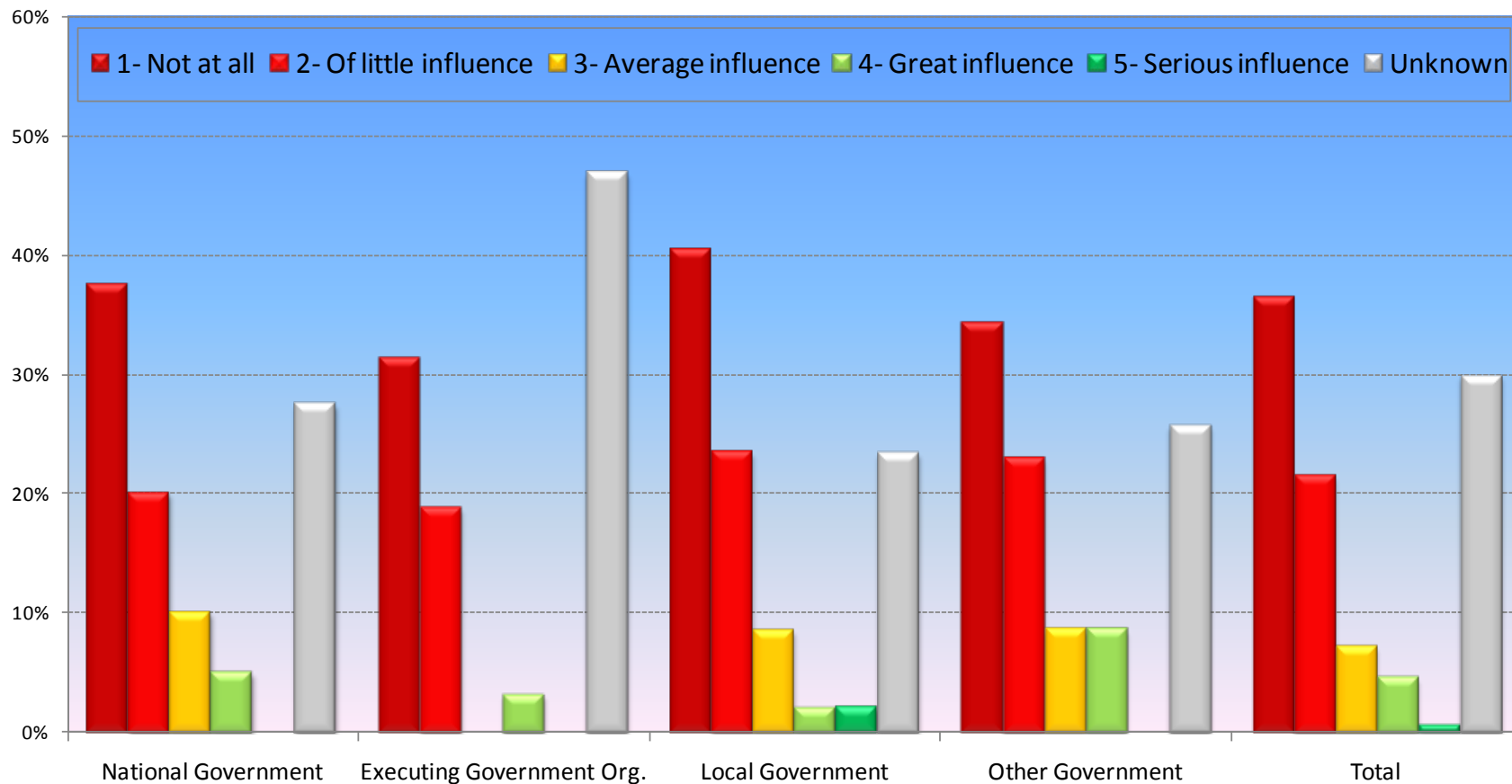
Way of being informed about ODF usage

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

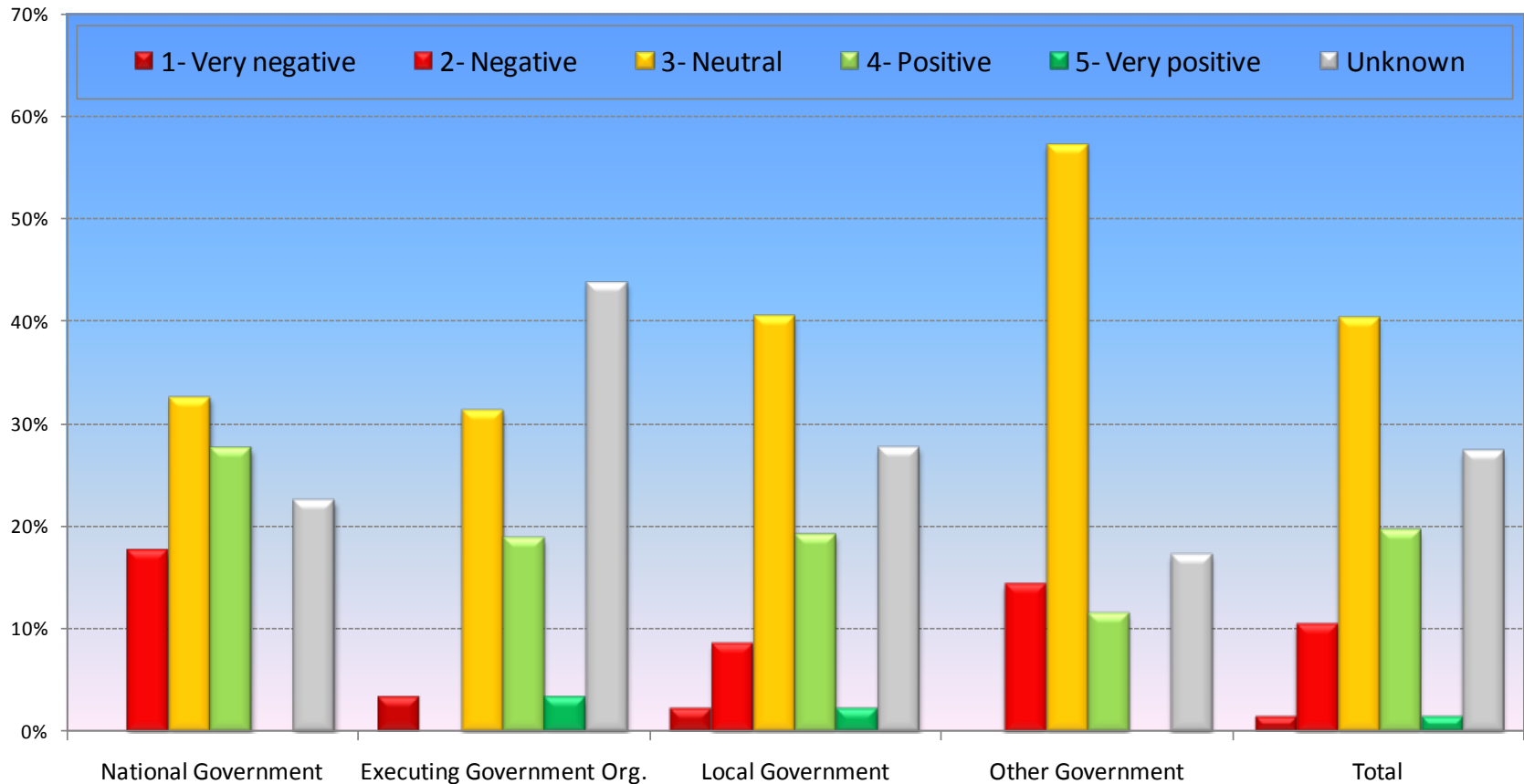
Beleid op gebied van Open Source Software & Open Standaarden

Effect of OSOSS policy on Internal IT Strategy

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

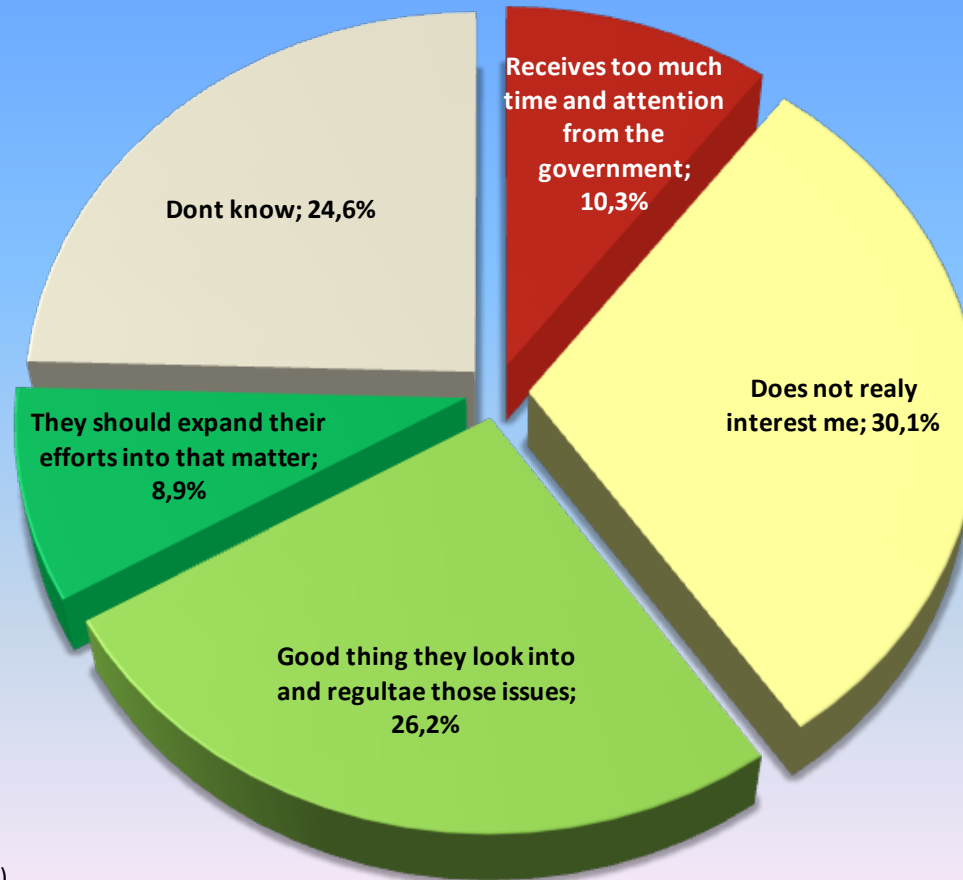
General opinion about OSOSS policy

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Consumers at home

General image/perception on Government strategy on Open Source and Open Standards

Sample: All respondents (n=790)

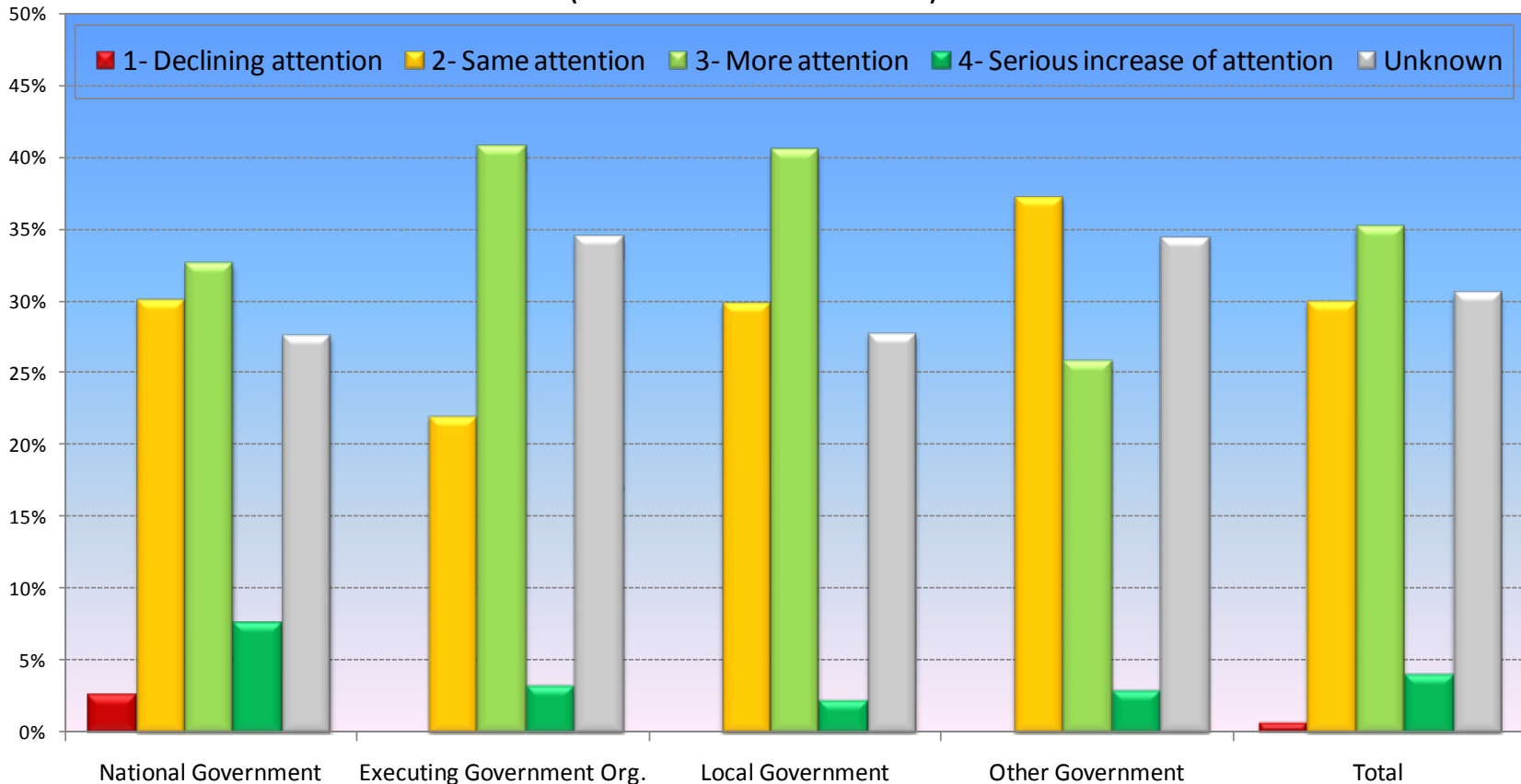
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Mening over overheidsbeleid op gebied OSOSS

- **Redenen negatief beeld:**
 - geen noodzaak voor open standaarden
 - beperkt toepasbaar / bruikbaar
 - onvoldoende kennis
 - open source is onbetrouwbaar
 - kosten van conversie en beheer
- **Redenen positief beeld:**
 - uitwisselbaarheid
 - minder vendor afhankelijkheid
 - kosten reductie

Expectations concerning OSOSS policy attention

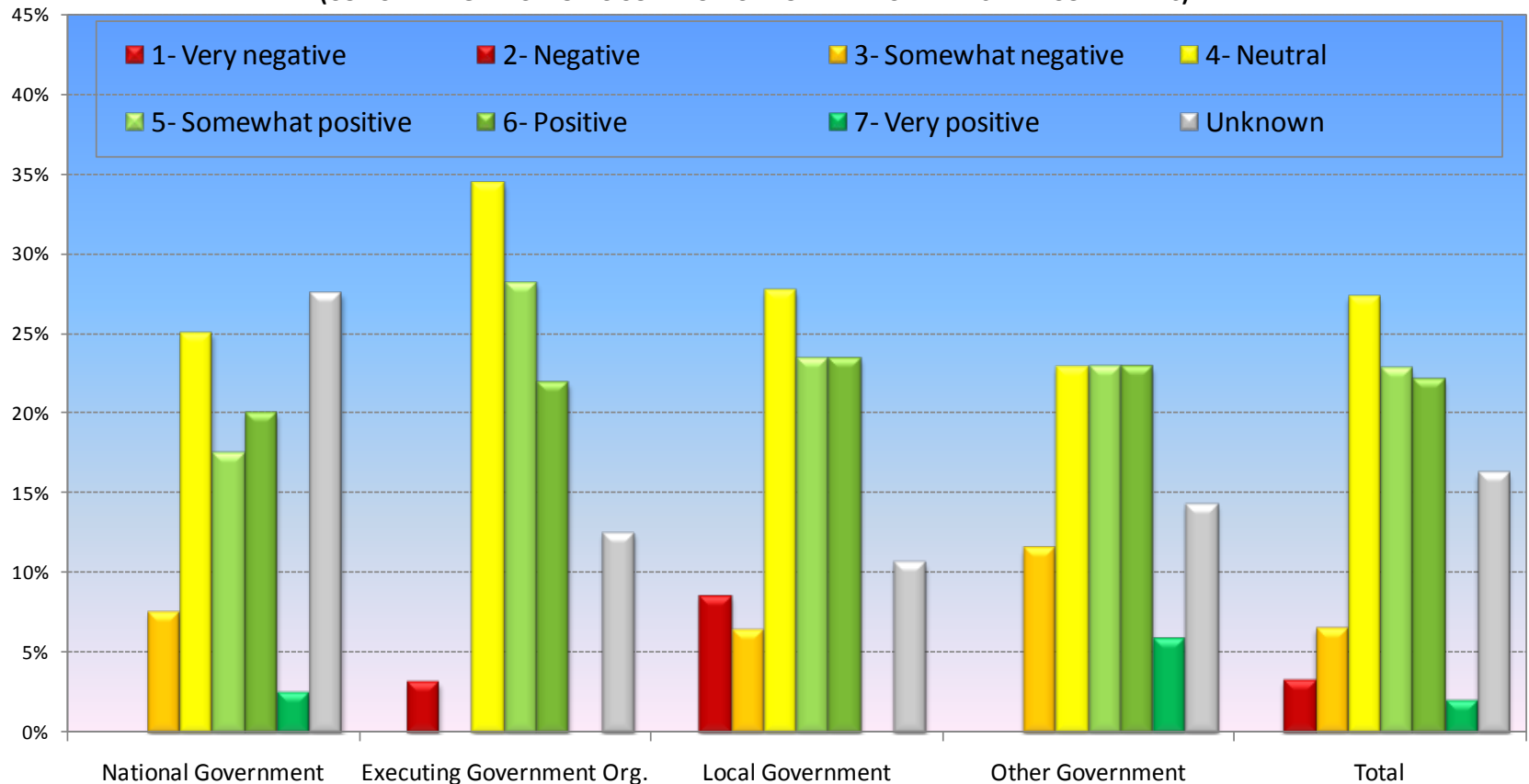
(ATTENTION IN NEXT 12 MONTHS)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

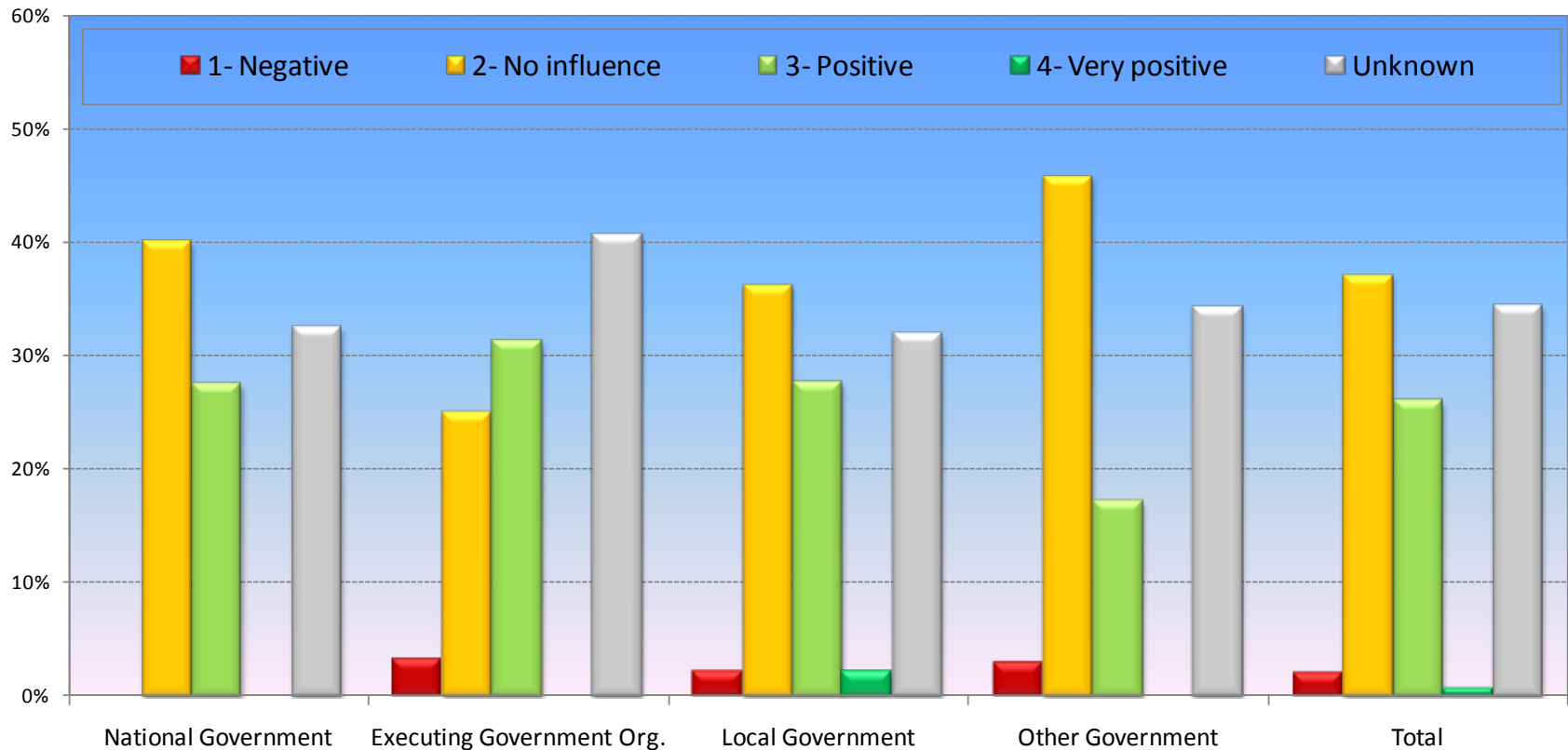
Expectation of evaluation of delivered public services

(CONCERNING ELECTRONIC COMMUNICATION WITH CIVILIANS AND COMPANIES)

Sample: Managers working within Government Organisations (n=154)
 Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Expected influence of OSOSS policy on evaluation of electronic communication of government organisations by civilains / companies

Sample: Managers working witin Government Organisations (n=154)
Source: Adobe & MarketCap survey, Electronic Documents, August 2008

Samenvatting:

- **electronische documentenstroom = feit**
- **Actieplan Heemskerk?**
- **ODF?**
- **PDF & Native Format!**
- **communicatie & informeren = onvoldoende**
- **behoefte aan educatie**
- **kennisgebrek zorgt voor problemen**
- **meningen verdeeld**
- **nihil effect OSOSS beleid op IT strategie**

Vragen? Discussiepunten?

Dank voor uw aandacht